

BORISOV B.

Nr. 21/22 – 1932

Tähelepanuks „Sõduri“ lugejaile!

Käesoleval aastal annab „Sõdur“ tasuta kaasandena tellijaile väärtuslikke sõjateaduslisi teoseid. Esimesena antakse kaasa kolonel G. Leetsi „Jalaväe suurtükivägi“, mis ilmub juba lähemal ajal.

Kuna raamatuid trükitakse piiratud arvul, siis palume neid lugejaid, kellel „Sõdur“ veel tellimata käesolevaks aastaks, oma tellimised juba lähemal ajal saata ära toimetusse.

„Sõduri“ toimetus.

Ilmus trükist:

J. Rist:

Nõukogude Venemaa ja tema sõjavägi.

SISUKS:

I osa. Maa. Rahvas. Riik.

Maa ja rahvastik.
Riigivõimu korraldus.

Kommunistliku erakonna diktatuur.

Riigi majandus. Viieaasta majanduse-
plaan.

Noorsoo ja rahva ettevalmistam. sõjaks.

II osa. Sõjavägi.

Sõjaväe korralduse põhijooni.

Sõjaväe juhtimise korraldus.

Sõjaväe koosseis ja organisatsioon.

Sõjaväelaste teenistuse ja sõjalise ette-
valmistuse käik.

Teenistusetas, pension, abirahad ja
soodustused.

Autasud ja ergutused. Venekeelseid lühendusi. Lisaks pildid, skeemid, tabelid.

Raamat on müügil „Sõduri“ talituses ja paremates raamatukaupl.

Hind 1 kr. 50 senti.

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

SÕDUR

№ 21/22

Laupäeval, 28. mail 1932.

XIV aastakäik.

SOOME KAITSEJÕUD.

1. Soome kaitsejõudude arengust.

Kuigi Soome oma kõrvalise geograafilise asendi tõttu Baltimere ja Põhja-Jäämere vahel ei ole sattunud kunagi suursõdade keerisesse, on ta oma olemasolu kestvusel siiski rohkesti kannatanud alul Rootsi ja hiljem, Rootsiga liitumisel, Vene sõjavägede pealetungide ja hävituste all.

Euroopa riikides. Selle tõttu on Soome talupojad alati alal hoidnud oma vabaduse ning iseseisvuse ja riigikaitse on põhjendatud peaaesjalikult üldisel kaitseväteenetuse kohustusel.

Soome väeosad on võtnud osa kõigist sõdadest, mis Rootsi riik on pidanud risti sõdadest alates. Kuulusrikkamaid nendest

Kindralmajor K. L. Oesch
Soome kaitseväge kindralstaabi ülem.

Rootsi valitsuse all kujunes Soome kaitseorganisatsioon samasuguseks nagu see oli emamaal ja aastasadu kestnud ühine võitlus idast ähvardava hädaohu vastu ühendas tihedate sidemetega mõlema maa kaitsejõud. Kuivõrt suure usaldusega Rootsi valitsus suhtus soomlastesse, näitab juba seegi, et nendel oli lubatud üleval pidada puhtrahvuslikke väeosi Rootsi kaitseväes. Selle ajajärgu omapärasemaks nähteks oli lääni-süsteemi puudumine Rootsi-Soome riigis sellisel kujul, nagu see oli selajal maksev Kesks

olid 30-aastane sõda Gustav Adolphi juhtimisel ja Kaarel XII sõjakäigud. Paljud nüüdiseadised soome väeosad põlvnevad väeosadest, mis loodud 30-aastase sõja päevil. Rootsi-Soome selleaegseid vahekordi iseloomustava asjaoluna väärrib tähelepanu, et soomlased moodustasid selle sõja ajal umbes $\frac{2}{5}$ Rootsi kaitseväest, kuigi Soome rahvaarv võrdus ainult $\frac{1}{3}$ Rootsi rahvaarvust.

Rootsi suurte valitsejate poolt loodud riikline vägevus kaotas ajajooksul vähehaaval oma suuruse. Rootsi ja Vene vahel 1808.—

1809. a. peetud sõja tulemuseks oli Rootsi lüüasaamine ja Soome liitumine Venega. Sõja õnetu lõpp oli tingitud peaaesjalikult rootslaste nõrgast juhatusest ja osalt ka sellest, et ei pööratud tarvilikku tähelepanu riigi ettevalmistamisele sõjaks ja jäeti maa kaitsmine ainuüksi soome kehvalt varustatud vähearvuliste vägede hooleks.

Vene valitseja Aleksander I moodustas Soomest suurvürstiriigi, millele jäeti võrdlemisi avar sisemine iseseisvus (autonoomia). Sellega taheti võita soomlased Vene riigi poolehoidjateks ja tagada seega venelastele oma mõju kindlustamiseks vajalik rahu ja julgeolek äsjavõidetud maa-alal. Peale seadusandluse, tolli, rahanduse ja rahvusliku ametkonna jäeti soomlastele ka rahvuslik kaitsevägi, kus juhtidena võisid teenida ainult Soome kodakondsusse kuuluvad isikud. Alul kaitsevägi komplekteeriti palgasõduritega, kuid hiljem mindi uuesti üle üldisele kaitseväeteenistuse kohustusele.

Soome iseseisev seisukoht ja emamaast paremad ühiskondlised olud tõid maale peagi rea vihamehi ja kadestajaid vene kõrgetes ringkondades. Selle tagajärjeks oli Soome riiklise ja rahvuslise omapärasuse vastu sihitud rõhumispolitiika, mille üheks tulemuseks oli Soome rahvusliku kaitseväge laialisaatmine, mis viidi lõpule 1905. a. Karjeti nimelt, et Soomes kõiki rahvakihte haaranud tugev venevastane meeleolu võib kaasa tõmmata ka nende rahvusväeosad ja viia avaliku sõjalise mässuni Vene ülemvalitsuse vastu. Samal põhjusel ei julgenud venelased isegi Maailmasõja ajal teostada soomlaste kaitseväeteenistusse kutsumist, kuigi väljendasid selleks korduvalt soovi.

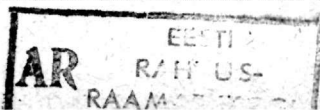
Soome kaitseväge uuestisünd teostus ametlikult jaanuarikuu lõpul 1918. a., kui algas vabandusesõda. Juba kaua enne seda, peaaegu rahvusväeosade laialisaatmisest alates, alustati ettevalmistusi Venemaast lahtilöömiseks. Uusi lootusi selleks tõi Maailmasõda, kuna arvati, et sõda, nõrgestades venelasi, loob soodsa olukorra iseseisvuse idee realiseerimiseks. Seda silmas pidades oli Soomest juba aastal 1915 läinud Saksamaale noori iseseisvuslasi-aktiviste, peaaesjalikult üliõpilasi, end eelseisvaks võitluseks sõjaliselt ette valmistama. Nendest meestest formeerisid sakslased Kuningliku Preisi Jäätipataljoni nr. 27, mille koosseisu kuulusid 4 laskurikompaniit, 1 rk kompaniit, 1 välisuurtükiväepatarei, pionierikompaniit, ratsajäätiritekomando ja sidekomando. Sellest pataljonist ja endistes rahvusväeosades teeninud ohvitserkonnast sai Soome kaitsevägi vabandusevõitluse alul suurema osa oma juhti-

dest. Ka kodumaal oli 1917. a. sügisest alates hakatud tegema ettevalmistusi sõjaliseks kokkupõrkeks siin asetseva vene sõjaväega ja seda toetava soome punakaardiga. Need ettevalmistused piirdusid peaaesjalikult vabatahtlistest koosnevate kaitseleidiüksuste loomisega kogu maal. 18. veebruaril 1918 a. pani valitsus uuesti maksma endise kaitseväeteenistuse seaduse. Selle põhjal kokkukutsutud teenistuskohuslastest moodustatud väeosade ettevalmistamine ja juhtimine usaldati vahepeal Saksamaalt kodumaale saabunud jäägritele. Nendest väeosadest ja kaitseleidiidust koosnevate jõududega (kogusummas umbes 18 rügementi) õnnestus 16. maiks 1918. a., mis loetakse vabandusesõja ametlikuks lõpupäevaks, puhastada maa Vene vägedest ja punakaartlastest. Vabandusesõjas said soomlased sõjalist abi ka sakslastelt, kes saatsid Soome valitsusevägedele abiks ühe diviisi. Vabatahtlikke saabus ka Rootsist, kuigi Rootsi valitsus ametlikult suhtus soomlaste vabandusepüüetesse väga tagasihoidlikult, keelates ära isegi relvade väljaveo Soome. Nendest vabatahtlikkudest formeeriti Rootsi brigaad.

2. Soome kaitsejõud pärast vabandusesõda.

Vabandusesõjale järgnes kaitsejõudude arengus väga vaheldusrikas ajajärk, kus peale mitmekordseid ümberkorraldusi pandi alus praegusele organisatsioonile ja väljõppe korraldusele. Kuigi riigi majandusline seisukord peale sõja lõppu nõudis võimalikult suurema arvu töövõimeliste meeste peatset vabastamist kaitseväeteenistusest, oli seda jätkuva sõjahädaohu tõttu siiski võimata teostada. Teenima jäeti esialgu viie aastakäigu mehed, millistest moodustati kolm diviisi, üks mägestikubrigaad (nimetati hiljem jäägribrigaadiks) ja mitmesugused kaitsevägejuhatusele vahetult alluvad eriväeosad. Iga diviisi koosnes 3 jalaväge, 1 suurtükiväge ja 1 ratsarügemendist ning diviisi koosseisu kuulusvatest mitmesugustest eriuksustest. Jäägribrigaadi kuulusid 3 jäägripataljoni ja 1 suurtükivägegrupp, mis hiljem muudeti rügemendiks.

Kuna Soomel on kaitsta peale maapiiri ka võrdlemisi pikk merepiir, siis oldi sunnitud käsikäes maajõudude arendamisega kinnitama erilist tähelepanu rannakaitsele. Selle küsimuse lahendamist hõlbustasid tunduvalt venelaste poolt Maailmasõja ajal ja osalt juba enne seda Soome ranniku kaitseks ehitatud tugevad kindlustised. Nendest kindlustistest moodustati esialgu kolm rannasuurtükiväge pataljoni. Venelastelt saadi sõjasaagina ka sõjalaevu, millistest organiseer-

riti rannalaevastik (miinidivisjon ja rannadivisjon).

Vabadusesõjaaegse kaitseväge komplekteerimiseks, nagu varem tähendatud, kasutati osalt kaitseliitlasi-vabatahtlikke, osalt aga

Kindralleitnant V. Nenonen
Suurtükiväe inspektor.

1918. a. maksma pandud 1878. a. kaitseväge-teenistuse seaduse põhjal teenistusse kutsutud teenistuskohuslasi. 1919. a. pandi maksma uus kaitseväge-teenistuse seadus, mis näeb ette, et iga Soome meeskodanik on teenistuskohuslane 17—52 eluaastani. Teenistus alalises väes kestab 12 kuud ja algab teenistuskohuslase 21 aastaseks saamisel. Erandi teenistuseaja kestvuse mõttes moodustavad reservohvitserideks ja allohvitserideks ettevalmistatavad või suurtükiväes, ratsaväes, õhujõududes, tehnilistes väeosades, rannasuurtükiväes ja laevastikus teenivad kaitsevälelased, kelle tegevteenistus kestab 15 kuud. Pärast alalisest väest vabastamist kuulub teenistuskohuslane reservi 7 aastat.

Kaitsejõudude organisatsioon on praegu järgmine:

A. Maavägi:

1. diviis: 3 jv.rügementi, 1 välisuurtükiväe rügement, 1 sidepataljon, 1 vooripataljon ja 1 üksik kompani;

2. diviis: 2 jv.rügementi, 1 jv.brigaad (3 üksikut jv.pataljoni), 1 välisuurtükiväe rügement, 1 raskesuurtükiväe rügement, 2 jalgr.pataljoni, 1 vooripataljon, 1 õhukaitse-suurtükiväe grupp, 1 üksik sidekompani, 1 üksik pionerikompani ja sõjaväe keskjaam.

3. diviis: 3 jv.rügementi, 1 välisuurtükiväe rügement, 1 jalgr.pataljon, 1 sidepataljon ja pioneripataljon;

Jäägribrigaad: 3 üksikut jäägripataljoni, 1 jäägrisuurtükiväe rügement ja 1 tankikompani;

Ratsabrigaad: 2 ratsarügementi.

B. Merekaitse:

3 rannasuurtükiväe rügementi, 1 üksik rannasuurtükiväe grupp, rannalaevastik ja meresõjakool.

Kindralmajor H. Österman
Jalaväe inspektor.

D. Õhujõud:

1 maalennukite eskadrill, 1 merelennukite eskadrill, 2 erilist merelennukite rühma, 1 eriline maalennukite rühm, merelennukite baas ja lennukool.

E. Sõjakoolid:

Kõrgem sõjakool, kadetikool, reservohvitseride kool ja lahingukool (ohvitseride ja vanemohvitseride täienduskursused).

Jv. rügemendi koosseisu kuulub 2 või 3 pataljoni, allohvitseride kool, sidekomando ja jalaväesuurtükide komando. Jv. pataljoni koosneb 3 laskuri ja 1 rk kompanist. Väliisuurtükiväe rügemendi koosseisu kuulub allohvitseride kool ja 2 gruppi à 3 patareid + side ja mõõdukomando. Ratsarügemendis on 4 mõõga, 1 rk ja 1 remonteskadron (põhieskadron). Jalgr. pataljoni kuulub 4 laskurikompanit, 1 rk kompani ja allohvitseride kool. Pioneripataljoni kuulub 4 kompanit ja allohvitseride kool. Rannalaevastik koosneb suurtükiväe, torpedoväe, miiniväe, allveelaevade ja koolilaevade divisjonidest ja 4 kompanist. Vabadusesõja ajal loodud laevastiku täiendamiseks on iseseisvuse kestel juure hangitud mootor-torpeedovenesid, 2 suurtükilaeva (à 4000 tonni, neli 25 sm suurtükki, praegu ehitamisel) ja 4 allveelaeva. Üks suurtükilaevadest valmib käesoleval ja teine tuleval aastal.

Soome kaitsejõudude organisatsioonis omab peale kaitseväge silmapaistva koha kaitseliit, kellel on eriti suuri teeneid vabadusesõja päevilt. Kaitseliidu tegevus on pärast vabadusesõda võtnud järjest kindlama ilme ja tema liikmete arvu järjekindel suuremine näitab, et organisatsioonil on rahva jätkuv poolehoid. Praegu kuulub kaitseliitu umbes 100.000 tegevliiget. Organisatsioon koosneb 22 kaitseliidu ringkonnast ja katab oma väljaminekud osalt riigilt eelarvekorras saadavatest krediitidest, suuremalt osalt aga vabatahtlike annetuste, loteriide, pidude j.n.e. abil hangitavatest summadest.

Käskikäes kaitseliiduga töötab riigikaitse heaks naiskodukaitse — „Lotta Svärd“, millel on praegu umbes 80.000 tegevliiget.

Soome kaitsejõudude ülemjuhatajaks rahualal on vabariigi president. Temale alluvad vahetult kaitseväge ülem, kaitseminister ja kaitseliidu ülem. Presidendil on kasutada kaitsejõudude organisatsioonisse, majandusse ja sõjalisse ettevalmistusse puutuvate põhimõteteliste küsimuste lahendamiseks nõuandva organina kaitseõukogu, mis koosneb presidendi poolt määratavast esimehest, kaitseväge ülemast, kaitseministrist, kindralstaabi ülemast, kaitseliidu ülemast ja alalistest liikmetest (kindrali või vanemohvitseri auastmes).

Kaitseminister on kaitsejõudude kõrgem administratiivala juht. Temale allub kaitseministeerium ja sinna kuuluvad asutised, nagu näiteks sõjasadam, lennukitetehas, püssi-, padrundi- ja püssirohuvabrikud, keskladud j.n.e.

Kaitseväge ülemale kuulub maa-, mere- ja

õhujõudude väljaõppe ja kasvatuse juhtimine, milleks temal on abijõuna kasutada kindralstaap ja inspektuurid.

Kaitseliidu ülemal on kasutada kaitseliidu peastaap, kes töötab käskikäes kindralstaabi ja kaitseministeeriumiga.

3. Kaitsejõudude reorganiseerimine.

Ülalkirjeldatud kaitsejõudude organisatsioon ei ole suutnud täita kõiki nõudeid, mis on eelduseks otstarbekohasele ja riigi jõutagavaradele vastavale riigikaitsele. Tema suurimaks puuduseks on rahuaegse kaitseväge ülekoormamine ülesannetega, mille täitmiseks sellel ei jätku jõudu. Peale teenistuskohuslaste sõjalise ettevalmistuse, lasuvad kaitseväge praeguse organisatsiooni juures veel kaks väga vastutusrikast ülesannet: mobilisatsiooni katmine ja tegevväe mobiliseerimine, milliste teostamiseks praegused koosseisud on liiga piiratud ja ähvardavad tulevikus muutuda veelgi väiksemaks, kuna sündivus näitab järjekindlat langust ja vastavalt sellele väheneb muidugi ka teenistuskohuslaste arv*). Selle tõttu on otsustatud vabastada peaosalt rahuaegsest kaitseväge mobilisatsiooni ülesannetest ja jätta sellele ainult mobilisatsiooni katmine ja teenistuskohuslaste väljaõpetamine.

Kaitseväge koosneb tulevikus:

a) alalistest väest, mille ülesandeks on teenistuskohuslaste ettevalmistamine ja mobilisatsiooni katmine ning

b) territoriaalorganisatsioonist, mille ülesandeks on tegevväe loomine mobilisatsiooni korral ja mobilisatsiooni ettevalmistamine rahualal.

Alaline vägi koosneb siis 9 jv. rügemendist, 1 üksikust jv. pataljoni, 3 jalgr. pataljoni, 3 kergest väliisuurtükiväe rügemendist, 1 raskest väliisuurtükiväe rügemendist, 1 õhukaitseisuurtükiväe rügemendist, 1 sidepataljoni, 1 pioneripataljoni ja 1 vooripataljoni. Lisaks sellele kuuluvad siia ratsabrigaad, merekaitse ja õhujõud, mis jäävad koosseisult üldjoontes muutmata, samuti nagu kaitseministeeriumile alluvad mitmesugused asutisedki.

Mobilisatsiooni läbiviimiseks jagatakse riigi territoorium 30 sõjaväeringkonnaks, millest igaüks formeerib mobilisatsiooni korral teatava arvu tegevväe üksusi.

Ringkonna tööd juhib ringkonna staap, mille ülesandeks on:

*) 1904—1913. a. sündis näiteks keskmiselt 47.000 meeskodanikku, 1914—1923. a. — 41.000 meeskodanikku ja 1924—1928. a. — ainult 39.000 meeskodanikku aastas.

Soome kaitseväge lipupüha paraad Helsingis 16. mail s. a.

a) teenistuskohuslaste kaitsevägeteenistusse kutsumine ja arvestamine;

b) reservväelaste arvestamine;

d) reservväelaste kordamisõppuste ettevalmistamine ja teostamine, milleks ringkonnad saavad oma käsutada abitööjõuna ohvitseride alaliseväe üksustest;

e) tegevväeüksuste formeerimiseks vajalikude ettevalmistuste teostamine;

g) mobilisatsiooni tagavarade korrashoid ja valve ning

f) ringkonna staabi koosseisu kuuluvate ohvitseride ja kaadriallohviteride väljaõpe.

Mobilisatsiooni puhul formeeritavate te

gevväeüksuste juhtide ja meeskonna kaadri sõjaväeringkondades moodustavad kohalikud kaitseliidu juhid ja meeskonnad, mis mobiliseeritakse ühesugustel alustel teiste reservväelastega.

Vahelülina kaitsejõudude juhatuse ja sõjaväeringkondade vahel saavad teotsema erilised sõjaväeläänide staabid, kellele kuulub neile alluvate ringkondade (2—3 tk.) töö juhtimine ja kontrollimine.

Üleminek uuele organisatsioonile, mille ettevalmistusetööd juba käimas, teostatakse umbes kahe aasta jooksul.

Käesoleval kevadel võeti Soome eduskonnas vastu uus kaitseväeteenistuse seadus,

mille määrustest väärivad tähelepanu järgmised:

1) tegevteenistus kõigis väeliikides kestab 350 päeva, välja arvatud reservohvitserideks ja allohvitserideks ettevalmistatavad, kes peavad teenima 15 kuud;

2) reservväelased on kohustatud reservis oleku ajal võtma osa kordamisõppustest ohvitserid 60, allohvitserid 50 ja sõdurid 40 päeva;

3) presidendil on õigus kutsuda reservväelasi ka ülemäärastele (erakorralistele) kordamisõppustele ja

4) presidendil on õigus kutsuda reservväelasi tarvilisel määral kaitseväeteenistusse ka enne mobilisatsiooni väljakuulutamist.

Suur Maailmasõda.*)

Ed. Laaman.

Maailmasõjast on küll juba möödas 14 aastat, kuid meie elame siiski alles tema õhkonnas. Et oma ajast aru saada, peame seepärast aru katsuma saada Maailmasõjast. Siit täitsa loomulik pinev huvi Maailmasõja vastu kõige laiematelgi mõtlejatel ringidel.

Eesti Kirjanduse Selts on nähtavasti seda huvi arvestanud, kui oma populaarteaduslikku seeriat „Elav teadus“ on alustanud inglise kirjaniku H. G. Wells'i teosega „Suur Maailmasõda“. See teos on ka tõesti populaarne ja kergesti loetav, sest H. G. Wells on andekas kirjanik, kes oma ilmakeelel fantasilistes romaanides oskab õige keerukaid mõtteid piltlikult avaldada ning võhikulegi kättesaadavaks teha.

Ainuke viga, et ta teos ei ole teaduslik. Juba seepärast mitte, et Maailmasõda on meile alles liig lähedal ja ajaloolasele on alles kättesaamatu suur osa ürikutest, algallikatest, mis lubaksid sündmuste tõelist käiku täpsalt kindlaks teha. Puhtsõjaliste uurimistega on juba algust tehtud, kuna sõjasaladus kaob sõja möödumisega. Diplomaatiliste aktide avaldamisega on hakatud valgustama riikide konflikte, mis sõjani viisid. Kuid kõige otsustavam ala — politika — on alles tumeda looriga varjatud. Ja et samad kired veel edasi teotsevad, siis pole täielikumat selgust niipea lootagi.

Vast veel suuremgi raskus Maailmasõja ajaloolise üldvaate saavutamiseks kui allikate puudus, on — distantsi puudus. Maailmasõja ajalugu — see on meie eneste ajalugu ja seepärast meie ei saa seal jääda erapooletuks ega objektiivseks. Meie ei suutu temale kui kohtunik, või kui uurija, kui teadlane, vaid kui protsessija, kui sõdija pool. Mitte objektiivset tõde ei otsi meie seal niivõrt taga, kui kinnitusi meie eneste vaadetele, soovidele, eelarvamistele.

Selles suhtes patustab H. G. Wells just eriti. Õigem, ta ei pretendeerigi olla uurija, kes tõde otsib. Ta on publitsist, kes juhuksid kasutab, et oma enda tõdesid kuulutada. Tema suurem teos „The Outline of History“ — ajaloo üldvaade, kust „Maailmasõda“ ainult üks osa, on ainult tema ilmavaate selgitus ajaloo näidetel.

Nii peame siis kohe teadma, mis ilmavaade H. G. Wellsil on. See paistab ka tema teosest otsekohe välja. Ta on põhjootselt ratsionalist, sellest voolust, mida Inglismaal kutsuti „late Victorian materialism“ — „kuninganna Victoria hilisema ajajärgu materialism“.

Ta ütleb ise: „Ikka laiemalt levib arusaamine, et Maailmasõda või mõni muu sarnane sündmus on teatud ajastu ilmavaate paratamatu järeldus. Inimeste ja rahvaste teod on väljendus alateadvuslikele ajedele, motiividele, mida inimestesse on sisendatud kõned ja raamatud, ajalehed ja koolmeistrid. Füüsilised paratamatused, tõved,

*) H. G. Wells. Elav teadus. Eesti Kirjanduse Seltsi populaarteaduslik seeria. Tartus 1932, nr. 1.

Major George E. Arneman

endine P. A. Ühendriikide sõjaväe esindaja Balti riikides.

Major G. E. Arneman on sündinud Wisconsinis, 7. 02. 1889. a. Õppinud Wisconsinis ülikoolis ja lõpetanud Sale ülikooli. Ühendatud Ühendriikide sõjaväe nooremleitnandiks aprillis 1912. a. Teeninud Meksikos ja Meksiko piiril 1913—1917. a. Organiseeris ja juhatas 62-st väljasuurtükiväerügementi 1918. a. Kindralstaabi teenistuses olles teeninud Washingtonis ja Koblenzis — Saksamaal. 1919—1920. a.

Sõjaväe esindajaks Balti riikides 1921. a. Õpilane ja instruktor olnud mitmetes Ameerika sõjaväe koolides 1922—1927. a. jooksul. Teist korda olnud sõjaväe esindajaks Balti riikides 1928. a. augustist kuni käesoleva aasta maini. Uueks sõjaväe esindajaks on määratud major V. E. Shipp.

kliimamuutused ja teised välised tegurid võivad ainult osaliselt kõrvale viia ja pidurdada inimkonna arengut, mille elujuureks on mõte. Kogu inimkonna ajalugu on põhiliselt mõtete ajalugu.“

H. G. Wells kui ratsionalist liialdab siin mõistuse (ratio) mõju ajaloos. Seda lükkavad ümber uuema aja hingeteaduse avastused alateadvusest. „Kõned ja raamatud, ajalehed ja koolmeistrid“ määravad seal võrdlemisi vähe. Kaugelt võimsamad on alateadvuses päritud kired, tunded ja loomusunnid. Nende kaudu juhib meie saatusi lugejamatu hulk eelmisi põlvesid. „Surnud küsivad“ — see pole mitte paljas sõna, vaid sel on sügav tähendus.

Mõistus esineb pahatihti ainult kirgedes ja tunnete ümmardajana. Pealegi jääb ta sagedasti hiljaks. Seda märkasid juba muistsed kreeklased, tähendades, et tarkuse jumalanna Pallas Athene öökullid lendavad välja alles öösi, s. o. kui päevatöö juba möödab.

Ka H. G. Wells ei pääse sellest alateadvuse mõjust. Ta ise loeb ennast kosmopoliitiliseks sotsialistiks, ometi on ta aga ka inglise rahvuslane. Suurrahvastel juhtub seda tihti, et just oma rahva suuruse ja võimu tõttu oma rahvuslust peetakse kõige ehtsamaks kosmopolitismiks ja internatsionalis-

miks. Maailmariiklane loeb ennast maailmakodanikuks, ilma et tal meelegi tuleks, et veel teisigi maailmariike olemas.

H. G. Wells loeb Maailmasõja tekkimise peasüüdlaseks Saksamaad. Selles võib teha ühel arvamusel olla, kuid ei saa silmatorkamata jääda üks inglise rahvuslik põhjendus sellelt alalt, mis nagu pool iseteadmata ja kogemata sadanud, seega tuleb kõige otsekohesemalt südamest. Saksamaa on H. G. Wellsile „noor näljane riik, kes mõtleb veel kasvada“. Muidugi Briti impeerium on täiskasvanud maailmariik, kellel enam nii tarvis ei ole kasvada. Aga kui siit lähtuda, üks siis ole alati juba ette teada, kes on sõja tekkimises peasüüdlane ja et vana pool on ikka õigus ja noore pool ülekoos.

Iseloomulik on ka, kuidas H. G. Wells seletab, miks P. Ameerika Ühendriikidel pole seda imperialismi, mis sakslastel, prantslastel ja inglastel.

„Kui Ühendriikide kohal oleks asunud mõni euroopastatud suurvõim, siis Suurbritannia oleks pidanud omama suure sõjamoonaladu St. Lorentsis ja kindlustama otsast otsani oma Kanada piiri — praegu on see täiesti relvastamata. Kõik Kesk- ja Lõuna-Ameerika üksikriigid oleksid juba ammu vallutatud ja peaksid elama

Ühendriikide valitseva kihi ametnikkude valju kontrolli all. Oleks püsivalt kestnud võitlus Austraalia ja Uus-Meremaa amerikaniseerimise pärast ja troopika Aafrikat ihaldajate arv oleks ühe võrra suurenenud.“

Millest see Ühendriikide tagasihoidlikkus? H. G. Wellsi arvates on peapõhjuseks see, et Ühendriikide valitsusel ei ole Euroopa tüübilist välisministeeriumi ja diplomaatilist korpust: „Puudub „ekspertide kogu“, kes hoiaksid alal ründava politika põrimust.“

See kõlab nii naljakalt, et liialdus otse silma torkab. Sellepärast ei rünnata, et pole eksperte? Aga oleme küllalt näinud, et kui ainult vajadust on, küll siis eksperdid varsti tekivad.

Tõelikum põhjus seisab küll selles, et Ühendriikidel puudub veel vajadus ründamispoliitikaks. Tema käes on rikas hiiglasmaneer, mis alles peaaegu tühi: maaplarakal, kus Euroopa kohaselt peaks asuma ligi miljard inimest, elab seal vaevalt 100 miljonit. Huvitav, et see kõige lihtsam põhjus H. G. Wellsile sugugi silma ei hakka; selle asemel kiidab ta aga Ameerikas „inglise nooblimaid pärimusi“, mis ka tõepoolest laita ei ole, kuid mis üksi siiski vaevalt ulataksid patsifismi kindlustama, kui Ameerika oleks rahvaga samuti täiskiilunud, nagu Jaapan või Lääne-Euroopa.

Iseloomustusega, mida Wells annab tsaarri Venemaale, võib üsna leppida: et see oli tüübiline XVII aastasaja suurmonarhia, seistes harimatuse alusel; et „püha Venemaa“ müstiline (see on midagi muud kui „salapärane“, nagu tõlgitud on) imperialism ja messianism ei olnud kuigi sügavale tunginud vene rahvahulkade kujutlusse, et vene kõrgemate ja alamate kihtide vahel oli nii lai vahe, nagu kahe eriloomariigi vahel, et Venemaa viibis keskaegseis oludes ka väga vaeste üliõpilaste poolest, kellel puudus iga sugune side ja heatahtlik vahekord valitseva bürokraatiaga. Kuid Wells eksib, kui ütleb, et Euroopas ei saadud aru Venemaa nõrkusest. Vähemalt Saksamaal oli lugu teisiti. Seal kuulutas meie Baltimaalt pärit prof. Th. Schieman, endine Tallinna arhivaar ja keiser Wilhelmi isiklik sõber, juba 1914/15 talvel ette Vene revolutsiooni tulekut ja selle kiirustamiseks oli arvestatud Saksa sõjapolitika tollest ajast peale.

Wellsi kirjeldused puhtsõjalistest sündmustest on üsna objektiivsed ja huvitavad. Kuid ta läheb iga kord väga parteiliseks, niipea kui politikat puudutab. Nii näiteks seal, kus ta jutustab Peterburi 1917. a. soveti nõudest, et rahuläbirääkimiste ettevalmistu-

seks rahvusvaheline sotsialistide konverents Stokholmi kokku tuleks. „Pole kahtlust,“ ütleb Wells, „et säärane konverents oleks 1917. a. saavutanud mõistliku demokraatliku rahu ja kiirendanud Saksa revolutsiooni, sest Berliinis oli sel ajal juba toidumässe ja sõjast oldi tüdinenud nii Saksamaal kui Austrias.“

Kerenski palus oma läänepoolseilt liitlasilt luba selle konverentsi pidamiseks, kuid kartes ülemaailmlise sotsialismi ja vabariikluse puhkemist, keeldusid viimased, vaatamata Inglise tööerakonna väikese enamuse soodsale vastusele.“

Wells ei arvesta siin kaht tõsiasja: esiteks, et Stokholmi konverentsi pooldasid siis ka Venemaal kaugeltki mitte kõik sotsialistid, vaid ainult nende „keskvool“. Parem tiiv kartis, et konverents Saksa „valitsuse sotsialistide („Scheidemännerite“)“ käes ainult abinõuks osutub „rahumurgi“ liitrahvaste hulkadesse külvamiseks. Pahem tiib — enamlased aga ei tahtnud siis mingit kokkuleppe rahu, vaid tahtsid ainult revolutsiooni propagandat ja kodusõda.

Teiseks ei arvesta Wells, et Saksa valitsus oma „Scheidemännerisi“ heameelega Stokholmi laskis, ilma et mingit „ülemaailmlise sotsialismi ja vabariikluse puhkemist“ oleks kartnud. Mispärast? Väga lihtsalt: seepärast, et saksa väed seisid siis sügavalt vastaste maades ja „rahu mürk“ pidi seepärast eeskätt just vastaste vastu panutahet halvama.

Et sõda toob revolutsiooni, seda nägime Venes ja Saksamaal. Aga et rahu tegemine kiirustaks revolutsiooni, nagu Wells arvab, seda pole meie näinud kuskil. Vastuoksa: ka Itaalia jõudis sõjas juba üsna lähedale revolutsioonile, kuid rahutegemise tõttu läks tal korda seda ära hoida.

Wells eksib ka kõvasti, kui tembeldab Trotskit mingiks „patsifistiksi“, s. o. rahu sõbraks, keda ainult liitriikidest toetatud vene valgete rünnakud sundisid hakkama suureks väejuhiks. Ehk küll Wells ise 1920. a. paar nädalat Venemaal viibis, näib tal õige vähe ettekujutust olevat enamluse imperialismist, mille ägedamaks esitajaks Trotski jäi ka siis veel, kui tema võistleja Stalin otsustas piirduda „sotsialismi ülesehitamisega ühes riigis“.

Kuid tõsist tähelepanu väärivad mõned Wellsi poliitilised lõpujärelused. Nii näiteks, kui ta ütleb, et oleme üle jõudmas sellest algeliselt arusaadud demokraatiast, mis otsis hääletavalt massilt algatust ja suunda. Ses individualismis tundub juba ette tema varstine lahkumine sotsialismist, mis avaldus

Wellsi viimastes teostes. Või kui Wells tähendab, et viimase 70—80 aasta jõukuse, loiduse, kuivuse ja kahtluse jooksul on märgatavalt nõrgenenud see andumuse, teenimise ja enesestvabanemise vaim, mis on olnud viimase 25 sajandi kõikide suurte uskude alusjõuks ja et XIX sajandi suur vaimne murrang põhjustas kultuuri tagasimineku, millele järgnes segadus ja sihi kaotus ühiskonna kasvatuses. Meie haritlaskonnal püsib veel liig palju naiivset teaduse ja tehnika jumaldamist, nii et need Wellsi hinnangud meie kultuurile tohiks mõnegi mõtlema panna.

*

Nähtavasti on väljaandjad ise märganud, et Wellsi teoses palju muud on kui ainult teadus — nad on mõnedki harutlused sealt välja jätnud. Aga nagu „Elava teaduse“ seeria tegevtoimetaja mag. A. Anni sissejuhatusest näha, on temal ka vaated teaduse peale endalgi veidi eriskummalised. Ta loeb ajalooteaduseks — kokkukuhjatud arve ja ajadaatumeid. Mag. A. Anni olevat keeleteadlane ja sellena peaks tal veidi aimu olema, et ajalugu taotleb midagi märksa rohkeamat, nimelt sündmuste põhjuste ja sidemete, rahvaste saatuse põhijoonte selgitamist.

Sama eriskummaline on ka mag. A. Anni vaade, et „mida enam teadus püüab astuda seni elu juhtinud usu asemele, seda enam peab ka tema ise arvestama kogu elu, mitte ainult ta intellektuaalseid, vaid ka tunde ja tahteelu tarbeid“. Ja seepärast arvab siis mag. A. Anni ajaloo asemel soovitada võivat H. G. Wellsi publitsistikat.

Mag. A. Annil näivad üldse lonkama mõisted, mis on teadus ja kus on tema piirid. Ta ei näi arvestama, et teadus juba varematelgi aegadel on huvitanud end mitte ainult inimese intellektuaalse, vaid ka tunde ja tahteeluga. Kuid ta on seda ikka teinud ja teisiti pole see tal võimalikki, kui oma enda intellektuaalsest seisukohast. Teaduse asi on ainult uurida, mis oli ja mis on. Mis peab olema, see ei kuulu üldse teaduse valda. Inimese tunde ja tahteelu mõjutamine ei ole mitte teaduse, vaid on usu ja filosoofia asi ja nende aset ei saa teadus kunagi täita.

Nüüd on aga mag. A. Anni Wellsi ingliselikku kosmopolismi esitanud lihtsameelsele lugejale mitte kui subjektiivset publitsistikat ja ühiskonna filosoofiat, vaid kui tõelist objektiivset teadust, mida tuleb võtta sama kaljukindlalt, nagu vanasti võeti Piiblit. Siis hakkab A. Annil piinlik, et Wells öieti Maailmasõja ühe tähtsama teene — väikerahvaste vabastamise sootuks kahe silma vahele on jätnud ja et meie ju ka väikerahvas oleme. Ja siis teeb ta ühe väga „teadusliku“ numbri: ta tõttab vabandama, et „egoistlikus“ rahvusluses, millele Wells nii kuri, tuleb siiski teha üks erand ja nimelt meie Eesti jaoks. See „teaduslik“ erand teatud, tõttab ta siis juba meilegi kinnitama, et meie „olulisemad toetajad ja sõbrad“ asuvad just kosmopolitismi ridades, olgugi et seal meie olemasolu üldse kahe silma vahele unustatud.

Meie ratsaväest ja tema tähtsusest.

J. V. Till.

Avaldatakse vaieluse korras.

Toimetatus.

Asudes vaatlema meie ratsaväge, tuleks kõigepealt selgitada küsimust, mida kaasaajal mõeldakse ratsaväe all ja kas meie oludes ratsaväe olemasolu on üldse õigustatud ja vajalik. Neid küsimusi üles tõstes peab kõigepealt tähendama, et ei tea ühtegi riiki, kus ratsavägi ei oma teiste väeliikide kõrval eluõigust. Heites pilku ratsaväe evolutsioonile viimaste sõdade jooksul kuni kaasajani, näeme, et Maailmasõjas ratsaväe

taktikaline tähtsus sõjateatril langeb, kuid kodusõdade ja manöövrise sõja oludes see tähtsus tõuseb, kusjuures kerkivad esile suured ülesanded ratsaväele. Maailmasõjas varisesid kokku endised lahingupidamise viisid, asemele tuleb grupitaktika, sügavuti ja laiuti hajutatud lahingukordadega. Ratsaväes tehnika tasakaalustas ratsa- ja jalastatud lahingupidamise tähtsuse, tuues esile kombineeritud lahingupidamise viisi (kokkukõlastatud ratsa ja jalastatud teotsemine). Ratsaväe tulejõud suurenes nii kvantiteeditl kui kvaliteeditl, kusjuures liikuvus ja ma-

nõoverdamisvõime jäi püsima. Tehnika muutus ratsaväele lahutamatuks kaaslaseks. Ratsaväe organisatsioon muutub vastavalt tehnika saavutistele ja uuemaaja lahingupidamise viiside nõuetele. Ratsaväe väekoondistele antakse juurde kergeid ja kiiresti liikuvaid osi teistest väeliikidest, nagu ratsa ja motoriseeritud suurtükiväge, motoriseeritud jalaväge, jalgrattureid, soomusautosid ja kergeid tanke. Ratsavägi *m o t o m e h h a n i s e e r u b*. Seega kaasaja ratsaväe all ei mõelda enam ainult ratsanikkude koondist, vaid mainitud kergete osade proportsioonilist väekoondist, kusjuures arvuline ülekaal on jäetud siiski ratsanikkudele. Ratsavägi, olles evolutsioneerunud, jäi endiselt püsima vääralkale kohale lahinguväljal.

Vabadusesõja kogemused näitasid, et ratsavägi meie oludes on vajalik väeliik: ratsavägi täitis oma ülesanded Vabadusesõjas mitte halvemini kui teised väeliigid, jäädvustades mitmed tähtsad leheküljed ajalukku. Teades meie võimaliku vaenlase lahingudoktriini, võib oletada, et uue sõja puhul esimeses järjekorras tuleb tegemist teha vastase ratsaväega, lennuväega ja moto-mehhaniseeritud osadega. Meie vastuteotsemise viisiks on kaitse laial rindel, tugevate ja liikuvate varudega. Nii esimest kui teist võib täita meie oludes ratsavägi. Ka osa piirikatte ülesandest peaks kuuluma ratsaväele; samuti on ratsavägi meil otstarbekas liikuv varu diviisiülema käsutuses. Luure teostamisel on ratsavägi asendamatu väeliik. Arvestades meie olusid, võimalikku sõjateatrit, piiratud sõjatehnikat ja meie vaenlase võimalikku tegevust, on ratsavägi oma liikuvuse, kiiruse ja painduvuse mõttes sobivam väeliik, kes mainitud ülesandeid edukalt suudaks täita. Suuskratturitele kirjeldatud ülesannete täitmisel ei tohiks meie esitada väga suuri nõudeid, sest meie oludes tuleb ette talvi, kus üldse ei saa sõita suuskadel, samuti on ka ajajärke kevadel ja sügisel, kus ei saa sõita ei suusal ega rattal; ratturid on seotud teega, ratsanikud sellevastu ei ole absoluutselt teedega seotud ja on teotsemisvõimelised igasugustes ilmastiku oludes; sellist sügavat lumekatet juhtub harva meie oludes, kus nad muutuks teotsemisvõimetuks. Sellega ei ole tahetud öelda, et suuskratturid meie oludes vajalikud ei ole; suuskratturid on vajalikud, neile tuleb pöörata suurt tähelepanu, vastavalt nende võimetele leidub neile meie oludes ülesandeid küllalt, kuid ratsaväge ei ole nad suutnud veel kuskil täielikult asendada ja seda ei suuda nad ka meil. Suuskratturite kasutamise küsimus on õieti veel katsetamise ajajärgus ja seda näitab tulevik, millise sei-

sukohani nad välja jõuavad. Ajakohaste moto-mehhaniseeritud väeosade loomine meie oludes jääb küsitavaks, sest modern lahingumasinad on kallid ja vaevalt meie riigi majanduslik jõukus lubab neid vastaval arvul muretseda. Samuti ei ole ka meie maastiku, teede ja ilmastiku olud päris soodsad nende kasutamiseks. Näib, et kõige odavamaks ja otstarbekamaks mootoriks meie oludes jääb siiski hobune.

Meie vähese kaitseväge arvu tõttu ei võid meil kujuneda sõja alul püsivat positsioonisõda, vaid meie lahingutegevus kujuneb liikuvaks, kandes manöövr sõja iseloomu, kus ratsaväel on suur tegevusevabadus. Sellest peame järeldama, et ratsavägi meie oludes on hädatarvilik ja asendamatu väeliik.

Arvestades kõiki mainitud on tähts sõjanda otsusele, millises organisatsioonis ja arvulises koosseisus peaks eksisteerima meie ratsavägi. Sõja korral oleks meil tarvis vähemalt 2—3 ratsarügementi. Praegu, rahuajal meie ratsaväe arv on minimaalsuseni tõmmatud kokku. Arvan, et seda minimaalset ratsaväge veel vähendada poleks enam võimalik. Mis puutub ratsaväe organisatsiooni, siis näeme, et idanaabri ratsarügemendi koosseisus on ette nähtud 16 kk ja 16 rk, peale selle on veel kavatsusel ratsarügemendi tulejõudu tõsta kk arvu suurendamisega, meeskonna varustamisega revolvritega ja suurtükiväge juurdeandmisega. Võrreldes eeltooduga, peab lugema õigeks, et ka meil tuleks mõelda ratsarügemendi tulejõu suurendamisele. Muidugi ka jalaväe tulejõu tõstmise küsimus on veel valusamalt päevakorral kaitseväes. Siiski ratsavägi on meil arvuliselt väike, ta peab ka esimeses järjekorras vastasega lahingusse astuma; sellest väljudes on teda kergem ja vajalik esimeses järjekorras tulerehvadega täiendada. Arvestades meie ainelisi võimalusi ja kaasaja nõudeid ratsaväele, peaks meie ratsarügemendi organisatsiooni kuuluma 3—4 mõõgaeskadroni, suuskratturieskadron, raskekuulipildujaeskadron, ratsapatarei või vähemalt rühm, soomusautorühm, tehnika- ja tööeskadronid. Mõõgaeskadroni rühmas peaks olema vähemalt 3 kergest kuulipildujat ja ratsanikud varustatud revolvritega, raskekuulipildujarühmas 3—4 rasket kuulipildujat.

Meie kaitseväes ratsaväge on mõnikord alahinnatud. On olnud kuulda koguni hääli, et ratsavägi tuleks likvideerida. Arvan, et see vaade on tekkinud osalt neist tõekspidamistest, mis valitses Venemaal pärast Maailmasõda ja osalt on seda mõjutanud ka Prantsusmaa olude ja vaadete mitteõige tõlgitsemine ratsaväe suhtes, nagu viimane

oleks oma tähtsuse kaotanud. Venemaal pärast Maailmasõda valitses tõesti vaade, nagu ratsavägi oleks oma aja ära elanud. See vaade ei tulnud mitte sellest, et vene ratsavägi oleks olnud halb ja ei suutnud täita oma ülesandeid. Ei, vene ratsavägi oli võrdlemisi hästi välja õpetatud enne Maailmasõda, kuid ratsaväge ei osatud kasutada suuremalt osalt otstarbekalt. Sellevastu leiame palju juhtumeid Maailmasõjas, kus ratsaväe kasutamine ei jätnud midagi soovida, nagu sakslaste ja prantslaste juures. Prantsusmaal, samuti ka mujal ei alahinnatud ratsaväge, ei muutunud vaade ratsaväe kahjuks, vaid muutus ratsaväe taktika ja organisatsioon. Ratsaväe tegevuse raskusepunkt kaldus jalastatud lahingule. Ratsaväe tulejõudu kõvendati tulerelvade arvu suurendamisega ja teda hakati varustama modernitehnika saavutistega. Meil aga ei ole küllalt arvestatud ratsaväe tähtsust ja temale on vähe tähelepanu pühendatud.

Ratsavägi on väärtuslik väeliik ainult siis, kui ta rahuajal juba sellises organisatsioonis ja koosseisus eksisteerib, milles ta läheb lahingusse esimesel sõjapäeval. Sellepärast tuleb meie ratsaväe organisatsioonile, varustamisele ja väljaõppele suurt tähelepanu pöörata.

Väljaõppe alalt võiks märkida mõningaid puudusi. Kuni käesoleva ajani puudus meil ratsaväe eeskiri, mille tagajärjel puhtratsaväeline väljaõpe kannatas, kuid sellel alal on juba käimas töö ja võib loota, et ka meie ratsavägi omab lähemas tulevikus vastava eeskirja. Meie lühikese teenistuseaja tõttu ei tohiks ratsaväge kasutada majanduslikkudeks töödeks; see mõjub takistavalt väljaõppele ja halvavalt ratsamehe vaimule. Taktikaliste õppuste tuleks pöörata veel suuremat tähelepanu, kui seda on tehtud tänini. Taktikaliste õppuste tasapinda võiks tõsta sellega, kui laagriaega lühendada ja selle arvel taktikaliste õppuste kestust pikendada. Laagrisoleku aega võiks lühendada sellega, et laagris määrustikkude ja eeskirjade õppimiseks aega ei kulutataks, ja teiseks laskeasjanduse arvel. Punktilaskmist võiks vähendada. Laskeasjanduse arvele on pea sama palju aega määratud kui taktikalisele väljaõppele, kuid tegelikult kulutatakse selleks palju rohkem aega. Säärane seisukord on tingitud laskesüsteemist, mis nõuab sõduritelt küpsust laskmises kõigist põhiasenditest. Kõigist asenditest laskmisoskuse nõudmine on teiselt poolt vähendanud laskedistantse, kuna aga ratsaväel sõjakorral suuremalt osalt tuleb täita kaugelaskes ülesandeid, nagu kait-

sel laial rindel ja katteteenistusel. Punktilaskmist võiks vähendada püsti laskeasendi arvel. Laskeasend püsti on vajalik ootamatute kokkupõrgete juures vastasega, mis lähedatel distantsidel sünnib. 200 m distantsil kohtamist ei saa lugeda ootamatuseks ja seepärast sellelt distantsilt püsti laskmise harjutused ei ole väga vajalikud. Praegust kolmeasendisüsteemi on mõjutanud laskesportlik vaim, mis iseenesest väga kasulik, kuid ratsaväes peaks aset antama ka ratsasportlisele vaimule vastavalt lahingu nõuetele. Lahingulaske ülesanded peaksid kuuluma ratsataktikaliste ülesannete hulka, see tähendab, lahingulaske ülesanded peaksid olema eranditult ratsataktikaliste ülesannete episoodiks.

Ei tuleks piirduda 2—3-päevaliste taktikaliste õppustega laagriaioonis, milliseid võimalik korraldada ühest ja samast kohast ja suunas, mille tagajärjel need õppused ajajooksul kaadrile ja juhtidele šablooniliseks muutuvad ja huvi vähendavad. Taktikalisi õppusi ratsaväele tuleks korraldada neis tähtsamates suundades ja piiriäärsetes alades, kus meil tuleb teosteda sõjakorral. Ratsataktikalised õppused peaksid haarama laiemaid maaalasid, kui seda laagriplats on, olema pikema kestusega, et kõiki ratsaväe lahingufaase läbi võtta ja ratsaväelasi viia sõjaolukorrale lähemale, anda neile praktikat meie omapärase maastiku kasutamises, liikumises, öises teotsemises, vahelduvatesse korteritesse paigutamises, inimeste ja hobuste toidustamises ja üldse väljateenistuse sisekorraga harjumises. Laager peaks olema baasiga, kust lähtuvad õppused, puhke- ja õppuste arutuste kohaks suurema kestusega taktikaliste õppuste vaheaegadel. Laagriperiood ei tohiks olla liiga seotud ühise, vaid rohkem väljakõõgiga, samuti ka iga päeva peale kindlaksmääratud tunnikavaga, vaid ülesannetega, mille kestus oleneb ülesande tähtsusest.

On soovitatav ette võtta pikemaid rännaid, ratsaväge üle visata lõunarindelt põhjarindele, et ratsaväge harjutada pikemate rännakutega ja teha liikumiseks painduvaks, kaasa tõmmates võimaluse korral ka kohapealseid kaitseliidu ratsaosi.

Üheks suureks ratsaväe väljaõpet takistavaks teguriks on ka maneeži puudus, sest noorte väljaõpe teostub sellistel kuudel, mil ilmad külmad, sajused; maapind külmanud ja lumine, mis ratsasõidu õpetamisel nii juhtide kui ka noorte töövoimet halvab ja tööaega pikendab. Kui on suudetud ehitada 2—3 kuu tarviduseks aastas eeskujulikke

suurearvulisi laagrihooneid, siis ühe maneeži ehitamine 10 kuu tarviduseks aastas ei tohiks tekitada ülepääsematuid raskusi. Üleajateenijate allohvitseride täiendusele puhtratsaväelisel alal on viimasel ajal vähe tähelepanu pööratud. Ratsaväe tagavaraväejuhtide ettevalmistus jätab soovida ja nimelt ratsaktiikalisesest küljest. Et sellest küljest asja korraldada, peaks ratsaväe aspirantide õppeasutiste juures oleku ajal õppust korraldama ratsaväe eriala kohaselt.

Väga kasulikuks on osutunud ratsaväeohvitseride läkitamine Poolamaale eskadroniülema täienduse ja ratsasõidu instruktore rite kursustele. Ratsasõidu alal on ohvitseride keskel selletõttu märgata suuri edusamme. Väga soovitav ja kasulik on läkitada ratsaväeohvitseri ka lühemaks ajaks informatsiooni mõttes välisriikide ratsaväeosade juurde. Praegust ratsasõiduinstruktorite kursust tuleb pooldada, kuid sellisel kujul, nagu ta teotseb, jääb ta ühe külgseks: ohvitserid saavad ettevalmistuse ainult ratsasõidu alal, kuna taktikaline külg jääb varju. Kursustele tuleks anda laiem ulatus: eskadroni, patariülema ja ratsasõiduinstruktorite kursused tuleksid ühendada; ühendatud kursused peaksid kestma alaliselt, kust läbi käiksid kõik ratsaväe ja suurtükiväeohvitserid eskadroni ja patariülemaeni kaasa arvatud.

Ka ratsaspordile tuleks suuremat rõhku panna, sest see on üheks suureks abinõuks vabatahtlikule tööle virgutamiseks ja väljaõppe tõstmiseks ratsa- ja suurtükiväes. Kõikjal on pööratud ratsaspordile suurt tähelepanu ja tema kasulikkusest aru saadud.

Ratsatüüpi remonthobustega jalaväe, ratsaväe ja suurtükiväe varustamine peaks sündima järgmiselt: Ratsatüüpi remonthobuste ostmine, ratsastamine ja väeosade vahel ärajaotamine peaks sündima ratsaväe inspektori korraldusel ja kontrolli all. Kõik ratsatüüpi remonthobused tuleksid koondada Tallinna õppeeskadroni ratsastamiseks, mis kehtaks aasta. Pärast ratsastamist jaotab ratsaväe inspektor hobused väeosade vahel. Ratsastamiseks ja hobuste eest hoolitsemiseks läkitavad väeosad õppeeskadroni juurde iga aasta vajaliku arvu allohvitseri ja sõdureid. See oleks kasulikuks praktikaks allohvitseridele hobuste ratsastamisel nii õppeeskadronis kui ka pärast väeosade teotsemisel järele ratsastamise alal. Sellisel toimuks see iga aasta ja sünniks ka õiglase ja ühtlase ratsatüüpi hobuste jaotamine väeosade vahel. Remonthobuste ostukomisjoni esimeheks peaks olema vanem ratsaväe riviohvitser, nagu kõikjal mujal riiges, kes ratsatüüpi hobuse võimeid ja vastupidavust ratsateer-

nistuseks asjalikult hinnata oskab. Arst peaks komisjonist osa võtma eriteadlasena hobuste haiguste ja defektide selgitamiseks.

Ka hobusekasvatuse arendamisele tuleks pöörata meil suuremat tähelepanu. Selleks läkitatakse ratsaväe inspektori korraldusel vastavaid ratsatüüpi sugutäkke neisse raioonidesse, kus selle järele nõudmine ja hobusekasvatuse arenenud. Mida mõtleme ratsatüüpi hobuse all? Meie oludes peaks olema ratsatüüpi hobune selline, kes peale ratsateenistuse kõlbab ka põllumajanduslisteks töödeks. Sellise tüübina on täiesti kahe silmavahele jäetud meie oma eesti hobune (klepper), kes on väga hea veohobune ja samuti kõlbab ka ratsahobuseks. Eesti hobune on vähenõudlik, vastupidav ja odav. Selletõttu kultiveerimine on kasulik ja soovitav.

Hobustest peaks meil sõjakorral jätkuma kogu kaitsevägele; meil jätkub hobuseid isegi ekspordiks; Eestist on hobuseid välja veetud Lätimaale, Rootsi ja Taani. Põllumajandusliku statistilise albumi andmetel oli meil 1929. a. 205.448 hobust, nendest 3-aastaseid ja vanemaid 177.909. Sellest arvust peaks jätkuma kaitseväge tarviduste rahuldamiseks.

Hobusekasvatuses oli viimasel ajal märgata küll väikest langust, kuid see oli ajutine nähe. Hobusekasvatuse vähenemise minu arvates kutsusid esile järgmised põhjused:

- a) suurmaapidamise likvideerimine või vähendamine,
- b) väikemaapidajal ei tasu hobusekasvatust end ära ja on seotud teatava riisikoga,
- d) karjakasvatamine annab suuremat tulu kui hobusekasvatuse,
- e) hobuste eksport on vähenenud,
- g) nõudmine kaitseväge hobuste järgi vähenes igaaastaste koosseisude vähendamise tõttu,
- h) hobusekasvatuse juhtimises puudub ühtlus. Kuid käesoleval ajal on olukord omandanud stabiilse ilme ja võib kindlasti loota, et meil ei tule hobustest sõjakorral puudus.

Vaatame lõpuks veel, milliseid ülesandeid võiks täita meie ratsavägi sõjaajal. Sellisest võiks loetleda: piirikate, luure, viivituse lahingud, tiibade tagamised, rinnetes tekkinud lõhede sulgemiesed, vaenlase jälitamine, lühemaulatuseks retked, kaitse- ja pealetungilahingud laial rindel ja diviisiülema liikuv varu.

Meie ratsaväe teotsemise aluseks oleks kombineeritud lahing, kuid mitte sellisel kujul nagu Nõukogude Venes, vaid meil peaks löök sündima peamiselt tulega, ja manööver-

damine ratsa. Arvestades meie idanaabri ratsaväe taktikat, kus esmajärgu tähtsus on antud ratsalöögile ja ratsaväge püütakse hoida enamvähem puhtal kujul alal, peavad meie luurkonnad vähemalt kuni rühmani niivõrt ettevalmistatud olema ratsa teotsemiseks, et nad suudaksid ootamata kokkupuutumisel vastasega võtta vastu vaenlase ratsarünnakut ratsa.

Kokku võttes meie ratsaväeasjanduse edustamist oleks vaja juhtida ühest keskkohast, millel on seaduslik alus. Ratsaväe ins-

pektori võimupiire tuleks laiendada selliselt, et temale alluks ratsaväljaõpe ja kontroll kogu kaitseväes ja kaitseliidus ja oleks ka sõna kaasa rääkida hobusekasvatuse alal.

Meie peame pühendama ratsaväele rohkem tähelepanu, täiendades ja reorganiseerides teda meie oludele vastavalt. Olen veendunud, et meie ratsavägi täidab tulevikus vastava organisatsiooni, ajakohase väljaõppe ja otstarbekal kasutamisel tema peale pandud ülesanded ja tasub need kulud, mis riik tema peale välja annab.

Raskekuulipildujate kasutamine lahingus.

Belgia sõjaväes maksvad põhimõtted rk kasutamiseks.

Ühes eelmises „Sõduri“ numbris¹⁾ vaatlusime saksa sõjaväes maksvaid põhimõtteid rk kasutamiseks, vaatleme nüüd neid belgia sõjaväes, et siis asuda käsitlema rk kasutamist meie oludes.

Belglased on pööranud viimaste aastate jooksul väga suurt tähelepanu rk kasutamise uurimisele. Belgia sõjaajakirjas „Bulletin Belge“ alates 1930. a. alust käsitletakse pea igas numbris rk kasutamist. Suurem jagu ilmunud artiklitest kujutavad Ecole d'Infanterie uurimusi rk kasutamisest²⁾.

Artiklis selgitatakse jalaväe eeskirjas (Règlement de l'Infanterie. Infanterie au combat) ja lahingueeskirjas (Règlement provisoire sur l'emploi tactique de grandes unités) leitudvaid põhimõtteid rk kasutamiseks.

A. Rk üksuste organisatsioon³⁾.

Belgia jalaväepataljoni rk kompani koosseisu kuuluvad 3 lahingurühma, 1 õhukaitsepoolrühm ja üldrühm.

Kompanis kokku 14 raskekuulipildujat.

Varustusel on 1927. a. alates saksa rk Maksim.

Rk lahingurühmade koosseis on: rühma ülem — ohvitser, sarvepuhaja — 1, sidevaatleja — 1 ja 2 poolrühma à 2 rk toimkonda.

Rk poolrühma koosseisu kuuluvad: poolrühmaülem — allohvitser, rk ülemad (kapralid) — 2, sihturid — 2, laadurid — 2, padrunikandjad — 10, hobusemees — 1.

Õhukaitsepoolrühmas on padrunikandjaid ainult kaks, muidu koosseis sama, mis lahingupoolrühmas. Rk kompani üldrüh-

mas on 3 ešeloni (jagu): 1. side-, 2. laske- moonaga varustamise — ja 3. toidumoonaga ja keerdiga (hobusemoon) varustamise ešelon.

1. side ešeloni koosseisu kuuluvad: ülem — veltveebel, vanem- või nooremallohvitser, käskjalg — 1, kirjutaja — 1, sidepidajad — 1, kapral ja 8 reameest, kaugusemõõtjad — 6 reameest.

2. Laskemoonaga varustamise ešeloni koosseis: ülem — veltveebel, allohvitserid — 3, kapralid — 3, relvur — 1, laskemoonajuuretoimetajad — 22,⁴⁾ hobusemehed — 2, tagavarahobusemehed — 2.

3. Toidumoonaga ja keerdiga (hobusemoon) varustamise ešeloni koosseis: keerdistaja — 1, toidustaja 1, kokad 3, rätsep 1, kingsepp — 1.

Laskuridivisi koosseisus belgia sõjaväes on ette nähtud rk pataljon. N. Vene sõjakirjanduses leitudatel andmetel⁵⁾ koosseivad nad juhatuserühmast ja 3 rk kompanist.

Iga kompani koosneb 3 rühmast à 2 poolrühma. Igas poolrühmas on 4 rk ja 2 automaatpüssi (fusil-mitrailleuse). Terves rk pataljonis on seega 72 rk ja 32 automaatpüssi.

¹⁾ „Sõdur“ nr. 13/14 1932. a. lhk. 323.

²⁾ D. S. I. Emploi des mitrailleuses du bataillon du premier échelon dans l'offensive. Bulletin Belge 1930. Tome I. Nr. 4, lhk. 303.

³⁾ Règlement sur les exercices et les évolutions de l'infanterie, 1928. a. lhk. 8.

⁴⁾ Sveitsi sõjaväes rk kompani üldrühma koosseisus on ka ette nähtud erilised laskemoonajuuretoimetajad.

⁵⁾ A. Lignau. Pehota 1927. a. lhk. 91—92.

B. Rk kasutamine pealetungil.

1. Lähenemine.

a) Üldisi aluseid.

Et saada ettekujutust belgia sõjaväes maksvatest põhimõtetest rk kasutamiseks lähenemisel, vaatleme enne lühidalt kuidas seal kujutatakse lähenemist üldse.

Belgia sõjaajakirja „Bulletin Belge“ artikkel „Emploie des Mi. D. J. dans l'offensive“⁶⁾ kujutatakse lähenemist järgmiselt:

Kui diviisi eelosad on loonud kontakti vastase katteosadega (katteosad — avant-postes — asuvad belgia eeskirjade järgi 2500—3500 m kaugusel esimese võitlusjärgu (ešeloni) esijoone — meie mõiste järgi vastutapanupositsiooni eelserva — ees) peab kõigepealt kindlaks tegema, kas on tegemist tõesti vastase katteosadega.

Kui see kindlaks tehtud, on pealetungija ülesanne aegaviimatult vastase katteosad tagasi suruda, luua kontakt vaenlase positsiooniga ja energilise pealetungiga murda vastase vastupanu.

„Tegevus, alates katteosade tagasisurumisest kuni vastase pideva vastupanu ette jõudmiseni on lähenemine.“ „Lähenemine on ühel ajal luure ja lahinguga...“ „Ta teostatakse kohalikkude löökidena väikeste jalaväe üksustega, mis kõvendatud arvurikaste rk...“ „...Ajalt mil pealöögisuunas teostatakse vastase asetuse läbimurret, abi löögisuunas teotsevad osad suruvad vastast tulega maha ja saadavad välja vastase asetuses leiduvatesse lõhedesse lahingupiilkondi...“⁷⁾

Lähenemisel jalaväepataljon tungib harilikult peale kahe kompaniga esijärgus ja ühega varus.

Et lähenemist teostatakse üksikute löökidena väiksemalt üksustelt, siis pataljoni, kui suuremale üksusele, pealetungiriba laiust lähenemisel jalaväe eeskirjas pole ette nähtud.

Laskurikompani pealetungiriba laius on lähenemisel 500 m⁸⁾.

b) Rk kasutamine lähenemisel.

Rk kasutamiseks lähenemisel R. d'Inf. ja sõjaajakirja „Bulletin Belge“ kaitseministri poolt heaks kiidetud artiklis on antud järgmisi juhiseid:

„Kui pataljoni käsutuses on ainult oma pataljoni rk, siis määratakse kumbagi esijärgus teotseva laskurikompani käsutusse üks rk rühm. Ülejäänud kolmas rühm jääb patüli varru, olles valmis tegevusse astuma

ühes teises järgus asuva laskurikompaniga...“

„...Varu rk rühma võib ka kasutada: 1) ülepeade tulistamiseks esijärgus teotsevate osade ette, 2) pealetungil ette jõudnud üksuste asetusraioonist flankeeriva tuletõetuse andmiseks mahajäänud üksuste ette ja 3) esijärgus teotsevate rk rühmade rivist välja langenud rk asendamiseks.

Laskurikompilel ei ole õigust anda rk rühma või poolrühmi laskurirühmade ülesmääratud käsutusse, vaid peavad neid ise juhtima.“

Teises järgus liikuvate pataljoni rühmade rk kompanite rühmad antakse ka laskurikompile käsutusse. Need rühmad liiguvad nii, et neid oleks võimalik kiiresti tegevusse asetada ühes laskurikompanitega, kelle käsutusse nad on antud. Rügemendiülem võib aga ka ühe osa teise järgu pataljoni kuulipildujaist oma käsutusse võtta, peajaslikult diviisi poolt ette nähtud eriliste ülesannete täitmiseks.

Diviisi rk pataljonist annab divül kuulipildujaid rügulide käsutusse lähenemise ajal või selle läbiviimisel.

Rügid ühe osa nende käsutusse määratud rk pataljoni klp annavad esijärgu patülide käsutusse⁹⁾, teise — jätvad varru.

Rügüli varusse kuuluvad klp liiguvad esijärgupataljonide taga rügüli poolt määratud suunas, olles valmis astuma vajaduse korral tegevusse.

Juhul kui tegevus lähenemisel nõuab erilist ettevaatust, võib rügüli varu rk üksusi kasutada asetatuna laskuriosadega ühele joonele viimastest eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse.

Rk üksuste ülesanne sel juhul on: flankeeriva ja frontaalse tulega maha suruda vastase vastupanu toetatavate laskuriosade ees ja rk asetusraiooni vastas.

Laskuriosadest eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse asetatud rk üksuste kateks määratakse väiksemaid laskuriosid, kes püüavad vastase asetusraiooni sisse tungida vaenlase vastupanuorganisatsioonist leitud lõhede kaudu.

⁶⁾ Bulletin Belge 1931. a. Tome I. Nr. 2, lk. 117.

⁷⁾ Règlement provisoire sur l'emploi tactique de grandes unités §§ 59, 60, 63. — Empl. tact. gr. un.

⁸⁾ Règlement de l'Infanterie. Infanterie au combat — R. d'Inf.

⁹⁾ Märkus: Rk pataljonist esijärgu-patülide käsutusse määratud kuulipildujaid kasutatakse samamoodi, kui laskuripataljoni orgaanilisse koosseisu kuuluvaid.

Nimetatud rk võib rügel vajaduse korral allutada sellele laskuripataliile, kelle üksuste pealetungi nad toetavad.

Rügli varusse jäänud rk võib peale selle lähenemise vältel kasutada ka rügemendi üksuste vahel tekkinud lõhede katmiseks ja liiteks naaberväeosadega.

Seega näeme: lähenemisel nii esimeses, kui ka teises võitlusjärgus teotsevate laskuripataljonide rk antakse enamalt jaolt laskurikompilede käsutusse.

Diviisi rk pataljoni kuulipildujaist üks osa antakse esijärgus teotsevate rüglide käsutusse, teine jääb diviili korraldusse.

Rügel võib määrata ühe osa rk pataljoni kuulipildujaist patülide käsutusse, õigusega anda neid edasi laskurikompilede käsutusse, teise — jätta varru või kasutada lähenemise toetamiseks tema või laskuripatali poolt ette nähtud positsioonidelt.

2. Kallaletung ja rünnak.

a) Üldisi aluseid.

Belgia jalaväe-eeskirjas kallaletungi ja rünnakut käsitlevas osas rõhutatakse, et peab püüdma jõudude maksimumiga lööki anda vastase nõrkadele asetusraioonidele. Pealetungi organiseerimiseks lähtealustel võib kasutada nii palju aega, kui palju lubab seda olukord; kõik olukorraga põhjustatud peatused on hukkamõistetavad. Mida meetodilisemalt ja katkestamatult pealetungi teostatakse, seda vähem antakse vastasele aega enda korraldamiseks. Kiire edasiliikumine vähendab vastase suurtükiväe tule mõju.

Eeskirjas on ka selgitatud mispärast jalavägi peab püüdma anda lööki vastase asetusraioonide nõrkadele kohtadele ja tabama vastast ootamatult.

R.d'Inf. § 35. räägib: „Jalavägi omal jõul on võimas läbi tungima ainult nõrgast vastase vastupanust ja kõrvaldama vastase kohalikke vastupanuseid. Varemalt ettenägematud suurtükiväetule väljakutsumised toovad endaga kaasa pealetungi aeglustamist, mis annab vastasele aega oma jõudude korraldamiseks.

Oma pealetungi süsteemi määramisel on belglased välja läinud ülevaltähendatud vastast operatsiooni kiiresti läbi viia lootuses, vastast tabada tema nõrkades asetusraioonides võimalikult suurte jõududega. Et anda vastasele tugevat lööki, määratakse pealetungiribad kallaletungil võrdlemisi kitsad: rügemendile — 1000 m, pataljonile — 500 m laiune riba (meie jalaväe-eeskirja järgi

pataljoni pealetungiriba laiuse on 800—1000 m).

Teiseks, et mitte kaotada aega üksuste ümbergrupeerimisega, on ette nähtud, et rügement tungib harilikult peale 2 pataljoni, pataljon 2 kompaniga ja kompani 2 rühmaga esijärgus.

Kolmandaks, et rk ja saatesuurtükke oleks võimalik asetada kiiresti tegevusse, antakse neid laskurikompilede käsutusse.

b) Rk kasutamine kallaletungil ja rünnakul.

Rk jaotus ja alluvus kallaletungi ja rünnaku läbiviimisel pataljoni ja rügemendi piirides on samasugune kui lähenemisel: nii esimeses, kui ka teises järgus teotsevate pataljoni rk kompanite rühmad jäetakse kallaletungil ja rünnakul laskurikompilede käsutusse; patüli varu rk ülesanded on samad mis lähenemiselgi.

Rügel annab ühe osa diviili poolt tema käsutusse määratud rk pataljoni kuulipildujaist patülide käsutusse, teise — kasutab asetatuna eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse laskuriosade kallaletungi ja rünnaku toetamiseks.¹⁰⁾

Diviili käsutusse jäetud rk võib küllaldase suurtükiväe puudumisel, kasutada segaväetule andmiseks vastase sivepidamiseks ja laskemoona juurdetoomiseks kasutatavate teede, samuti ka teeristide raioonidesse. Laskuriosade edasiliikumise ajal peavad aga need kuulipildujad toetama esijärgus teotsevate üksuste pealetungi, tulistades üle peade; vajaduse korral võib neid ka jaotada rügementide ja pataljoni vahel.

Patüli ja rkkompüli tegevuse kohta rk tegevuse koordineerimiseks kallaletungil ja rünnakul leidub belgia jalaväe-eeskirjas ainult üldisi juhiseid.

R.d'Inf. § 53 on öeldud: „Teostades alaliselt luuret, juhid peavad püüdma asetada oma üksused võimalikult lähemale vastasele.“

Selle § järgi võib järeldada, et juhid ka rk asetust kontrollivad ja püüavad koordineerida rk tegevust. Eeskirjas seda otsekohe ette nähtud ei ole, sest pooldatakse üldiselt rk tsentraliseeritud juhtimist pealetungil.

¹⁰⁾ R. d'Inf. § 55. soovitatakse rk pataljoni rk, asetatuna eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse, kasutada vastase mahasurumiseks nendes raioonides, kus seda ei teosta suurtükivägi. See on maksev iseäranis sel juhul, kui pealetungil on vähe suurtükiväge.

3. Belgia sõjaajakirjanduses leiduvaid selgitusi eeskirjades näidatud rk kasutamise viisi otstarbekohasusest pealetungil.

Ülevälvatähendatud rk kasutamise viisi pealetungil selgitab belgia sõjaajakirjas „Bulletin Belge“ autor D. S. I.¹¹⁾

Ta väidab: rk pataljoni rk antakse nii palju esijärgus teotsevate üksuste käsutusse, kui palju võimaldab olukord ja välja minnes ühtlasi sellest, et üksused ei küllastuks üle rk: kitsas pataljoni pealetungiribas mõjuvaks tegevusse astumiseks leidub võimalusi harilikult ainult väga piiratud arvule rk.

Et ka ülejäänud rk mõjuvusse pääseksid, tuleb nendest üks osa asetada laskuriosadest eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse, või sinna kus asuvad ainult nõrgad laskuriosad.

Autor selgitab edasi, et rk pataljoni rk tegevusse asetamine laskuriosadest eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse nõuab palju aega: rk üksuste ülematel on ju vaja luua side nende laskuriosadega, mille kasuks tuleb teotseda, teostada vastase ja positsioonide luuret, asetada rk kohale, anda nendele ülesanded j.n.c. Tuleb teadlik olla, et ainult teatud juhtudel saab rk asetada laskuriosadest eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse. Kui palju see korda läheb, oleneb vastase vastupanust.

Kõige suuremat kasu toovad rk, mis antud laskurikompuilide käsutusse.

Rk laskurikompuilide käsutusse andmise vajadust põhjendab sama autor¹²⁾ järgmisega:

1) Patül lahingus asub liiga kaugel selleks, et ta saaks anda rk otstarbekohaseid ülesandeid, sest mõnes olukorras ta ei tea isegi jalaväe osade täpsat asetust, rääkimata sellest kuhu rk tuleks asetada, et nad mõjuvalt suudaksid tulega abistada pealetungivaid laskuriosi.

Patüülil on ju küllalt tegemist sellega, et laskuriosadest eraldatult iseseisvatesse tegevusraioonidesse asetatud pataljoni kasuks teotsevate rk pataljoni rk ja patüüli varus olevad asetataks mõjuvalt tegevusse.

2) Rk, mis suunatakse seljatagusest laskuriosade toetuseks, ei jõua õigel ajal kohale, rk rühmade juhid ei suuda end kiiresti orienteerida. Selle tagajärjel tekivad pealetungis suured peatused ja vastasele antakse aega enda korraldamiseks. Laskuriosad kannavad peatustel asjata kaotusi.

3) Kitsas pealetungiribas pealetungivad laskuriosad võivad patüüli poolt rk määratud positsioonid oma alla võtta.

Et vabastada patüülit rk ette nähtud

positsioonid, tuleb ette võtta laskuriosade ümbepaigutamine, mille juures viimased võivad kannatada asjatuid kaotusi, võib paljastuda rk asetuse ja selle tagajärjel ka rk meeskonnad kannatavad asjatuid kaotusi. Laskurikompuil võib tema käsutuses olevate rk jaoks varem ette näha positsioonid ja oma laskurirühmi nii suunata, et rk saavad mõjuvalt toetada edasiliikuvate osade pealetungi.

4) Rk näol laskurikompuil omab tugeva tulejõu, mis võimaldab temal säästa varu: esijärgu rühmade pealetungi raugemisel vastase tule all, ei ole laskurikompuilil vaja otsekohe tegevusse saata oma varu laskurirühma, vaid vastase vastupanu võib rk tulega maha suruda. Rk rühmüli näol omab laskurikompuil nõuandja, kes alaliselt teostades maastikuluuret, teeb ettepanekuid rk kasutamiseks eelseisvas tegevuses.

5) Laskurikompuüli käsutuses olevad rk on võimalik kiiresti tegevusse asetada pealetungil ette jõudnud naaberiosade asetusraioonidest flankeeriva tuletoetuse andmiseks oma laskuriosade ette; nad on mõjuvaks abinõuks pealetungivate osade tiibade kaitseks, tuletoetuse andmiseks mahajäänud naaberiosade ette ja vastupanu korraldamiseks ebaõnnestunud pealetungi puhul; nende tulega on võimalik katta pealetungi ajal üksuste vahele tekkinud lõhesid.

6) Laskurikompuüli käsutuses olevad rk rühmad on rünnaku õnnestumise puhul laskuriosadel otsekohe käepärast nendele järgnema ešeloneeritult poolrühmadena.

7) Laskurikompuüli käsutuses olevad rk saavad alati lästa otsesihimisega, milline laskeviis mõjuvam kaudsest laskmisest.

Samas belgia kaitseministri poolt heaks kiidetud artiklis rõhutatakse aga, et rk laskurikompuilide käsutusse andmisega saavutatakse ülevälvatähendatud paremusi ainult sel juhul, kui laskurikompuil ise, rk rühmüli otsekohele kaasabil, rk poolrühmi juhivad.

Milgil tingimused ei tohi rk poolrühmi anda laskurirühmülide käsutusse, vaid tuleb täita R.d'Inf. § 95 esitatud nõuet: „rk poolrühmad liiguvad ešeloneeritult laskurikompuüli otsesel juhtimisel nii, et pealetungivad osad oleksid alati toetatud tulega.“

Laskurirühmüli oma väga kitsas tegevusraioonis ei leia harilikult rk häid positsioone.

¹¹⁾ D. S. I. Emploie des Mi./D. J. dans l'offensive. Bulletin Belge 1931. Tome I. Nr. 2, lhk. 117.

¹²⁾ D. S. I. Emploie des mitrailleuses du bataillon du premier échelon dans l'offensive. Bulletin Belge 1930. Tome I. Nr. 4, lhk. 303. (Belgia kaitseministri poolt heaks kiidetud artikkel).

Ta on sunnitud neid asetama laskuriosadega ühes esijoonele. Siin nad kujutavad vastasele väga suurt märki ja kui neid ei hävitata, siis surutakse nende tuli kindlasti vastase poolt maha.

Rk poolrühmaülem ei saa esijoonel oma mõlema rk tuld ühiselt juhtida, ja väga raske on korraldada laskemoonaga varustamist.

Kui rk poolrühmi juhib laskurikompile vastavalt rk rühmüli ettepanekutele, võib alati esijärgus liikuvate rühmade kõrval sügavuses leida rk häid positsioone ja otstarbekohaselt korraldada laskemoonaga varustamist.

Seega näeme: tuuakse väga palju mõjuvaid põhjendusi, mis räägivad rk laskurikompile käsutusse andmise poolt.

Sellega võib ka enam-vähem nõus olla, arvestades belglaste nõudmisi, et pealetung peab kiiresti arenema.

Teisalt aga belgia eeskirjade mõiste järgi pealetungil tekivad isegi nii pikad peatused, et rk pataljoni jaoks on võimalik tegevusse asetada laskuriosadelt eraldatult iseseisvatesse tegevusraionidesse. Miks ei suudaks siis patül ja rk kompül vähemalt nendelgi peatustel rk tegevust kordineerida?

Et belglased nii tugevasti rõhutavad laskurikompile käsutusse andmise vajadust, on minu arvates osalt tingitud sellest, et belgia sõjaväes laskurikompanites varustusel olev automaatpüss (fusilmitrailleuse) on konstruktsioonilt võrdlemisi halb relv: R.d'Inf. § 25. on näidatud, et automaatpüssist laskmisel saab anda ainult 2—5 lasulisi valanguid.

Olles varustatud võrdlemisi nõrga automaatrelvaga, laskurikompanid vajavad tugevat tuletoetust rk. (Järgneb.)

Suurtükiväe-eeskirja I osa ilmumise puhul.

Umbes poolteist aastat tagasi ilmus trükitud SvE II osa „Raske suurtükivägi“. Mainitud eeskiri muutis oluliselt „Suurtükiväe rivimäärustiku“ põhimõtteid ja oli seetõttu uudsuseks suurtükiväelasele. Nüüd on ilmunud ka SvE I osa. SvE I osa koostajail oli võimalik kasutada õpiseid, mida on annud SvE II osa pikemaajaline käsitlemine tegeliku õppetöö juures, seepärast SvE I osa on sisult õnnelikum II osast. Lisaks sellele on koostajail õnnestunud suruda tekst võrdlemisi kokku — eeskirja sisuline osa võtab ainult 69 lehekülge. Kui sellest arvata maha üksikõppuse osa, mis õieti materjalosa käsitamise õppus, siis jääb puht eeskirja ja teksti ainult 39 lehekülge.

SvE I osa tekst mõnedes üldistes küsimustes läheb lahku II osa tekstist. Lahkumine on seletatav osalt sellega, et II osas mõned küsimused ei ole redigeeritud küllalt selgesti ja osalt sellega, et tegelik elu on nõudnud mõnede korrektiivide sisseviimist uude eeskirja. Käesolev kirjutis püüab juhtida eeskirjade kasutajate tähelepanu mõnedele tähtsamatele lahkuminekutele. Ühtlasi on soovitatav, et SvE II osa käsitlemisel rõõbiti käsitletakse ka SvE I osa. Järgnevate ridade juures on aluseks võetud SvE II osa, ja selle paragrahvid näidatud paragrahvi märgiga (§), kuna SvE I osa paragrahvid on tähendatud lihtsa numbriga.

1. § 18 on tähendatud, et nr. 6 peab kordama lentsüütaja seade enne lentsüütaja pea keeramist võtmega. 15 järgi lentsüütaja seadet ei korrata.

2. § 19 järgi nr. 7 peab kordama enne laengu moodustamisele asumist laengu numbri. 17 seda ei nõua. Siin nr. 6 kordab laengu numbri ainult selle üleandmisel laadijale.

3. § 47 näeb ette, et sihtija pärast märkimist nimetab kuldavalt märkimisel saadud seade, näiteks, „2-ne kirikutorni tüüpüle 18—40!“ 45 ei nõua sihtijalt niisugust kordamist, vaid rahuldub kui sihtija loeb kuldavalt „2-ne 18—40!“

4. § 48 p. 3 nõuab, et sihtija loeks iga kord kuldavalt käsirattal pööratud ringide arvu. 46 p. 2 seda ei nõua.

5. § 77 järgi peab suurtükiülem eriti valvama sihtija, laadija ja nr. 6 tegevuse järgi. 73 nõuab, et suurtükiülem ühteviisi valvaks kõigi numbrite tegevuse järgi.

6. § 77 on tähendatud, et õppelaskmistel pärast kolmekordset tagajärjeta süütamist tuleb oodata minut aega ja siis tühendada suurtükk. See redaktsioon on tekitanud võõriti arusaamist ja on kerkinud küsimus, kas lahinglaskmised rahuajal kuuluvad õppelaskmiste hulka. 73 on see küsimus lahendatud järgmise redaktsiooniga: „Laskmistel väljaspool tegelikku lahinguolukorda

(seega igal õppe-eesmärgiga laskmisel rahu- ajal) pärast kolmekordset tagajärjeta süü- tamist käsib oodata kolm minutit ja alles siis laseb vahetada padrunit.

7. § 89, mis käsitleb suurtüki ümberpai- gutamist, on tähendatud, et suurtükiülem annab ümberpaigutamiseks käskluse: „K o r r a g a l!“ Tegelikult selle toiminguga alusta- miseks on tarvilik eelkäsklus. Eeskirjas leidubki kohane eelkäsklus: „T ä h e l e p a n u!“ Seda tuleb ka siin võtta tarvitusele. (Võrdle 82).

8. § 94 räägib suurtüki suunamisest silma järgi ja sihtimisega, kusjuures viimane suuna- misviis on jagatud kaheks — otseseks ja kaudseks sihtimiseks. Siin on teatud eba- täpsus, sest nii otsesel kui kaudsel sihtimi- sel suunamine suurtüki ikkagi ainult sihti- misega. Välja on jäänud eeskirjast § 94 ja seega ka üks täpsaim suunamisviis — läbi raua õone. Raske suurtükiväes on sel suuna- misviisil sama tähtsus kui kergesuurtüki- väeski, kus ta on ka eeskirja mahutatud (87).

9. § 95 on öeldud, et algsuuna seaded kirjutab kilbile suurtükiülele. 88 järgi teeb seda sihtija, mis ka loomulik, sest suur- tükiülele on raske täita seda ülesannet.

10. § 106 on öeldud, et laskmise jätka- miseks suurtükiülele annab käskluse „P a i g a l e!“ See redaktsioon ei lahenda küsi- must kogu ulatuses, näiteks, kui suurtüki juures on läbi viidud mõningad rännaku- korda seadmise toimingud. 104 näeb ette käskluse „P a i g a l e!“ ainult numbrite ko- gumiseks. 105 on toodud käsklus „L a h i n g u v a l m i s!“ mille järgi, kui suurtüki juures olid läbi viidud mõningad rännaku- korda seadmise toimingud, ta seatakse la- hinguvalmis.

11. § 107 on toodud käskluse sõna „E n d i s e d s e a d e d!“ 100 p. 9 on sama käsk- lus redigeeritud „S e i s — e n d i s e d s e a d e d!“ Viimane redaktsioon on rohkem kokkukõlas eeskirja üldise keelega.

12. § 119 on loetletud patareiohvitseri kohused ja öeldud, et ta annab edasi käsk- lused, kuid pole tähendatud, et ta neid ka kirjutab. (Võrdle 115).

13. § 120 järgi juhatab sihtpunkti suur- tükiülematele rühmaülele, § 128 järgi aga patareiohvitser. 116 järgi on see ülesanne pandud ainult patareiohvitseri peale.

14. § 120 järgi on rühmaülele kohusta- tud edasi andma ja märkima kõik parandu- sed ja seaded. 116 ei nõua rühmaülele seadete märkimist, seda teevad patareioh- vitser ja suurtükiväeülele.

15. § 123 järgi nõutakse laskemoona-alloh- vitserilt, et ta laskemoona vastuvõtmisel kontrolliks, et moon oleks kõrvalmõjudest hoitud rikkumata, ja et ta korraldaks las- kemoona ümberpaigutamist suurtükide juures. 119 on need nõudmised jäänud välja, sest laskemoona-allohvitsers prak- tiliselt ei saa kontrollida sel ulatusel vastu- võetavat laskemoona, ja kuna ta ei asu iga- kord tulepositsioonil, on temal ka raske korraldada laskemoona ümberpaigutamist.

16. §§ 126 ja 127, mis käsitlevad paral- leelvihi ehitamist, ei nõua nurgamõõtja seadmist püstloodi, mida aga tegelikult tu- leb teha. (Võrdle 122, 123).

17. § 134 järgi loetakse laskeviisiks lask- mist üksiku suurtükiga. See redaktsioon ei ole küllalt täppis, kuna üksik suurtükk võib lasta ka seeriatega. 131 on termin „ük- siku suurtükiga“ asendatud „suurtüki kaup“.

18. § 146 on tähendatud, et laetud hau- bits tühendatakse viimastel seadetele. La- hinguolukorras ja ka lahinglaskmistel rahu- ajal, on mõnikord raske talitada selle pa- ragrahi järgi. 142 seepärast ei maini sea- deid, mille juures sünnib lask.

19. SvE II osas toodud suurtükiülele laskeleht ei ole täielik ja erineb tunduvalt SvE I osas toodud laskelehest. Uuele las- kelehele tähendatakse: suurtüki nr., laskmi- se kuupäev, tulepositsioon, algsuuna nurga- mõõtjad, märkpunktide nurkvahed ja väik- sem tõste.

Tavaliselt on märkpunkte mitu. Kõigile märkpunktidele vastavate algsuuna (ja ka märkide) nurgamõõtjate ülestähendamine oleks asjatu. On küllalt kui suurtükiülele teeb märkpunktide nurkvahed, et laskmisel uue märkpunktiga arvutada sellele vastava nurgamõõtja seade. Seepärast tähendatakse laskelehele algsuuna nurgamõõtjad ühe märkpunkti järgi, viimane on ka aluseks märkpunktide nurkvahede kindlaksmäära- misel.

Uue laskelehe järgi sünnib nurgamõõtja arvutamine lihtsamalt kui vana järgi. Uud- suseks on nõue, et suurtükiülele märgib las- kude arvu. Ara on jäänud lahter laskeviis- si äratähendamiseks eeldusega, et kui peaks tulema tarvidus selle märkimiseks, siis see märgitakse märgi seadete alla.

Siinkohal tuleks peatuda ka patareioh- vitseri laskelehe juures. Põhimõtteliselt patareiohvitsers peab kirjutama kõik käsklu- sed, mis tulevad tulejuhilt. Sealjuures aga patareiohvitsers ei ole suurtükiülemate kont- rollija, see tähendab, ta ei arvuta rööbiti

oma tööga nurgamõõtja seaded iga suurtükile. Kontrollijaiks on rühmaülemad, ja kui neid pole, siis tuleb usaldada suurtükiülemaid kontrollides neid aegajalt laskevahe- aegadel. Lahinguolukorras on kardetavad eksimused tõstes, suunas aga harukordadel. Alalisest tõste kontrollimisest peab aga äraütleva mitmesugustel praktilistel põhjustel. Seda enam võib loobuda alalisest suuna kontrollimisest.

Seega patareiohvitseril ei ole otsest kokupuudet nurgamõõtjaga ja seepärast ta

peaks tegema oma suuna arvutused väljamõeldud algsuundade asimuutidest. Lahkudes ja üleandes tulepositsiooni mõnele teisele patareile on viimane eeskätt huvitatud asimuutidest. Väljamõeldust soovitatakse kasutamisele võtta patareiohvitseridel alljärgneva laskelehe. (Vt. tabel.)

20. Tegevuse kiirendamiseks SvE I osa § 129 nõuab, et käsklus „Tuld!“ järgneks ajaviimatult pärast tõstet või süütaja seadet määravat käsklust. SvE II osas see nõue puudub. N. Rg.

1/XIII patareil.

16. veebruaril 1932. a. — Rammu raiesmik (tulepositsioon).

Algsuundade asimuudid:

Nr. 1. 38—40, nr. 2. 46—00, nr. 3. 25—25.

Märk. nr.	Asimoot	Laskemoon	Laeng	Lood	Korrektor	Sihtik (kvadrant)	Süütaja	Laskemoona kulu gr/sr.	
								lastud	alal
	38—40 —1—50 +0—40 —0—10 +0—15 —0—07	gr. 106	T	+0—30	—	3500 39—00 37—00 38—00	—		
I.	37—28	gr. 106	T	+0—30	—	3800	—	13	470/350
	25—25 +1—50	gr. 103	V	—0—10	—	2100	—		

Kompani juhtimine pealetungi lahingus RKKK maksvate tõekspidamiste kohaselt.

Sõjanduse ajakirjas „Vojennõi Vestnikus“, mis määratud keskmisele ja vasemale juhtkonnale, käsitletakse viimasel ajal sageli väikeste üksuste taktikalist juhtimist konkreetsete näidete abil. Need näited võimaldavad lugejal lähemalt tutvuneda punaväe tõekspidamistega väikeste üksuste juhtimises.

„Vojennõi Vestnikus“ Nr. 8 — 1932 V. V. Aleksejev artiklis „Kütikompani lahingu juhtimisest pealetungil“ annab huvitava näite taktikalisest grupiharjutusest kompani piires.

Grupiharjutuse osavõtjaiks on kompani ülemad ja politrukid.

Punaväes on kujunenud reegliks, et jala-

väekompani pealetungi lahingus oma käsutusse võib saada patareid, rk rühma kuulip. kompanist ja tankide rühma välitõkete kõrvaldamiseks ning vastase tulepesade likvideerimiseks; peale selle on võimalik pioneeride ja keemia osade juurdeandmine jalaväekompanile eriülesannete täitmiseks lahingus. Kompani selline tehniliste vahendite ja relvade ülekoormamine teeb loomulikult keerukaks tema juhtimise, seepärast on nõutav suur paindumus vaatluseteenistuses kui vastase tegevuse, nii tema tule juhtimise suhtes, samuti sidepidamises naabritega, patüliga, oma rühmade ja juurdeantud osadega. On vajalik õppida kõigile juurdeantud osadele andma ülesandeid ja leida otstarbekohas-

seid viise korralduste edasiandmiseks, kus juures, nagu tõendab autor, neis küsimusis olevat seni puudunud vajalik selgus. Sageli juhtuvat, et kompaniülemate puudumine komandopunktist katkestab juhtimise, sest et juhtimisrühma ülem, (staršina = veltveebel) viibides laskemoonapunktis ei saa asendada kompaniülemat, kes on läinud mõne oma rühma juurde. Ühtlasi tulevat nentida ebaõiget arusaamist juhtimisrühma ülesannetest. Nii, mõned juhid arvavad, et juhtimisrühm võib koosneda ainult padrunite juurdetoojate jagudest, sanitar- ja keemiainstruktorist ja kirjutajast. Olevat aga tarvilik kompani kindla juhtimise tagamiseks ja selleks, et kompaniülem võiks hästi täita (B U P*) I osa § 518 nõudeid, juhtimisrühma järgmine koosnevus:

- juhtimisrühmaülem (staršina = veltveebel),
- keemiainstruktor,
- kirjutaja,
- 1. jagu (side ja vaatluse),
- 2. „ (padrunite juurdetoojate),
- 3. „ (sanitari).

Juhtimisrühmaülem peab töötama kompaniülemate komandopunktis, et tagada sidet, vaatlust, laskemoona täiendamist ja haavatute evakueerimist lahingus. Ta asendab kompaniülemat selle ajutisel äraolekul komandopunktist (kompaniülemate asetäitjaks tema väljalangemisel on vanem rühmaülemate, kes ka asub kompani juhtimisele).

*) Bojevoi Ustav Pehotõ = Jalaväe lahingu määrustik.

Juhtimisrühma töö lahingus väljendub:

- komandopunkti organiseerimises, ja selle moondamises;
- vaatluses vastase tegevuse ja tule järele;
- side allhoidmises rühmade, juurdeantud osade, naabrite ja pataljoniülemate vahel;
- hoolitsemises, et rühma padrunite punktid saaksid õigel ajal laskemoona täiendust ja rakente laskemoona peapunktist (kompani LP), et kuulilipildujate vähemad rikked kõrvaldataks ja parandataks õigeaegselt;
- haigete, haavatute ja gaasitute lahinguväljalt väljakandmises ja suunamises pataljoni SP-sse.

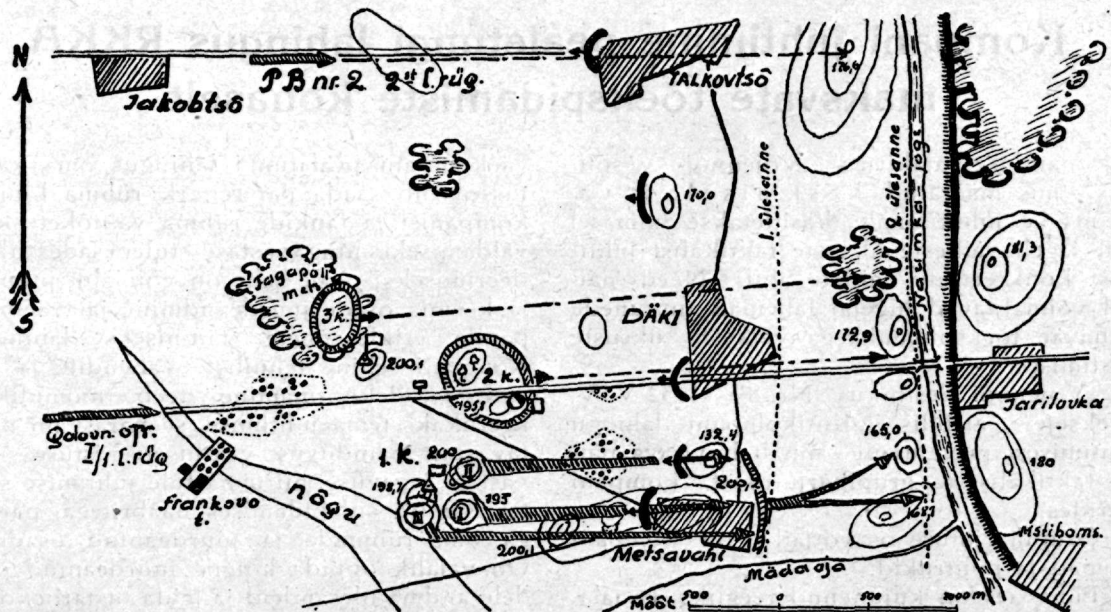
Autor (V. V. Aleksejev) ülaltoodud põhimõtete selgitamiseks annab konkreetse näite, mille allpool toon muutmatult.

Olukord.

(Vt. skeem.)

Vastane jättis maha punaste survele Maste jõe raiooni (mis 30 km Mstibom. lääne pool) ja õisi vastu 11. maid taandus ida suunas.

1. laskuridiviis alates 12. mai hommikust tungib peale piki kiviteed ülesandega vallutada Metsavahi, Jarilovka, Talokovtsõ raioon. 1. jalaväerügemendi I pataljon ühes rügemendi suurtükiväega (PA) eelväerügemendist ettesaadetud pataljonina (golovnoi otrjad) kella 1400 jõudis välja nõoni, mis Frankovo talust põhja pool. Pataljoniülem, viibides sel ajal eelsalga eel-

patrulli*) juures kõrg. 200,1, andis oma juures viibivaile juhtidele järgmise käsu:

1. Vastane asub kaitsel Metsavahi, kõrg. 132,4, Däki, kõrg. 170,0 ja Nauma kajo idakalda kõrgustikel.

2. 1. laskuridiivis peajõududega peatub Jakobtsõ raioonis (mis 10 km Däki külast läände).

3. Meie pataljon ühes rügemendi suurtükiväega (PA) ja juurdeantud kahuripatareiga 1. suurtükiväerügemendist moodustades eelpataljoni**) Nr. 1 (PB Nr. 1) omab ülesande, pealetungides piki kiviteed, rünnata vastast Metsavahi, Däki raioonis ja vallutada kõrg. 181,3.

Ees teotseb kõrg. 195,8 juures üksik ratsapataljoni diviisi luureeskadronist.

Vasakul eelpataljon Nr. 2 (PB Nr. 2) 2. laskurügemendist tungib peale Talkovtšõ suunas ülesandega vallutada kõrg. 176,6 raioon.

4. 1. kompani ühes ühe rk rühmaga kuulipildujatekompanist ja 1. patareiga rügemendi suurtükiväest (1/PA). Lähtealus 1500***) kõrg. 195, 200, 198,7. Lähim ülesanne — vallutada Metsavahi ja kõrg. 132,4, edaspidi — tungida peale kõrg. 168,1, 165,0.

5. 2. kompanil ühes ühe rk rühmaga kuulipildujatekompanist ja 2. patareiga rügemendi srtv. (2/PA). Lähtealus 1500 kõrg. 195,8 ja kahepuuga nimeta kõrg. Lähim ülesanne — vallutada Däki, edaspidi — tungida peale kõrg. 172,9, toetab 1. suurtükiväe rügemendi 1. patareid (1/I a. p.).

6. 3. kompanil ühes ühe rk rühmaga kuulipildujatekompanist. Lähtealus 1500 Tagapõllu metsa ida serv, tungida peale 2. kompani vasaku tiiva taga üle Däki põhja serva, vallutada metsatukk, mis kõrg. 172,9 põhjapool; toetab suurtükiväerügemendi 3. kahuripatarei (3/I a. p.).

7. 1/I a. p. tulepositsioonid (ognevoje) Tagapõllumetsast läänepoole; valmus 1430.

Pealetungi alguseni suruda maha vastase tulepesad Metsavahi lääne serval, kõrg. 132,4 läänepoolsetel lüngudel, Däki küla lääneküljel, edaspidi tuli kõrg. 168,1, 165,0, 172,9, 180 ja 181,3.

Minu liikumissuund (orientiir) — kahe üksiku puuga kõrgustik, mis otse meie ees.

8. Minu komandopunkt kõrg. 200,1, edaspidi Däki idaserv.

9. Arstiabi lisapunkt Frankovo talus.

10. Pataljoni laskemoonapunkt — põõsastes millised Frankovo talust põhjapool.

Ülesanne lahendatakse 1. kompaniga. Kell 1430 1. kompani ülem kõrg. 198,7-el, pärast maastiku luuret, annab käsu. Kompanisel ajal asub nõos mis läänepool seda kõrgustikku.

1. Kompaniülema käsk (suuline).

(Vt. skeem.)

1. Vastane asub kaitsel Metsavahi, kõrg. 132,4, Däki küla lääneserval.

2. Meie pataljon tungib kallale vastasele ja vallutab kõrg. 181,3, mis põhjapool Jarilovakat.

3. Meie kompani ühes rk rühmaga kuulipildujatekompanist ja ühe patareiga PA vallutab Metsavahi, kõrg. 132,4, edaspidi tungib peale kõrg. 168,1 ja 165,0. Vasakul 2. kompani tungib kallale Däki küla juures ja vallutab kõrg. 172,9.

4. Rk rühmal kuulipildujatekompanist — tulepositsioonid (ognevõje) kõrg. 195 lõunapoolsetel lüngudel, toetada I ja III rühma pealetungi, suruda maha vastase tulepesad Metsavahi lääneserval.

5. Kompani rk rühmal — tulepositsioonid kõrg. 200 põhjalägnul, toetada II rühma pealetungi, suruda maha vastase tulepesad kõrg. 132,4.

6. I rühmal — lähtealus 1450*), kõrg. 195, vallutada Metsavahi kirdeserv.

7. II rühmal — lähtealus 1450, kõrg. 200, vallutada kõrg. 197,4.

8. III rühmal — lähtealus 1450, kõrg. 198,7 lõuna lüngudel. Tungida peale 1. rühma järele ja vallutada Metsavahi kagu serv.

9. 1. patareil — tulepositsioonide raioon Frankovo talust läänepoole, suruda maha tulepesad Metsavahi lääneserval ja kõrg. 132,4; valmus 1450-ks.

10. Pealetungi algus 1505 minu signaali järgi — 2 punast raketti kõrg. 198,7-lt.

11. Minu komandopunkt — kõrg. 198,7, edaspidi — kõrg. 201,1.

12. Pataljoni laskemoonapunkt — põõsastes, millised Frankovo talust põhjapool. Kompani laskemoonapunkt kuni kõrg. 198,7 kaarikutel, kust ettenihutada kompani laskemoona eelpunkt kõrg. 200 juurde.

13. Pataljoni sidumispunkt Frankovo talus.

*) Golovnaja pohodnaja zastava võrdub meie LE § 134 kohaselt eelpatrullile. J. V.

**) Peredovoi bataljon = PB.

***) On peetud kinni autori käsu stiilist; see väljendus tähendab kell 1500. J. V.

*) Kell 1450. J. V.

Juhtimisrühmaülema korraldused.*)

1. Vastane	} Kompüli käsu
vastavate punktide
kordamine.
2. Meie kompani	
I rühm tungib peale	
II " " "	
III " " "	

3. Side ja ole. Kompaniülema KP kõrg. 198,7 organiseerida ja moondada. Organiseerida vaatlus vastase tegevuse ja tule järele sektoris mille piirijooned: paremalt — Metsavahi, vasakul — kõrg. 132,4. Erilist tähelepanu pöörata lahtisele paremale tiivale Mädaoja suunas, mille orgu mööda on võimalik vastase varude väljanihutamise. Side ja vaatlus rühmade tegevuse järele nimetatud suunas. Järgmine kompaniülema KP kõrg. 201,1 (näitab kätte).

4. Padrunite juurdetoojate ja ole. Pataljoni laskemoonapunkt — pöösad Frankovo t. põhjapool (näitab käega). Kompani padrunitepunkt kuni kõrg. 198,7 ratastel. Liikumine Frankova talu juurest nõgu mööda. Kõrg. 198,7 juurest nihutada ette laskemoona eelpunkt kõrg. 195, kust eraldada rühma punktid I ja II rühmale pöösaste juurde (näitab) ja kõrg. 201,1. Selgitada lähised padrunite kaariku te k kõrg. 195 ja kõrg. 201,1, Metsavahi suunas.

5. Sanitarjaole. Pataljoni SP (Medpunkt) Frankovo t. Kompani haavatute pesa (Medpost) kõrg. 198,7 taga nõos. Haavatud ja gaasitatud suunata kõrg. 198,7 juurest nõgu mööda Frankovo t. juurde.

6. Keemiainstruktorile. Asuda I rühma juures, toimetada gaasiluuret ja vaatlust. Signaal (HO) — kongi löögid. Erilist tähelepanu pöörata kõrg. 168,1.

7. Mina asun seal (näitab käega) tolles augus (kõrg. 198,7 lõunaläng).

Side- ja vaatlusjaoülema korraldused.

1. Vastane asub Metsavahi serval ja sellel kõrgustikul (näitab kõrg. 132,4le).

2. Meie kompani tungib peale Metsavahile ja kõrg. 132,4.

3. Komandopunkt tollel kõrgustikul (näitab kõrg. 198,7le). Vaatlejal (parempoolsel)

*) Antud nähtavasti kõrg. 198,7. J. V.

seltsimees Ivanovil asuda tolle pöosa juurde (näitab), vaadelda vastase tule ja liikumise järele Metsavahi suunas. Vaatlejal (vasakpoolsel) sm. Petrovil asuda tolle kannu juurde (näitab), vaadelda vastase tule ja liikumise järele tolle kõrgustiku suunas (näitab). Vanemal vaatlejal sm. Sidorovil asuda lõunapoolsele lüngule seal (näitab), kus vaadelda paremale lahtisele tiivale Mädaoja suunas, jälgida, kas ei ilmu vastane mitte sealt. Vanemal sidevaatlejal sm. Nikolajevil jälgida I-se ja III-da rühma liikumist Metsavahi suunas. Asuda sinna auku (näitab). Sidevaatlejal sm. Mokrovil jälgida II rühma liikumist, kes tungib peale tollele kõrgustikule (näitab kõrg. 132,4le) ja meie 2. kompani liikumist, kes tungib peale tollele külale (näitab Däki küla), asuda tolle pöosa juurde (näitab). Sidevaatlejal A-1 ja B-1 valmistada kaevik kompaniülemale neis pöösastes (näitab), pärast seda asuda siia mäejalale (näitab).

Mina asun kompaniülema juures.

Padrunite juurdetoojate jaoülema korraldused.

Pataljoni laskemoonapunkt — pöösastes, mis põhjapool Frankovo t. Kompani LP kuni kõrg. 198,7ni ratastel, kust vanemal padruni juurdetooyal seltsimees Petrovil punaväelastega L-ga, R-ga, M-ga avada kompani laskemoona eelpunkt ja nihutada tolle kõrgustiku lüngule (näitab kõrg. 195), kust rühmade liikumise suunas eraldada rühma laskemoona punktid: I rühmale, kes tungib peale sinna (näitab), vanem padrunite juurdetooja seltsimees K. L. ja padrunite juurdetooja sm. S.; II rühmale, missugune tungib peale sinna (näitab), vanem padrunite juurdetooja sm. L. R., padrunite juurdetooja M. L.; III rühmale, kes tungib peale I rühma järel sinna (näitab), pdr. juurdekandjad seltsimehed O. P. ja O. R., sm. O. P. määratud vanemaks. Seltsimeestel A. D., O. N., M. D. asuda minuga kompani laskemoonapunktis.

Eelpool on toodud näitena kompüli, juhtimisrühmaülema ja kahe jaoülema käsud korraldused. Käskudes tarvitusel olevale telegrammivõrgile (mis muuseumi raskesti tõlgitav) keelele tuleks juhtida tähelepanu kui hüvele, mis hoiab ära pikad käskude redaktsioonid ja treenib nooremaid juhte täpsalt ja kokkuvõtlikult mõtlema.

J. V.

Vastase kursinurga ja kiiruse määramise meetod sekstandi, kaugusemõõtja ja kompassi abil.

E. Miido.

Vastase kursinurga ja kiiruse võimalikult õigemini määramine on tähtsamaid alasid, olgu see õppusel või lahingus, kas artilleriaga teotsemisel, torpedotamisel või side-teenistuses nii laevadelt kui ranna sidepostidelt. On teada üldiselt mitmeid kursinurga ja kiiruse määramise viise; nendest ebatäpsamad baseeruvad vilunud silma hindede ja täpsamad — graafilisele kuid tülikale ja aegaviitvale konstruimisele merekaartil või vastaval paberil. Harilikult täpsamad ja laevaoludele sobivad vastase kursinurga ja kiiruse hindamise võtted nõuavad kalleid selleks otstarbeks konstrueeritud riistu, millised osutavad meie oludes käsitamiseks raskendatuks. Allpool toodud vastase kursinurga ja kiiruse määramise meetod, kui proovitud ja annab ka rahuldavaid tulemusi teatud kaugustel, kasutades selleks nii-kui-nii sõjalaeval olevaid riistu, nagu sekstanti, kaugusemõõtjat ja kompassi. Meetodi kõlvulikkuse tõenduseks olgu katsete tulemused:

Vastase kursi täpsused osutusid 80% vigadega 0° kuni 5° ja 20% vigadega üle 5° . Kiiruste tulemused sealjuures varjeerisid kuni 2-sõlmelise täpsusega. Mõõtmised ja vaatlused katsetel tehtud 20—40-kaablilistelt distantsidelt 100—350-jalalistele esemete järgi, misjuures mõõtmise tingimused olid väga halvad suure lainetuse (mõõtja liigub), laeva värisemise ja väiksebaasilise kaugusemõõtja tõttu. Kindlasti võib oletada, kui mõõtmised tehakse kindlamatelt alustelt ja suurema baasiliste kaugusemõõtjatega, siis ka tulemused ülevaaltoodust on veelgi täpsamad. Allpool meetodi kirjeldus.

Kui näiteks võtame mingisuguse kauguse AB (joon. 1) ja perpendikulaarselt temale punktist A asetame teatud pikkuses eseme AC ning selle eseme teise otsa punkti C ühendame punktiga B, siis saame kolmnurga, mis konstrueeritud teada oleva kahe külje (AB ja AC) ja nende vahel oleva nurga (BAC) alusel.

Kauguse AB märgime tähega D (distants).

Eseme AC märgime tähega L (vastase pikkus).

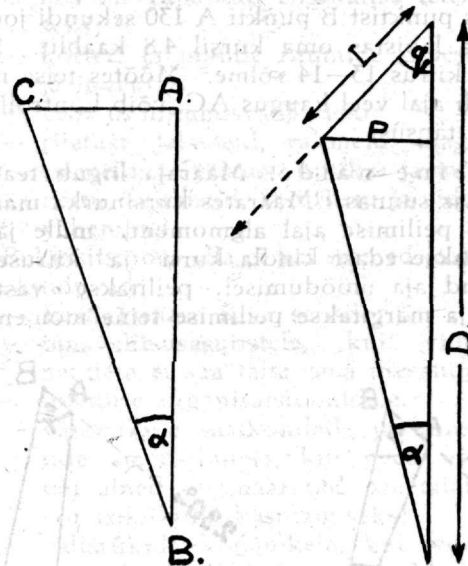
Nurga ABC märgime tähega α .

Nurk ABC võrdub: $\operatorname{tg} \alpha = \frac{L}{D}$.

Neil juhtudel, kui ese L kaugusele D ei ole perpendikulaarselt, vaid moodustab D-ga mingisuguse nurga q (joon. 2), mis ei ole täisnurk, siis, et saada nurk α , leiame ennem eseme L projektsiooni P ja tema abil nurga α .

$$P = L \sin q$$

$$\operatorname{tg} \alpha = \frac{P}{D}$$

Joon. 1 ja 2.

Toodud valemite järgi arvutada tabelid terve rea kauguste ja esemete pikkuste alusel, milledesse märkida nurk α suurused $^\circ$, $'$, $''$ osades, siis mõõtes kaugused kaugusemõõtjaga, samal ajal mõõtes sekstandiga nurk vastase vööri ja ahtri vahel ja samal ajal peilides vastast, võib määrata vastase kursinurga (kursi).

Näide: Merel näha ristleja, mille tüübi pikkus 450 jalg; kaugus temani 50 kaablit, peilung 170° . Sekstandiga mõõdetud nurk tema ahtri ja vööri vahel $45'$. Andmed käes — võrrelda sekstandiga mõõdetud nurga suurust suurusega, mis asub 50-kaablilises tabelis 450 jala lahtris (vaata tabeli lisas). Tabelist leiame, et mõõdetud $45'$ nurgale vastab kursinurk 60° — 120° . Nurgamõõtmise momendil peilung oli 170° , kust vaenlase kurss tuleb arvata 230° , kui vastane liigub

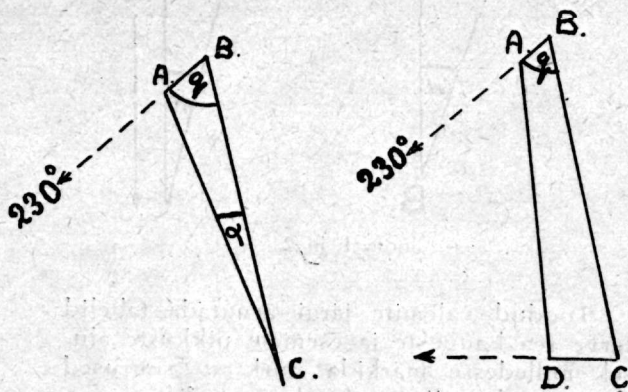
vasakule, ja 50°, kui vastane liigub paremale. Ühel ajal kursinurga määramisega võib otsustada ka vastase kiiruse üle. Siin võib olla kaks juhust: 1) kui kiiruse määraja see seisab paigal, s. t. ei liigu teatud kindlas suunas, ja 2) kui tema liigub teatud kindlas suunas.

Esimene näide: Määrates kursinurka, määratakse algmoment peilimise ajal ja teatud aja järele, kui peilung on muutunud, näiteks n°, siis määratakse lõppmoment. Kahe momendi vahel läbistatud maa (vaenlase) jagatud ajaga, annab kiiruse.

Vastase esimene peilung BC (joon. 3) 170°, kursinurk q 60° (kurs 230°), kaugus BC 50 kaablit.

Teine peilung AC oli 165°. Vastane liikus punktist B punkti A 130 sekundi jooksul ja läbistas oma kursil 4,8 kaablit. Siit tema kiirus 13—14 sõlme. Mõõtes teise momendi ajal veel kaugus AC, võib kontrollida kursi täpsust.

Teine näide: Määraja liigub teatud kindlas suunas. Määrates kursinurka märgitakse peilimise ajal algmoment, mille järgi liigutakse edasi kindla kursi ja kiirusega. Teatud aja möödumisel peilitakse vastast jälle ja märgitakse peilimise teine moment.

Joon. 3 ja 4.

Vastase esimene peilung (joon. 4) BC 170°, kursinurk q 60° (kurs 230°), kaugus peilungi BC järgi 50 kaablit. Oma kurs CD — 270° ja kiirus 21 sõlme, vastase teine peilung AD — 173°; aeg kahe peilungi vahel 2 minutit (liikumine punktist C punkti D). Vastane liikus omal kursil (BA 230°) kahe minuti jooksul 5 kaablit, millest tema kiirus 15 sõlme. Mõõtes teise peilungi ajal kauguse AD (nüüd 47 kaablit) võib ühtlasi kurssi kontrollida.

K A U G U S 50 K A A B L I T.

Nurk α suurused.

q.	L.	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
		170	160	150	140	130	120	110	100	90	80
600		1°08'	1°06'	1°04'	1°00'	52'	44'	34'	21'	12'	6'
575		1°5,2'	1°3,7'	1°1,5'	57,5'	50'	42,2'	32,5'	23'	11,5'	5,5'
550		1°2,5'	1°01'	59'	55'	48'	40,5'	31'	22'	11'	5,5'
525		1°00'	59,5'	56,5'	52,5'	46'	38,7'	29,5'	20,5'	10,5'	5,5'
500		57'	56'	54'	50'	44'	37'	28'	19'	10'	5,5'
475		54,2'	53,2'	51,2'	47,5'	41,7'	36,2'	26,5'	18'	9,5'	5,5'
450		51,5'	50,5'	48,5'	45'	39,5'	33,5'	25'	17'	9'	5,5'
425		48,7'	47,5'	45,7'	42,5'	37,2'	31,7'	23,5'	16'	8,5'	5,5'
400		46'	45'	43'	40'	36'	30'	22'	15'	8'	5,5'
375		43'	42'	40,5'	37,5'	33'	28'	21,5'	14,5'	7,5'	5,5'
350		0°40'	0°39'	0°38'	0°35'	0°31'	0°26'	0°21'	0°14'	0°07'	5,5'
325		37'	36'	35'	32,5'	28,5'	24'	19'	13'	6,5'	5,5'
300		34'	33'	32'	30'	26'	22'	17'	12'	6'	5,5'
275		31,2'	30,3'	29,3'	27,5'	23,7'	20,2'	15,5'	11'	5,5'	5,5'
250		28,5'	27,7'	26,7'	25'	21,5'	18,5'	14'	10'	5'	5,5'
225		25,4'	25'	24'	22,5'	19,2'	16,7'	12,5'	9'	4,5'	5,5'
200		23'	22,5'	21,5'	20'	17'	15'	11'	8'	4'	5,5'
175		20'	19,5'	18,7'	17,5'	14,5'	13'	9,5'	7'	3,5'	5,5'
150		17,2'	16,7'	16'	15'	12'	11'	8'	6'	3'	5,5'
125		14,3'	13,8'	13'	12,5'	10'	9'	6,5'	5'	2,5'	5,5'
100		11,4'	11'	10,5'	10'	8'	7'	5'	4'	2'	5,5'

Lükike kokkuvõte

„Rekvisitsiooni ja sundkasutamise seaduse“ kava põhimõtete kohta.

Praegu meil maksvad endised vene ja vabadusesõjaaegsed seadused ei ole küllalt kooskõlas meie riigikorra ja kaitseväe oludega.

Selle nähte kõrvaldamiseks asuti varustusevalitsuses mitmesuguste seaduste ja seaduste kavade koostamisele.

Eriline tarve meil seni on olnud rekvisitsiooni seaduse järele, missugune on juba valminud ja kavana esitatud Sõjanõukogule läbivaatamiseks.

Uues n. n. „Rekvisitsiooni ja sundkasutamise seaduse“ kavas leiduvad põhimõtted võiks võtta lühidalt kokku ja nende kohta tähendada järgmist:

Mobilisatsiooni ja sõjakorras kaitsevähuaegsed varustamise viisid ei suuda täita kõiki kaitsevähvarustamise nõudeid, sest kaitseväh koosseisud lühikese ajaga suurenevad mitmekordseteks, kaitseväh üksused vahetavad kiiresti oma asukohti ja mõningatel juhtudel isegi eralduvad varustuseasutistest.

Nende nõuete rahuldamiseks peab nägema ette erakorralised — sõjaaegsed kaitsevähvarustamise viisid nagu: rekvisitsioon, sundkasutamine ja kodanikkude töökohustus. Need viisid võetakse loomulikult kasutamisele siis, kui vabal kokkuleppel ei lähe korda soetada riigikaitseks vajalikku varustust või rahuldada muud kaitseväh nõudeid.

Neis küsimusis on meil praegu maksvad, nagu juba eelpool tähendatud endised vene ja osalt Eesti vabadusesõjaaegsed seadused, mis aga kaugeltki ei lahenda kõiki mobilisatsiooni ja sõjaaegseid kaitsevähvarustamise küsimusi.

Kõige nende puuduste ja küsimuste lahendamiseks on väljatöötatud rekvisitsiooni ja sundkasutamise seaduse kava, mis vastavalt oma ulatusele jaguneb seitsmesse ossa: I osa — üldmäärused, II — rekvisitsioon, III — sundkasutamine, IV — töökohustus, V — kaebused, VI — karistusemäärused ja VII — lõppmäärused.

Rekvisitsiooni all mõistetakse riigikaitseks kaitsevähle vajalikkude esemete ja ainete kodanikelt tasu eest sundkorras võõrandamist riigile.

Rekvisitsiooni korras on lubatud võtta igasuguseid riigikaitseks vajalikke esemeid ja aineid, nagu:

- põllumajanduse ja karjasaadusi, loomi ning igasuguseid toiduaineid;
- valmistoitu elanike juures korteris olevatele inimestele;
- kütte-, põletis-, valgustuse- ja määrdeaineid;
- tööstuslike ettevõtete seadeldisi, valmis- ja poolsaadusi, masinate tagavaaraosi ja tööriistu;
- materjale, riistu, masinaid ja aparate, mis on vajalikud riigikaitse teostamiseks;
- korteri ja muude ruumide sisseseadet ja inventari;
- veo- ja liikumisvahendeid;
- riietust, jalatseid, rakmeid, magadesemeid, relvastust, optika- ja mõõduriistu, arstimeid, arstiriistu ja sidumisevahendeid.

Rekvisitsiooni alla ei käi esemed ja ained, mis kuuluvad:

- Eesti Punase Risti seltsile;
- omavalitsusasutistele, kui viimased nendeta ei saa täita oma ülesandeid;
- tuletõrje organisatsioonidele;
- välisriikide saatkondade ja konsulaatide ametisikutele, kui need esemed või ained on määratud ametialiseks või isiklikuks kasutamiseks;
- välisriikide kodanikele, kui viimaste varandus sellekohaste kokkulepete põhjal on vabastatud rekvisitsioonist.

Rekvireerimisele ei kuulu ka Põllutöömisteeriumilt suguloomadena registreeritud loomad, kui nende rekvireerimiseks ei ole erikorraldust rekvisitsiooni määrajalt.

Sõja või mobilisatsiooni ajal on rekvisitsiooni määramise õigus:

- Kv. ülemjuhatajal ja kv. varustusevalitsuse ülemal — kogu riigi territooriumil;
- diviisi ülemal ja merejõudude juhatajal — oma tegevuse piirkonnas.

Rekvisitsioonide üldist ettevalmistamist ja teostamist juhib kv. varustusevalitsus. Peale selle rekvisitsiooni alal teotsevad järgmised asutised ja isikud:

- rekvisitsiooni peakomisjon (asub kaitseministeeriumi juures);
- maa või linna rekvisitsiooni komiteed;
- valla-, alevi- ja linnavalitsused;
- vastuvõttepunktid;

— rekvisitsiooni teostavad kaitsevälased.

Sundkasutamise alal seaduse kava näeb ette eraldi: hoonete, ruumide ja maaalade, tööstuslike ettevõtete ja veo- ja liikumisvahendite sundkasutamise alused ning korra.

Käesolevast seaduse kavast on jäetud välja määrused liikuvate vahendite sundkasutamise kohta, mille kohta jääb maksma VSK IV k. 1914. a. järg — Laevakohustuse seadus, kuna see seadus osutub otstarbekohaseks ja vastab meie oludele.

Käesoleva seaduse alusel toimetatakse hoonete ja ruumide ning maaalade sundkasutamist juhul, kui olukord ei võimalda nõutava ruume või maaalad sõjaväeosades rahualal ettenähtud korras, s. t. varustusevalitsuse kaudu omavalitsustelt.

See ruumide muretsemise viis on aga aegaviitav. Et seda asjaajamist kiirendada on ruumide muretsemise kord lihtsustatud ja kohaldatud sõja ajale ja ettenähtud, et sundkasutamiseks õigustatud kv. ülema otsusel nõudmisel omavalitsus jaotab kodanikkude vahel ruumide andmise kohustuse. Tasumaksimine sünnib üüriseaduse alusel.

Eelpooltoodud põhimõtete kohaselt sünnib ka maaalade sundkasutamine. Tasunormid ja tasumaksimise kord on jäetud Vabariigi Valitsuse määrata.

Tööstuslike ettevõtete sundkasutamise alal seaduse kava näeb ette kaaks võimalust. Neid ettevõtteid sõjaajal võib kas:

- kohustada valmistama kaitseministeeriumile tasu eest ette kindlaksmääratud tooteid, või
- võtta ettevõtte sundkasutamisele, kusjuures ettevõtte juhtimine ja valitsemine võetakse riigivõimude kätte.

Töötamiseks kohustamise õiguse seaduse kava näeb ette kv. varustusevalitsuse ülemale, sundkasutamisele võtmise määramise õiguse — Kaitsevägede Ülemjuhatajale. Tasu suuruse määrab vastav komisjon, ettevõtte sundkasutamisele võtmisel, kusjuures tasumaksimise alused ja korra määrab Vabariigi Valitsus.

Veo- ja liikumisvahendite kohta seaduse kava näeb ette, et neid võib võtta sundkorras ajutiseks kasutamiseks järgmiselt:

- rahualal kv. osalise mobilisatsiooni, kaitsemobilisatsiooni, käsutusväelaste kokkukutsutamisel, manöövrivõimude või õpustuste teostamisel kestvusega kuni 14 päeva ühelt ja samalt isikult aastas ja

— sõjaajal kestvusega kuni 14 päeva ühelt ja samalt isikult kuus.

Veo- ja liikumisvahendite sundkasutamisele võtmise otsustavad rahualal kaitseministeer Vabariigi Valitsuse loaga ja sõjaajal need kaitseväge ülemad, kellel käesoleva seadusega on ettenähtud rekvisiteerimise õigus.

Tasunormid ja tasumaksimise korra võetud veo- ja liikumisvahendite kasutamise eest määrab rahualal Vabariigi Valitsus ja sõjaajal — Kaitsevägede Ülemjuhataja.

Töökohustus.

Töökohustuse määramise õiguse seadus näeb ette ainult mobilisatsiooni ja sõjaajal rekvisitsiooni määrajatele, või eri juhtudel rekvisitsiooni teostavatele kaitseväge ülematele, viimastel on õigus kohustada kohalikke elanikke väljaspool lahingtegevuse piirkonda täitma igasuguseid positsiooni kindlustamise, teede parandamise ja korrashoiu, sildade ehituse ja igasuguseid muid rekvisitsiooni teostamisega seotud või riigikaitseks vajalikke töid, olema abiks vooride liikumisel, raskete teolude juures ning täitma virgatsi, valvuri ja teejuhi ülesandeid.

Tasunormid määrab kasutatud tööjõu eest Kaitsevägede Ülemjuhataja.

Kaebused.

Kaebuste osa näeb üksikasjaliselt ette kaebuste esitamise ja korra. Kaebused rekvisitsioonikomiteede, rekvisitsioonide sundkasutamise alal teotsevate komisjonide tegevuse peale lahendab rekvisitsiooni peakomisjon. Viimase otsuse peale võib kaevata administratiiv kohtukorras riigikohtule. Kaebused omavalitsuste peale kuuluvad lahendamisele administratiiv kohtukorra vastavates seadustes ettenähtud korras.

Karistuse määrad.

Rekvisitsiooni ja sundkasutamise korras pealepandud kohustuse ning töökohustuse mittetäitmise eest kodanikkude poolt, karistuse määrustes on nähtud ette vangistus mitte üle ühe aasta või rahaträht mitte üle 3000 kr.

Nagu käesolevast lühikesest kokkuvõttest näha, annab uus seadlus laialdased võimalused kaitseväge ülematele rekvisitsiooni ja sundkasutamise alal. Käesoleva seaduse maksmapanek on tingimata tarvilik juba rahualal, et võimaldada aegsasti teostada mitmesuguseid ettevalmistamistöid, mis on tarvilikud kaitseväge korralikuks ja plaaniliseks varustamiseks sõjakorral.

E. Lk.

Mõtteid Sõjaväe Majanduseühisuse reorganiseerimise vajadusest ja võimalusest.

Ohvitseride Keskkogu korralisel koosolekul 23. aprillil s. a. on leitud tarvilikuks, nagu selgub „Sõduris“ nr. 18/19 toodud kokkuvõttest, kõnelda ka Sõjaväe Majanduseühisusest (SMÜ). On ju kõigiti tervitatav, et naabrid üksteist meenutavad. Veel enam väärib kiitust, et OKK püüab oma naabrile nõu ja jõuga abiks olla praegusel majandusliku depressiooni ajajärgul.

Millised küsimused SMÜ tegevuse alalt, missugusel kujul ja ulatuses olid kaalumisel ülalnimetatud koosolekul, seda käesolevate ridade autor ei tea; see ei selgu ka „Sõduris“ toodud kokkuvõttest. Viimastest järeldub siiski niipalju, et on öeldud kaunis „kõvu sõnu“ ja lõpuks tehtud keskjuhatusel ülesandeks leida mõjuvaid abinõusid SMÜ tegevusesuuna muutmiseks.

Mis oli siis OKK oma naabrile ette heita ja missuguseid muudatusi ta soovib SMÜ juures teostada? — Kõigepealt leiti, et puudub küllalt tihe kontakt OKK, resp. ohvitserkonna ja SMÜ vahel. Teiseks — SMÜ kasutada on antud ilma %% rahasummasid ja osaliselt ka riigi ruume, kuid sellele vaatamata ei saa Kamin mõjutada ühisuse tegevust. Edasi nõutakse:

- parima kvaliteediga kaitseväge eriotstarvete müümist odavamalt;
- põhikirja muutmist Läti ja Soome eeskujul;
- SMÜ kohandamist kaitseväelaste nõuetele (v. „Sõdur“ nr. 18/19).

Peatume neil küsimusil veidi üksikasjalisemalt.

Kontakt ohvitserkonna ja SMÜ vahel on mõeldav kahel viisil: esiteks ohvitseride liikmete ja teiseks ohvitseride-ostjate kaudu. SMÜ on praegu 275 liiget (enamuses ohvitserid ja kaitsevägeametnikud, kes on ühtlasi ka OKK liikmed, ja üeajateenijad). See arv on püsinud vähemate kõikumistega juba 4—5 aastat. Ja SMÜ senised peakoosolekud on tõendanud, et kontakt liikmete ja SMÜ vahel on olemas. Samade koosolekute järgi otsustades on ühisuse tegevus täiesti rahuldanud liikmete enamuse soove. Seda kinnitas ilmekalt ka viimane peakoosolek 24. aprillil s. a., kus ühisuse tegevusearuanne kinnitati üksmeelselt ja juhatusel avaldati tänu tehtud töö eest. Need, kes selle otsuse vastu võtsid, kuuluvad ju ka enamuses samasse ohvitserkonda, keda esindab OKK juhatus.

Nüüd kontakt ostjate kaudu. Kas on SMÜ suutnud rahuldada ostjaid? Osjakonna, samuti ka lähimüügi järjekindel suurenemine tahab olla tõenduseks, et usaldus SMÜ vastu on olemas. Et võrdlemisi suure tegevuse juures (lähimüük 1931. a. 970.000 kr.) võivad aset leida ka mõningad äpardused üksikute kaubaartiklitega, see on päris loomulik.

Oma liikmetele on SMÜ maksnud 8% dividendi ja viimase viie aasta jooksul veel 5% ostupreemiat. Sealjuures aga pole kunagi olnud kuulda etteheiteid ei ühisuse liikmete ega alaliste tarvitajate poolt, et hinnad SMÜ oleksid kallimad kui teistes ärides.

Kerkib vahest küsimus, miks ei tehta seda hinnaalandust kõigile kaitseväelastele (sellele nähtavasti viidati OKK koosolekul). Põhjus tohiks olla arusaadav. Iga liige on vastutav SMÜ tegevuse eest eeskätt osamaksuga, mis mõnel liikmel on aastate kestel kasvanud kuni 100 kroonini, ja peale selle veel 30 krooniga. Seesugune vastutuse kandmine tingib ka soodustusi.

Mis puutub kaitseväge eritarvetesse, siis enamiku neist saavad kaitseväelased Varustusevalitsuselt natuuras (mundri- ja pesuriie, relvad, nahast vöörihm j.n.e.). Muretsemiseks ostuteel jäävad vormi juurde kuuluvad püüasjad, vöö vorm nr. 1 ja 2 juurde, mõök, kaarditasku, auastme ja relvaliigi tunnused, kindad, sokid j.n.e. Kõik need eritarbed on SMÜ saadaval. Tõsi küll, mõni aasta tagasi, s. o. ajajärgul, mil sageli muudeti vormiriideid ja tunnused, tuli ette juhtumeid, et SMÜ ei suutnud kohe pärast uue vormi kinnitamist pakkuda mõningaid eritarbeid. Need nähtused olid aga tingitud eeskätt sellest, et vormi muudatused pandi maksma vastava seadluse või määruse avaldamise päevast. Nõudmised eritarvete järgi hakkasid saabuma ühisusele enne, kui ta neid suutis hankida; siit mõningad etteheited ühisusele.

Lähme edasi põhikirja muutmise küsimuse juurde. Enne kui langetada otsus SMÜ põhikirja muutmise poolt, tuleb tõsiselt kaaluda, kas on selleks tarvidust. Praeguse põhikirja järgi võivad olla SMÜ liikmeks kõik ohvitserid, kaitsevägeametnikud ja üeajateenijad. Kui OKK, kes tahab väljendada kogu ohvitserkonna vaateid, leiab SMÜ praeguse suuna ekslikul, siis on või-

malus anda tähendatud ühisusele uus suund ilma põhikirja muutmatagi: astutagu rohke- mal arvul SMÜ liikmeks ja pandagu maks- ma oma soovid. Kui kõik OKK liikmed on ka SMÜ liikmed, siis on muidugi kontakt 100%. Ühisus praeguses koosseisus on teotsenud oma sihtide rajamisel peaaegu üksmeelselt. Kui leitakse mõni uus suund ja selle teostamine kasutada olevate kapita- lide juures osutub võimalikuks, siis ei peaks olema ühtki takistust minemiseks selles uues suunas.

Olgu tähendatud, et ka ühisuse praeguste liikmete seas on olnud liikumas ja liigub praegugi väga ilusaid ja kaugeleulatavaid ideid. Kuid samad liikmed, olles informee- ritud ühisuse majanduslikust seisukorrast ja ärilise tegevuse võimalustest, on pidanud neist ideedest seni loobuma. On valitud teine viis — teotsedes ettevaatlikult, suurenda ühisuse kapitale, et sel teel võimaldada ühisuse arendamist. Ja siin on ühisuse tege- vus olnud küllalt tagajärjerikas, nagu näitab alljärgnev tabel:

Aasta	Kauba läbimüük		Omakapitalid	
	Kr.	Snt.	Kr.	Snt.
1921	401.671	25	3.441	25
1922	349.930	74	4.155	23
1923	452.657	23	4.475	83
1924	469.842	62	7.261	38
1925	492.414	60	11.929	—
1926	475.485	35	15.507	65
1927	481.243	33	17.637	42
1928	728.251	99	18.856	30
1929	847.887	70	21.065	52
1930	926.800	49	27.040	98
1931	979.182	96	31.625	88

Need ühistegelised ettevõtted, mis on kaldunud laiuamale ja ettevaatamata tege- vusele, on kas töotanud kahjudega või täiesti kokku varisenud. Seesuguseid näiteid pa- kub tänapäev külluses.

Ettepanek — võtta SMÜ põhikirja üm- bertöötamisel eeskujuna Soomest — põhjeneb nähtavasti arusaamatusel, sest Soomes pole

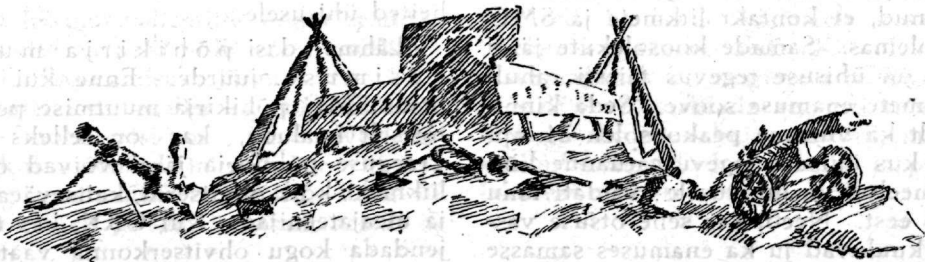
üldse sellelaadilist kauplust ei ühistegelisel ega ka riigisummade alusel. Meie lõuna- poolse naabri — Läti — sõjaväe majanduse ühisus on aga täiesti riiklik ettevõtte, mille kasutada riigi raha ilma protsentideta üm- marguselt 100.000.000 senti, ruumid riiklik- kude normide järgi j.n.e.; ka on Lätis teist- sugune varustamise süsteem (Lätis ohvitserid saavad oma varustuse rahas). Meie SMÜ on saanud protsentideta laenu vaid sõdurite poodide likvideerimisel ülejäänud kaupade, võlgade ja rahasummade näol kogusummas 41.053.39 kr. Seda laenu tasub ühisus järje- kindlalt — iga aasta 4000 kr. suuruse sum- mana ja on 1. jaan. 1932. a. üle poole juba kaitseministeeriumile ära tasunud.

Mis puutub riigi ruumide kasutamisse SMÜ poolt, siis üks ühisuse kauplustest asub tõesti riigi majas, kuid üürileping oma- niku ja kasutaja vahel on sõlmitud vabakok- kuleppe alusel.

Kas on tarvilik ja läbiviidav SMÜ muuta riiklikuks ettevõtteks, selle juures võib kahelda, arvestades, et üldine meeoleolu meil on olnud riiklikkude ettevõtete vastu. Eriti osutub see küsitavaks praegu, kus ei ole väljavaateid määrata suuremaid summasid ühisuse tegevuse aluseks. (Et ühisust muuta ettevõtteks, mis võiks reguleerida hindu üle- riiklikus ulatuses, selleks peaks ühisuse tege- vusekapital ulatuma 1.000.000 kroonini.)

SMÜ tegevuses kahtlematult on olnud ka puudusi; neid leidub, võib olla, praegugi, kuid viimaste hindamisel ja uuenduseette- panekute tegemisel arvestagem alati reaalset olukorda. Oleks loomulik, et ringkonnad, kes soovivad mõningaid uuendusi SMÜ te- gevuses, astuksid kõigepealt ühisuse liik- meks; sellega avaneks neil võimalus peale muu tutvuneda ühisuse majandusliku seisus- korra ja tegevusega üksikasjaliselt. Ilma selle eelduseta algatatud uuendusepüüded võivad tuua ühisusele, vastu algatajate taht- mist, kasu asemel koguni kahju.

—n.

Maader-allohviteri elust ja olust.

Üleajateenijatest allohvitseridest Poola sõjaväes.

A. Teenistusekäik.

Kõigepealt tuleb tähendada, et sõna „üleajateenija“ Poolas tarvitatakse hoopis teises mõttes ja nimelt hüütakse nõnda ainult neid, kes on jäänud teenima peale sunduslikku teenistuseaega vabatahtlikult 2-ks aastaks. Peale esimese kahe aasta teenistust nimetatakse „üleajateenija“ ümber „elukutseliseks allohvitseriks“. Nii siis poola sõjaväes on tarvitusel mõlemad nimetused: üleajateenijad (reamehe ehk kaprali auastmes) ja elukutselised allohvitserid kaprali, n. allohviteri (pluto novy), van. allohviteri (seršant) ja veltveebli (van. seršant) auastmetes.

Senise teenistusekäigu seadluse järele komplekteeritakse poola sõjaväes elukutselisi allohvitsere:

— üleajateenijate hulgast, kes peale kaheaastast üleajateenistust kaprali auastmes ülemuse poolt tunnistatakse selle vääriliseks ja ise avaldavad soovi selleks, ja

— sundusliku teenistuseaja ärateeninud ja rügemendi allohvitseride kooli lõpetanud kapralitest, kes on avaldanud nõusolekut jääma elukutselise allohviterina teenistusse.

Teenistuse lepingud sõlmitakse kolme aasta peale, mida uuendatakse jälle järgmiseks kolmeks aastaks. Peale 12-kuist teenistust ülendatakse kapralid — nooremallohviterideks. Teenistusekäigu seadluse § 75 järgi peavad kõik elukutselised allohviterid n. allohviteri auastmes lõpetama oma väeliigi 5-kuised spetsialiseerimise kursused. Nende kursuste lõppedes omavad n. allohviterid õiguse vanemallohviteri auastmesse ülendamiseks, kui nad on teeninud vähemalt ühe aasta n. allohviteri auastmes ja üldse elukutseliste allohviteridena kolm aastat. Veltveeblik (van. seršandiks) ülendamiseks omavad õiguse vaid need vanemallohviterid, kes on teeninud vähemalt 6 aastat elukutselise allohviterina ja 2 aastat viimases auastmes.

Puhkust saavad üleajateenijad esimese 3-aastase teenistuse kestel 2 nädalat aastas, järgmise kolmeaastase teenistuse kestel 3 nädalat aastas ja järgnevatel kolmeaastase teenistuse kestel 4 nädalat aastas. Puhkusel

kasutab üleajateenija kaks korda aastas n. n. krediteeritud piletit (s. o. $\frac{1}{5}$ pileti hinnast tasuda). Erakorralistel juhtudel võib allohviter aastas saada veel kuni 7 päeva puhkust. Üleviimistel ühest teenistusekohast teise on õigus allohviteril erakorralist puhkust saada 7—14 päeva (vastavalt kas perekonnaga või vallaline).

Et kuidagi viisi kindlustada üleajateenijate allohviteridele elu ülespidamist ka siis, kui nemad ei jäksa teenida edasi sõjaväes kas tervislistel, majanduslistel või perekondlistel põhjustel, või pole teeninud välja pensioni, on valitsus 1926. aastal maksma pannud korra, mille järele vabanevatel üleajateenijatel allohviteridel on eesõigus, vastavalt oma teadmistele ja ettevalmistusele, vakant kohtadele riiklistes või omavalitsuse asutustes ja nende ettevõtetes. Selleks on valitsuse kui ka üksikute ministeeriumide poolt loodud vastav korraldus ja määratud kindlaks need ametikohad tsiviilteenistuses, milledele allohviterid võivad reflekteerida. Asja korraldamine ja üleajateenijate määramine nendele kohtadele (metsateenistus, tollivalve, raudtee, maanteeteenistus j. n. e. aladel) on pandud erilise n. n. kvalifikatsiooni komisjoni peale, mis töötab sõjaminstreeriumi personaalbüroo juures. Kuna aga mõni tsiviilteenistuseala vajab teatud ettevalmistust, siis on võimaldatud elukutselisel allohviteril juba enne sõjaväeteenistusest lahkumist vastavate kursuste läbitemine, saades selleks (pärast 6-aastast teenistust sõjaväes üleajateenijana) 3—6 kuud pikkaajalist puhkust ühes koha ja palga alahoidmisega.

Teenistusest vabastamine.

Elukutselisi allohvitsere vabastatakse aktiivteenistusest:

a) reservväkke või erusse arvamise puhul (sel juhul: 1) kas allohviteri enese palvel tervislistel, perekondlistel või majanduslistel põhjustel, või 2) lepingu tähtaja möödumisel selle mitteuendamise puhul väeosa ülema poolt);

b) kohtuotsuse põhjal kui süüdimõistetud degradeeritakse või on mõistetud teenistusest väljaheitmisele;

d) erilise distsiplinaar komisjoni otsuse

põhjal (kui allohvitser 1½ aasta kestel maa- väes või kolme aasta jooksul mereväes kaks korda järjestikku on attesteeritud halvasti). Väeosa elukuts. allohv. distsiplinaar komisjoni koosseisu kuuluvad: üks vanemohvitser, kaks nooremohvitseri ja kaks elukutselist allohvitseri. Distsiplinaar komisjon teeb vabastamiseks otsuse peale toimepandud juurdluse ja vastava hoiatuse, ja

e) sõjaväe teenistusest vabastamise ehk sellest väljaheitmise puhul.

B. Majandusline olukord.

Vaataksime nüüd kuidas on Poola kaitseväes reguleeritud elukutseliste allohvitseride majandusline külg.

Põhipalk.

Van-seršant (veltv.) X grupp a) Kr. 57:00,
b) Kr. 60:50, c) Kr. 64:00.
Seršant (v.allohv.) XI grupp a) Kr. 46:00,
b) Kr. 49:50, c) Kr. 53:00.
N.allohv. XII grupp a) Kr. 41:00,
b) Kr. 43:50, c) Kr. 46:00.
Karpal XIII grupp a) Kr. 36:00, b) Kr. 38:50,
c) Kr. 41:00.

Märkus: 1) Iga kolmeaastase teenistuse järgi samas palga grupis, läheb a astmest edasi b ja siis c palgaastmele.

2) Üleajateenija (kapitulant) saab 35% kaprali palgast.

3) Lipnik (chorazy) palk on pisut suurem n.leitnandi palgast.

Regulatsiooni lisatasu.

Erakorralist elukallidust arvesse võttes maksetakse kõigile ohvitseridele ja elukutseliste allohvitseridele regulatsiooni lisatasu kuus Kr. 10:50.

Perekonna abiraha.

Iga perekonna liikme pealt (ka naine kaasa arvatud) maksetakse kuus Kr. 7:50.

Ametiala lisatasu.

Van-seršant	Kr. 14:00	kuus
Seršant	„ 12:00	„
N.allohvitser	„ 8:50	„
Kapral	„ 5:00	„

Korteriraha ja üldse korteriküsimus.

Korteriraha oleneb ära aukraadist, perekonna suuruselt ja teenistuse asukohast. Näiteks saab van-seršant, seršant ehk noor-allohvitser (abielulised) Varssavis korteriraha Kr. 25:00 kuus. Ühes vähemas garni-

sonis (kus elanikkude arv üle 10.000 ei tõuse) saavad samad isikud kuus Kr. 12:00.

Olgu tähendatud, et paljudes garnisonides, kus olud seda lubavad, nagu Lääne-Poolas ja seal, kus Poola on hakanud ehitama uuemal ajal oma kasarmuid, hoolitse takse ka elukutseliste allohvitseride (eeskätt küll abielus olijate) korterite eest. Säärased elukortereid (1 ehk 2 tuba köögi ja vannitoaga) on sõjaministeeriumilt juba ehitatud Varssavi ja Deblini garnisonides. Mitmel pool on tekkinud ohvitseride ühiselamajade eeskujul ka elukutseliste allohvitseride ehituse ühingud, kes riigilt saadud pikaajalise ja odavaprotsendilise laenuga ehitavad üles oma liikmetele ühiselumajad.

Laagri päevaraha.

Väljaspool alalist garnisoni (õppustel, laagris) saavad allohvitserid päevaraha:

Eluk. allohvitser perekonnaga . . . Kr. 0:95
Eluk. allohvitser perekonnata . . . „ 0:48

Komandeerimise päevarahad.

Elukutselised veltveebid, v.allohvitserid ja n.allohvitserid saavad komandeerimise päevarahadeks Kr. 3:85, kuna elukutselised kapralid saavad Kr. 2:65.

Ühel alusel ohvitseride palkadega on korraldatud ka igasuguste erakorraliste 10% ja 15% lisatasude maksmise küsimus elukutseliste allohvitseridele, nii et tegelikult vanemate elukutseliste allohvitseride palk Poolas (provintsis, kus elukalliduses palju vahet pole meie provintsi) ulatab meie nooremate ohvitseride palkadeni.

Viiks liig pikale kõike lugeda üles, kuidas on reguleeritud üks või teine majandusline küsimus (tasude alal) poola elukutselistel allohvitseridel. Kokkuvõttes võiks vahest niipalju tähendada, et elukutseliste allohvitseride majandusline seisukord poola kaitseväes võrdlemisi parem on kui mõneski teises sõjaväes, ja mis peaasi, tema tulevik on rohkem kindlustatud.

Pension.

10-aastase teenistuse eest . . . 40% palgast
20-aastase teenistuse eest . . . 64% „

Normaalselt arvatakse elukutselised allohvitserid pensionile, kui nad on:

— 55 aastat vanad, ja
— teeninud 20 aastat.

Ühekordne lisatasu maksetakse neile üleajateenijatele, kes ei ole teeninud välja pensioni ja kes sõjaväeteenistusest vabanes ei saa riiklistes või omavalitsuseasutustes teenistust. See lisatasu on teenistusest lahkudes järgmine:

— 2 aasta järele	1 kuu palk
— üle 3 aasta järele	2 „ „
— üle 6 aasta järele	6 „ „
— üle 10 aasta järele	12 „ „
— üle 12 aasta järele	18 „ „

D. Uuest elukutseliste allohvitseride pragmaatika projektist.

Vaatamata sellele, et poola kaitseväes nii seaduseandlisest küljest kui ka tegelikus elus elukutseliste allohvitseride seisukord on küllalt kindlustatud, teeb selle komplekteerimine ja tema teadusliku tasapinna tõstmine poola kaitseväge juhtidele küllalt muret ning 12 aasta kogemuste tulemuseks tahabki olla Poola sõjaministeeriumi poolt välja töötatud ja hiljuti Seimile esitatud uus elukutseliste allohvitseride teenistusekäigu seadlus.

Nagu tähendatud, ei rahulda juhte veel tänapäeva elukutseliste allohvitseride haridusline tasapind. Selle seisukorra pildi saame, kui vaatleme allpooltoodud andmeid, millised toodud ära poola allohvitseride ametlises häälekandjas „Wiarus“ nr. 47 — 1931 a.:

Üldisest elukutseliste allohvitseride arvust oli:

- rohkem kui 5-kl. keskkooli haridusega 3%;
- 4—5-kl. keskkooli haridusega 8%;
- 7-kl. algkooli haridusega 25%;
- 4—6-kl. algkooli haridusega 48%;
- alla 4-kl. algkooli haridusega 16%;

Teisest küljest on iga aasta jalaväeüksustesse üle aja teenima jäävate vabatahtliste arv vähem kui seda nõuavad koosseisud (700 ümber 1000 asemel).

Uus hiljuti Seimile esitatud seaduseelnõu paneb kindlamad alused elukutseliste allohvitseride teenistusekäigule ja temaga paralleelselt maksmapandud sõjaministri käsukirjad aitavad kindlasti selleks kaasa, et suurendada tungi elukutseliste allohvitseride korpuse ja rohkem normeerida elu.

Seimile esitatud seaduseelnõu tähtsamad põhialused on:

a) Elukutseliste allohvitseride kandidaadid annavad kirjaliku tõenduse 10-aastaseks teenistuseks kaitseväes. Selle tähtaja mõeldumisel lubatakse elukutselisel allohvitseril jääda edasi teenistusse vähemalt 4-aastase tähtaja peale.

b) Elukutseliseks allohvitseriks võib nimetada:

- kes on kaitseväes teeninud ära sunnitud teenistuse aja, vähemalt 2 aastat teeninud üleajateenijana ja omanud kaprali auastme;

- on rahuldavalt lõpetanud rügemendi allohvitseride kooli või erikursuse, ja
- tunneb poola keelt täielikult ja on lõpetanud vähemalt algkooli 7 klassi.

c) Auastmetes kõrgendus:

- n. allohvitseriks — vähemalt 2-aastase teenistuse järele elukutselise kapralina;
- v. allohvitseriks — peale 2-aastast teenistust n. allohvitserina ja erikursuse lõpetamist (5 kuud);
- veltveebliks — peale 3-aastast teenistust v. allohvitserina, ja
- lipnikuks — peale 4-aastast teenistust veltveebliina.

d) Elukutseliste allohvitseridele kindlustab riik peale 10-aastast teenistust kaitseväes, vastavalt nende kvalifikatsioonile, kas tsiviil riiklise ametikoha, või nende puudumisel pensioni saamise.

Selle seaduse maksmapanemisega muutub iseenesest juba elukutseliste allohvitseride komplekteerimise kord. Kuna nii kõrgelt kvalifitseeritud üleajateenija ei astu teenima jalaväkke, on sõjaministeerium juba 1929. a. kutsunud ellu erilise alaealiste 3-aastase kestvusega allohvitseride kooli jalaväe ja lennukiväele, kuhu võetakse vastu 14—16-a. poisslapse vastava 4—5-kl. algkooli haridusega ja kus võetakse läbi peale üldhariduse 7-kl. algkooli ulatuses ka rüg. allohv. kooli programm.

Nagu poola sõjaväe pressist selgub, on tähendatud jalaväe kooli esimene lend lastud välja 1. a. ja sõjaväe ülemus olevat jäänud temaga väga rahule. Ennustatakse koguni, et selle kooli lõpetaja on tulevikus 100% elukutselise allohvitseri tüübiks. Teahakse tõsist propagandat nendetiübiliste koolide arvu suurendamiseks.

Nagu juba eelpool tähendasin, on sõjaminister ka ise hakanud oma käsukirjadega paralleelselt parandama elukutseliste allohvitseride olukorda. Siin tuleks kõigepealt nimetada erilise elukutseliste allohvitseride korpuse loomist ohvitseride korpuse kõrval (allohvitseride väljatõstmist üldisest sõdurite massist) ja elukutseliste allohvitseride kasiinode ellukutsumist seaduseandlikul teel (uues Sisemäärustikus vastav paragrahv).

Tähtsamaks uudiseks elukutseliste allohvitseride elus on:

a) Omal ajal likvideeritud chorazy auastme uuesti ellukutsumine (viimane on poola sõjaväes nii ütelda kõrgemaks aukraadiks allohv. üleminekul ohvitserkonda).

b) Ohvitseri vormile sarnase vormi kandmise laiendamine (iseenesest mõista vastavate tunnusmärkidega, kuid samasuguse

mustri ja lõike järgi õmmeldud), ohvitseride võõrihma kandmise laiendamine lipniku, veltveebli ja v. a. allohvitseri peale.

d) Allohvitseride aukohtude, abiellumiskomisjonide ja abiandmise kassade sisseseadmine ohvitseride eeskujul.

Ühelt poolt, nagu näha, esineb allohvitseride peres teatavas mõttes teatud selektsioon, kuna teisest küljest allohvitseride korpuse loomine ühes traditsioonide ja vormi ühtlustamise ketega ohvitseridega. Need on suured reformid, milliseid poola allohvitser ootab ja loodetavasti sammub poola elukutseline allohvitser paremale ja heledamale tulevikule vastu.

C. Poola elukutseliste allohvitseride organisatsioonist ja sisemisest elust.

Suuremalt jaolt asusid allohvitserid kohe organiseeruma peale Vabadusesõja lõppu ja alalistesse asupaikadesse asumist. See organiseerimine on sündinud peamiselt allohvitseride eneste ja kohapealse sõjaväe ülemuste algatusel. Kõrgemalt poolt leidis see sanktsioneerimist märksa hiljem Sisemäärustikus (V osas), mille alusel on lubatud väeosades kutsuda ellu allohvitseride kasiinod.

Omaette allohvitseride korpuse ellukutumise küsimus seaduseandlikul teel on saamas aktuaalseks, niipea kui Seim vastu on võtnud sõjaministrilt esitatud allohvitseride pragmatika (teenistuseeadluse täiendava seaduseelnõu).

Nii on siis tegelik elu ise aidanud kaasa allohvitseride organiseerimiseks vastavalt kohalistele oludele, väeosades allohvitseride algatusevõimele, allohvitseride ja ohvitseride ning seltskonna vahel valitsenud vahekorrale. Ühedes kohtades (ja seda suuremalt jaolt) on tekkinud allohvitseride söögisaalid, teistes need on kujunenud välja päris korrapärasteks kasiinodeks ohvitseride kasiinode eeskujul, kolmandates on tekkinud erilised sõdurite kodud (Dom zolnierza) nagu Varssavis, Posnanis j.n.e. Viimased, tuletades meele päris korrapäraseid teatrihooneid, mahutavad enestes peale teatri, kino, lugemistoa, mängusaalide ka allohvitseride kasiinode ruumid.

Allohvitseride kogud. Üheks tähtsamaks ülesandeks on allohvitseride kogul omavahelise korporatiivse vaimu ja traditsioonide väljaarendamine ja alalhoidmine, spordi arendamine (võistlustest osavõtt eriliste allohvitseride meeskondadena), kultuurhariduslikel põllul hoolekanne sõduri vaimlise arenemise eest, enese edasiarendamine ning lõpuks abiandmine oma

liikmetele, kes on sattunud majanduslistesse raskustesse, ja hoolekanne liigete surma puhul perekondade eest. Näeme, et see tegevuseväli on väga suur ja annab suure töövälja allohvitseridele. Pole siis ka imestada, et poola allohvitserid teotsevad väga energiliselt neil aladel. Nende üksikute alade juhtimises on kutsutud ellu allohvitseride kogudes vastavad sektsioonid. Kõigepealt tuleks nimetada spordi ala, kus vastavalt võimetele ja huvidele allohvitseridekogude spordi sektsioonis on moodustatud vastavad grupid (korv, jalg ja käsipall, malemäng, tennis j.n.e.). Vastavad väeosa spordi grupid korraldavad tihtipeale kas garnisonide vahelisi võistlusi või võtavad koguni üldisest spordivõistlustest osa.

Kultuurharidusealal tuleks kõigepealt nimetada allohvitseridelt organiseeritud asjaarmastajate teatrietendusi, millel erilisel suurt tähtsus nendes garnisonides, kus teatrid täitsa puuduvad. Isegi Varssavi garnisonis allohvitseridelt toimepandud teatrietendustel on olnud alati suur menu. Üheks tähtsamaks tegevusealaks selles sektsioonis on igasuguste üldhariduslike kursuste korraldamine allohvitseride eneste teadmiste täiendamiseks. Hiljuti teatas poola allohvitseride häälekandja „Wiarus“, et Poznani garnisonis on ligi 60 allohvitseri end annud üles ühes väeosas 7. klassilise algkooli kursusele. Ja sarnaseid enese täiendamise kursusi korraldatakse väga paljudes väeosades. Tuleks ka veel mainida provintsis asuvate väeosade allohvitseride ekskursioone pealinna, tööstusentrumitesse ja ajaloolistesse paikadesse. Pea igal allohvitseride kogul, kus on organiseeritud oma kasiino, on olemas ka „Omaabi“ sektsioon. Selle sektsiooni ülesandeks on peale hariliku laenukassa ülesande ka veel abiandmine allohvitseri surma puhul tema perekonnale. Iga kuu sellesse fondi palgast mahaarvatava summa määravad allohvitserid ise kindlaks. Mõnes väeosas on see näiteks 5 zl. (2 kr.) kuus. Ühel väeosal (22. jalaväerügemendil) oli sääraseid laenukassa summe 1. a. lõpul juba 50.000 zl. (s. o. meie rahas üle 20.000 krooni). Sellest kassast võib allohvitser laenu saada kaks korda suuremas summas kui temalt laenukassasse on makstud sisse. Nagu tähendatud, on poola elukutseline allohvitserikond end ise organiseerinud ja on näidanud selles võrdlemisi lühikesel aja kestel suurt aktiivsust. Ühe asjaolu peale juhiks siin veel tähelepanu ja nimelt, et poola allohvitserikond peale üldkasuliku tegevuse oma liigetele ja korpusele on näidanud nii mõnigi kord oma tegev-

ses seltskonnale ülimat ohvrimeelsuse eeskujud; nimetaksin siin vaid poola ohvitseride ilusat algatust marssal Pilsudski nimelise allveelaeva heaks korjanduse algatamist oma liigete hulgas 1927.—28. a.; see on andnud vastavatel andmetel 1931. a. ligi 400.000 krooni. Käesoleval majanduslikult raskel ajal määrasid eneste sissetulekute 0,5—1% vabatahtlikult töötatöölise avitamiseks. See kõik annab küllalt tõendust selleks, et poola allohvitserid valitseb terve riikline vaim.

Veel ühe poola allohvitseri iseloomustava nähtuse peale juhiksin siinkohal tähelepanu:

Allohvitseridel on ka oma häälekandja „Wiarus“, mis on kutsutud ellu kolme aasta eest. Ilmub kord nädalas ja peetakse täielis-

kult allohvitseridelt üleval, kuna ta peale tööjõu ohvitseridelt ja allohvitseridelt ei saa mingisugust materjalset subventsiooni Sõjamineisteriumilt. Peale aktuaalsete üldiste päevaküsimuste ja allohvitseride päevamuude leiavad selles käsitlemist peamiselt Poola sõjaajaloolisse minevikku ja tema naaberite sõjavägedesse puutuvad küsimused. Artiklid on varustatud rohkete ja päevakohaste illustratsioonidega. Läänud aasta lõpul pühendas „Wiarus“ muuseas rohkesti tähelepanu ka Eestile, andes riigi loomisest ja meie kaitseväge organisatsioonist ülevaate rea numbrites. Et tõsta suuremat huvi ja peasjalikult pidada kontakti lugejaskonnaga, on organiseeritud suuremates garnisonides erilised „Wiarust“ toetavad ringid.

J.

Kaitseväge elu.

Juubilare.

Neil päevil pühitses Piirivalve valitsuse ülem kindralmajor H. Kurvits oma 45. ja 7. jalaväerügemendi ülema abi kolonelleitnant V. Koern 40. aastapäeva.

Vabaduseristi Vendade Ühenduse Läänemaa osakond.

24. märts 1929. a. — 24. märts 1932. a.

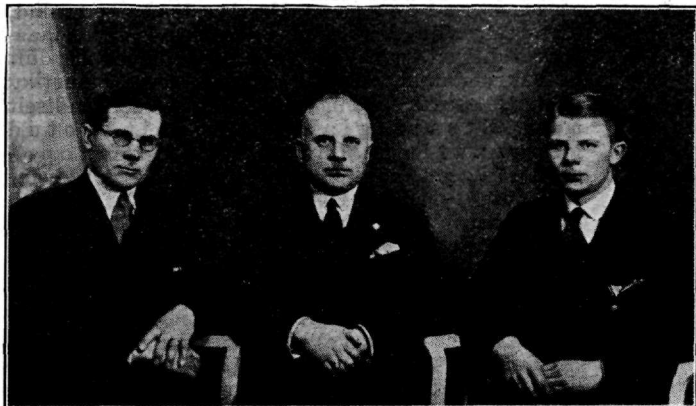
V. V. Ü. Läänemaa osakond asutati 24. märtsil 1929. a. Asutamiskoosolek peeti Haapsalus Eesti Seltside Kodu ruumides. Asutajateks liikmeteks olid: major F. Tõnso, res. leitnant Podratsik, kapten Väedén, A. Kukk, J. Viilma.

Liikmeid alguses — 18. Praegu liikmeid 36, s. o. kõik Läänemaal elavad kavalierid. Langenuid ja surnuid kavalere on — 15. Toetajaid liikmeid — 3; härrad rkl. A. Saar, direktor A. Üksti ja direktor Koobas.

Surma läbi lahkunud tänavu A. Umb — Hiiumäalt ja mer. leitnant J. Jungermann — Paatsalust.

Liikmed koguvad kokku kolm korda aastas: 3. jaanuaril Tallinnas, 24. veebruaril pidulikule aastakoosolekule Haapsalu ja suvel Vabadusesõja lahinguväljadele.

Osakond on toetanud liikmeid moraalselt kui ka aineliselt. On kogutud pilte 60 kavalierilt. Praegu on käimas piltide kogu-

V. V. Ühenduse Läänemaa osak. juhatus.

Vasakult: A. Kukk, major F. Tõnso (esimees), J. Viilma.

mine Saaremaalt. Osakonna lähemaks ülesandeks on mälestusetahtlite asetamine surma läbi lahkunud kavalieride haudadele.

Kolmandat aastat on juhatusse valitud major F. Tõnso — esimehena, A. Kukk ja J. Viilma Taeblast — liikmetena.

Sõjaväelisi teateid välisriigist.

Uus sõjanduse ajakiri Latvijas.

Seni Latvijas, peale päevalehe „Latvijas Kareivise“, sõjanduse ajakirjadena ilmuvad: 1) armee staabi väljaandel „Militaru Rakstu Krajums“ (sõjateoste kogu). 2) „Artilerijas Apskats“ (suurtükiasjanduse ülevaade) suurtükiväe inspektuuri väljaandel, 3) „Technikas Apskats“ — tehnilise diviisi staabi väljaandel ja 4) Latvija sõjakooli lõpetanud ohvitseride ühinisu väljaandena „Kadets“. Nüüd on kolm esimest sõjaministeeriumi asutiste poolt väljaantavat ajakirja ühinenud ja ühendatud ajakirja „Militarais Apskatsi“. Esimese numbril ilmumist, „Latvijas Kareivise“ andmetel, on oodata ligemal ajal.

Uus ajakiri jaotub: 1) üldosa ja jalavägi, 2) suurtükivägi, 3) tehnilised väed (lennu- asjandus, lahingumasinad, side j.n.e.). Peale selle bibliograafia, kriitika, kroonika j.n.e.

„Militarais Apskatsi“ väljaandjaks on armee staabi õppeosakonna ülem. Toimetuse tegevust juhib ja selle eest kannab vastutust peatoimetaja, kuid erialade suhtes — vastavate alade toimetajad, kes määratakse ametisse õppeosakonna ülema ettepanekul armee staabi ülemalt. Suurtükiasjanduse toimetaja valitakse suurtükiväe inspektorilt, kuna tehnilise ala toimetaja — tehnilise diviisi ülemalt. Peatoimetaja kohuseid täidab üks erialade toimetajatest. T.

Sõjakirjandust.

PRANTSUSMAA.

REVUE MILITAIRE FRANCAISE.

Aprill 1932.

Kindral Duffour: Maastiku tähtsusest strateegias. Uued relvad — tankid, lennukid, sõjagaas... ei ole vähendanud maastiku tähtsust taktikas, vaid otse ümberpöörduvalt — suurendanud. Ka strateegias olevat maastiku tähtsus suurte väemasside kasutamisel endiselt suur. Strateegia on lähedalt seotud geograafiaga, nagu taktika topograafiaga, väidab autor. Ajaloolises ülevaates autor peatub Henri von Bülow'i, Gomini, Napoleoni, Suurhertsog Kaarli, Clausevitzi, Moltke, Fochi vaadetele ja tegelikel sammudel maastiku kasutamise ja tähtsuse suhtes strateegias. (Artikkel on järg.)

Kindral J. Brossé: Lahingurinnete (lõikude, ribade) laiusest.

Tulevikusõda on rohkem kui senised sõjad materjali-sõda. Lahingueeskirjad püüavad umbkaudselt reglementeerida kui üksuste nii väekoondiste rinnete laiust pealetungil ja kaitsel. Juhile on soovitatav vähema jõu tegevusse saatmisega täita ülesanne laiemal rindel (lõigus, ribas). Kuid nagu Annibali, Napoleoni ja Maailmasõja-ajal koondati otsustavale kohale otsustaval momendil maksimum jõude, nii ka tulevikus jääb juhi otsustada (on juhi loominguks) kus ja millisel määral (kui laial rindel) koondada jõude, et täita kõige paremini lahingülesanne. Rinnete laiuse normeerimine eeskirjadega olevat seepärast väga raske ja eeskirjades antud norme tulevat võtta väga suhteliselt. Sest normid, mis 1924. a. näisid olevat enam-vähem tõenäolikuks, juba 1932. a. (arvestades relvastuse arengut) ei sobivat enam kaugeltki.

Kapten Carrias: Et mõista. Waterloo lahingu eelkäigud 17. ja 18. juunil 1815. a. Napoleon ja Blücher.

Marssal Grouchy ei taotlenud lõpuni talle Napoleonilt antud ülesannet, vaid muutis manöövrit vastase mõjutusel, seepärast langeb temale kui juhile suur süüdistus: „Marssal Grouchy tegevus oli põhjuseks, et prantsuse väed purustati Waterloo lahingus.“ (Järgneb.)

Kolonel Charbonneau: Maailmasõda ekvaatori all. Andmeid Kameruni operatsioonist.

Kapten de Dumast: Desarmeerimise konverentsist.

Sõjaväelisi teateid. Käsirelvade instruksiooni II osa (laskeeskiri II).

Sõjakirjanduse ülevaade.

Ke.

LA REVUE D'INFANTERIE.

Aprill 1932.

Pedagoogiline essee. Sõdur ja õppetöö. (Major Laffargue). Arvustavaid märkmeid prantsuse sõjaväelisele õppele. Sõjaväe õppetöös meetoodiliselt ei olevat jõutud palju kaugemale muistsetest druiididest (Kelti preestritest). Õpetajad (kaader) võrreldes lähikese teenistuseaja kestel püüdvat suuliselt edasi anda õpilastele hulk mõisteid. Õpperaamatute, käsiraamatute ja kaustikute tarvitamine ei olevat sõduritele tehtud võimalikuks ametlikult. Ometi leiduvat sõdurkonnas palju neid, kes omal algatusel ja kulul hankivat eeskirju ja käsiraamatuid ning pidavat märkmete kaustikut kõige sõduriteaduse üle, et hiljem korrata, süveneda, võrrelda. Autor olevat koguni kõige vähem arenenud sõdurite kastidest leidnud kaustikuid sõdurilauludega: „muidu ununevad eraelus ilusad laulu sõnad!“ seletavat selliste kaustikute omanikud. Autor kui ohvitser, kel olnud sõdurkonnaga kümneid aastaid otsene kokkupuutumine, kinnitab, et prantsuse praeguseaegne sõdur on mõtleja olnud, kes suudab iseseisvalt süve-

neda küsimustesse, kel on kalduvus mõtiskelda. Arvestades seda, tulevat võtta sõdurite õpetamisel kasutamisele suuremal määral õppe- raamatuid, käsiraamatuid ja kaustikuid, nagu see sünnib koolides. Autor annab skeemi tööorganiseerimisel uute vaadete kohaselt.

Tulebaasi korraldamisest pealetungil pataljoni järgus. (Koloniaaljalaväe patüü Gazeilles ja kapten Chavatte). Uurimuses rõhutatakse tulebaasi tähtsust pealetungil ja käsitletakse ülesandeid, mis on pataljoniülema ja tulebaasi komandandii (rk kompül) tulebaasi organiseerimisel ning tegevusel sellelt pealetungi alates.

Sidest jala- ja suurtükiväe vahel. (R. Monnot, ratsasuurtükiväe eskadrül). Autor soovib mõlemate väelikede õavtseride tungida koostöö piasjadesse. Toob eeskujuks sakslasi, kes 1930. aasta talvel on kaardi õppustel pannud suurt rõhku relvade koostöö teooriale ja väliõppustel harjutavad koostöö piasja, eriti tule korrigeerimist, mis nõuab suurt praktikat.

Rossignol-St.-Vincent (22. aug. 1914). Väljavõte kolonel A. Grasset'i teosest „La guerre en action. Surprise d'une division: Rossignol-Saint-Vincent. Elavalt kirjeldatakse kontakti võtmist vastasega ja võetud kontakti arengut lahinguks. Lahing areneb metsasel maastikul. Segadus. Juhid püüavad hankida selgust olukorrast ja tormavad esiridadesse. Noored staabiohvitsid on agarad liiati... Kindralitel ja vanadel kolonellidel tuleb neid kutsuda korrale: tuletada meelde, et nende kohus ei ole tungida luurajatega tuleliinile, vaid koondada ja süstematiseerida luureandmeid ning neid vastavate instantsidele edasi anda. Sakslaste kuulid tabavad imestusväärse täpsusega kuldpaelke pides ohvitseri. Eriti aga neid, kes poseerivad ja demonstreerivad oma julgust. Väelike koostöö nõrk. Metsas suurtükivägi teeb palju müra (... pent faire beaucoup de bruit...) kuid abi temast vähe. Üksuste segimine. Signaalisarv kui parim vahend korrale kutsumiseks...

Kolonel A. Grasset, temale omase meisterlikkusega kirjeldada lahingut, annab ka siin kaaskakikuga ja usutava (vastandiks „kangelastegude“ kirjeldustele) pildi lahingust.

Välisriikide jalaväest. (Kapten Gammas). Põhja-Ameerika Ühendriikide jalavägi (Albus La Revue D'Inf. aprill 1932). Õppetöö ja eeskirjad. Suur püüd mehhaniseerimisele. Põhja-Ameerika Ühendriikide geograafiline asend lubab neil sõjaväe organisatsioonil mõningaid erinevusi euroopa sõjavägedest, kuid sõjaväe õppes, sõjaväe doktriinis, valitseb seal täiesti euroopalik sõjaväe mõte.

Sõjakirjanduse ülevaates refereeritakse saksa sõjakirjanduses ilmunud mõningaid teoseid. Ke.

ROOTSI.

NY MILITÄR TIDSKRIFT.

Nr. 6/7 — 1932.

Rootsi ohvitseride ühing. 17. ja 18. märtsil s. a. olid kõigi väelike esindajad koos, 1883 ohvitseri esindajana, ning asutasid Rootsi ohvitserideühingu. Ühingu on sihiks esindada ohvitseride üldiseid huvisid. Ühing otsib koostööd

Malevale ülempalik oma paraadikõned lõpetab alati Gesti kõrvalhünni viimase salmiga: „Gestimaa su mehe meel, pole mitte surnud veel...“

nii hästi sõjaväeliste võimudega, kui ka isikuorganisatsioonidega kaitse alal ja tsiviilametnike organisatsioonidega.

Ohvitserideühingu asutamise mõttele suhtuti varemalt ohvitseride ringkonnis sagedasti kahtlevalt, kuna ses nähti umbusalduse avaldust ülemuse tahte ja võimise vastu, hoolitseda ohvitseride isikuhuvide eest. Nüüd on need arusaamatused kadunud ja leitakse, et ohvitserideühing ei seis riigikaitse huvidega sugugi vastuolus. Ühingu esimeheks on ooberst O. F. Osterman.

Ratsaväe katsetused ja ratsahobused. Artiklis seletatakse, et viimaseil aastail on ratsaväes hoolsasti töötatud, et siin tehnilist edu kohandada. Nüüd on aeg käes jõuda vastavate katsetamisega selgusele, milline peab olema ratsaväe koht uues väekorralduses. Kui asutakse neile katsetamisile, siis on siin tähtsamaks eeltingimuseks kohane ratsahobune, kuna moodne ratsaväetaktika nõuab ratsaväelt pikki ja kiireid rännakuid teil ja maastikul. Praegu ei vasta Rootsi hobusematerjal küllaldaselt sellele nõudele, siin on tarvis võtta ette parandusi.

Kuulipildujad või granaadiheitjad pealetungil? Jalaväe raskest relvast omab kuulipilduja kaitserelva iseloomu, kuna granaat on rohkem kohane pealetungiks. Ometi leidub küllalt neid, kes arvavad, et pealetungi jõudu tuleks kõvendada just kuulipildujate õigema jaotuse teel. Autor vaat-

leb küsimust mitmes olukorras ja jõuab otsusele, et „granaadis omame relva, mis suudab palju suuremal määral anda jalaväele seda tulekaitset ja tuletoetust, mida jalavägi vajab pealetungi mitmesuguseis staadiumes... Kas kaitse sihiga tuleks kuulipildujate arvu suurendada, see küsimus jäägu siin lahtiseks. Pealetungijõu kõvendamiseks aga ei ole niisugust suurendamist vaja. Kui tarvis valida kuulipilduja ja granaadiheitja vahel, siis on valik kerge: granaat!“

Mõned andmed punaarmee. Artikkel leiab muu seas, et vabrikutöölise ollus punaarmees suhteliselt tunduvalt tõuseb, eriti ülemuse keskel. Näiteks oli ohvitserikoolides 1923. a. töölisi 36,3%, talupoegi 49,3%, muid 14,4%, 1928. a. olid aga vastavad arvud 56—34,4—9,6. Samuti on muutunud ohvitserkonna poliitiline ilme, vähemalt vormilikult. 1923. a. oli erakonnaliikmeid 29,6%, 1929. a. aga juba 55,9%. Üldse pannakse poliitilisele tööle punaarmee keskel väga suurt rõhku. Tagajärjed ei paista küll esiosa suured olevat, mille põhjuseks kohaste instruktorite puudus, kuid ka raskelt käsitlev aine. Kuid ometi seisab punaarmee täielikult erakonna võimuses ja kuulab pimegi selle käsku. „Inimsoo ajaloos ei ole varem ühelgi valitsusel olnud niisugust süsteemi. Ei janitsharid otomanide keskaja riigis, Rooma keisrite pretoriaanid ega vana Assüüria sõjamonarhia ei annud rahva elule niisuguse terrori ja kõike haarava sunni ilmet, kui see, mille üle enamlased meie päevil nii uhked“ — ütleb Rootsi ajakiri.

SAKSAMAA.

DER KRAFTZUG IN WIRTSCHAFT UND HEER. Nr. 5.

1. Artiklid autoasjandusest.

2. Jala- ja ratsaväe motoriseerimine.

Riikides, kus relvastamine ei ole piiratud Versailles rahulepinguga, võib märgata suuri edusamme sõjaväe motoriseerimise alal; kõikjal sammub sõjavägi ja jõuvankrite tööstus käsikäs — eesmärgiga ehitada palju jõuvankreid üldise kasutamiseks, mida sõjakorral võiks kasutada. Sõjaväe motoriseerimisel sammuvad eesotsas Inglis- ja Prantsusmaa. 1929. a. alul tehti Inglismaal katsed kahe jalaväe brigaadiga, millest üks kolme ja teine nelja pataljonilises koosseisus; brigaadi staabi koosseisus on ette nähtud peale sideosa ka soomusvankrite vastu võitlevad relvad. Pataljon koosneb kolmest laskuri- ja ühest kuulipildujate kompanist, siderühmast ja soomusvankrite vastu võitlemise rühmast. Laskurikompanite veoks kasutatakse normaalseid veoautosid ja mõned sõiduautod ja mootorrattad luure ja side ülesannete täitmiseks, ning vajalik arv veoautosid lahingu ja majandusevoori jaoks.

Kuulipilduja kompanis on relvad asetatud kõik veoautodele. Need on motoriseerimise alal Inglismaal esialgsed katsed. Kas niisugune organisatsioon maksta jääb, näitab tulevik.

Prantsusmaal tehti esimesed katsed vägede veoks veoautodel ja nimelt kõrgema vaejuhi käsutuses olevate varuosade veoks hädaolukohadesse. Nagu sel alal tehtud katsed näitavad, läheb ühe jalaväe rügemendi veoks 280 veoautot. Paralleelselt katsetele vägede transpor-

teerimise alal tehakse Prantsusmaal katseid meeskonna ja automaatrelvade transporteerimiseks soomustatud autodel. Rühmad kuuest soomustatud autost meeskonnaga jälgivad soomusvankrite rünnakut, et viimaste poolt vallutatud positsiooni sisse võtta ja kaitsta vastase vastu rünnakute vastu. Jalaväe osade liikumise kiiruse suurendamiseks on viimastele antud juurde kraamiveoks vastav arv veoautosid.

Poolas kuni senini ei olnud jalaväe diviisides ette nähtud veoautosid. 1930. a. sügismanöövritel tehti esimesed katsed koostöö alal soomusvankrite ja veoautodele asetatud jalaväe vahel. Itaalias on pööratud pea tähelepanu suurtükiväe motoriseerimise peale, misjuures peamiselt katseid on tehtud kergete gruppide ja suurtükiväe voori motoriseerimise alal.

N.-Venemaal alates 1930. a. on suurtähelepanu pööratud sõjaväe motoriseerimisele. Katsete korraldamiseks on moodustatud üks mehhaniseeritud katsebrigaad, koosseisus: üks motoriseeritud jalaväepataljon, üks motoriseeritud suurtükirühm, üks mot. pionierikompani ja üks mot. sidekompani. Tsehhoslovakkias suurelt arenenud autotööstusega on motoriseerimise alal saavutatud suurt edu. Peamiselt on motoriseeritud suurem osa suurtükiväest, kuna jalaväes on ainult tehtud katseid soomustatud kuuerattaga „Tatra“ veoautodega; peale selle on varustatud piirijäägrite pataljonid igauks ühe rühma soomusautodega (rühmas kolm soomusautot) ja ühe soomustatud mootorrattaga.

Ameerika Ü.R. on katsetamiseks üks alaline mehhaniseeritud katsevæosa, koosseisus: üks kerge lahinguvankrite kompani, üks soomusvankrite eskadron, üks mot. patareid, üks mot. pionierikompani ja üks mot. kuulipildujate kompani. Peale selle katsevæosa on veel täielikult motoriseeritud üks jalaväerügement. Vooriosade motoriseerimine on käsil, kuni senini on täielikult motoriseeritud seitsme jalaväerügemendi ja kergete voovid. K. Kr.

AUSTRIA.

MILITÄRWISSENSCHAFTLICHE MITTEILUNGEN. Mai — Juuni 1932.

1. Tirooli küttide korpuse organiseerimine Maailmasõjas.

2. Suurtükiväelisi tähelepanekuid Austria-Ungari pealetungilahingutes juunikuus 1918 ja Itaalia pealetungilahingutes oktoobrikuus 1918.

3. Austria-Ungari kaitsejõudude organisatsioon viimaseil rahuaastail enne Maailmasõda.

4. Tsehhoslovakkia kaitsejõud.

5. Võitlus Mandžuuria pärast.

Võitlus ülevõimu pärast Mandžuurias Jaapani ja Hiina vahel on kestnud aastasadu, kuigi neis võitlustes ei üks ega teine kestvut ülekaalu pole suutnud saavutada. Hiina jõud seisab tema laialdastes maaalades ja rahvarikkuses, Jaapani jõud on modern ja tehniliselt hästi varustatud kaitsevõim ning selle suur võitlusetah ja eneseohverdamine. Käesolev artikkel annab ülevaate Hiina-Jaapani võitlustest ülevõimu pärast, alates 19. aastasajast kuni käesolevate sündmusteni.

6. Film kui sõjaline õppevahend. Filmi kui õppevahendi väärtus on kaasajal igalpool tunnustatud ja ta on viimasel ajal leidnud teed kui sõjaline õppe- ja kasvatusvahend pea-

miselt iga kultuurriigi sõjaväes. Filmiasjanduse kaitseväes kasutamiseks on palju võimalusi, kuid tähtsam sellest on film kui propagandavahend ja film kui õppe- ja kasvatusvahend. Propagandavahendina filmi tuleb kasutada kui side loojat rahva ja kaitseväe vahel, demonstreerides kaitseväe elust ja tegevusest võetud filme avalikkudes kinodes. Oleks ülearune seda lähemalt seletada, kui tähtis on niisugune side rahva ja sõjaväe vahel mitte ainult viimase arenemiseks vaid ka et rahvas hakkaks sõjaliselt mõtlema. Film kui õppe- ja kasvatusvahend on üks parimaid abinõusid õppi ja ettekujutusevõime ja mälu arendamiseks, rakendades tööle ühel ajal nii kuulaja kõrva kui ka silmad.

7. Kaks uut kahetoriga jalaväesuurtükki.

Artikkel võtab vaatlusele Hollandi tehaste („Hollandische Industrie — en Handelmaatschappij „Siderius“) konstrueeritud uut tüüpi kahe toruga jalaväesuurtüki. Nimetatud tenas konstrueeris juba aastate eest jalaväesuurtüki, kusjuures üks toru teise sisse käis. Käesolev suurtükk, on konstrueeritud vastavalt kaasaja nõuetele — liikuvate märkide — tankide ja soomusautode vastu võitlemiseks. Torude kaliiber on 7,5 ja 4,7 sm, asetatud harulafetile ja varustatud 3 mm paksuse kaitsekiibiga. Tulevalmis suurtüki üldkaal on 345 kg, kaasa arvatud tagavaraosad. Suurtüki koost lahtivõtmine sünnib kergelt ja ilma iseäraliste abinõudeta. Suurtüki transporteerimiseks on vaja 12 inimest või 4 kandelooma. Üks kandeloom kannab 12 laengut 7,5 kal. jaoks või 27 laengut 4,7 kal. jaoks. 7,5 kal. jaoks kasutatakse nelja suurusega laengut algiirusega 118, 164, 200 ja 233 m/s. Mürsk 4,5 kg raskune brisantgranaat 0,59 kg lõhkeainega. Suurtüki kõige suurem laskekaugus 3700 m. Kal. 4,7 laseb 1,27 kg raskuse 0,025 kg lõhkeainega laetud soomust läbistava granaadiga, mille algiirus 560 m/s ja mis on võimas läbistama 500 m kaugusel 40 mm ning 1000 m kaugusel 32 mm paksuse soomusplaadi.

ITAALIA.

ESERCITO E NAZIONE.

Märts 1932.

1. A. Baldini. Võidelda! Kokkuvõte Mussolini kõnest fashistliku erakonna asutamise 13-da aastapäeva puhul.

2. C. Rinaudo. Savoia kuningasoo ajaloo antoloogia. Andmeid sellesse suguvõssa kuuluvate krahv Rosso, Viktor Amedeo ja Karl Önneliku eluloost.

3. E. Maltese. Gaasisõda V. Vastase territooriumi gaasistamine. Huviküllane kirjutis. Valgustanud küsimust kõige külgelt, autor tuleb otsusele, et suurte linnade gaasitamine vastase lennuväelt ei annagi nii hirmuäratavaid tagajärgi elanikkonna suhtes, kui seda tavaliselt arvatakse, muidugi tingimusil, et inimesed on mõistlikud, ei kaota külma verd ja juba rahu ajal valmistuvad ette gaasiohu vastu õhust. Nii, näiteks, kui Milano keskmise, rohkem asustatud linnaosa peale (pinnalt umbes 90 hektaari) visata lennukilt 300 pommi à 100 kg, siis see võiks purustada umbes 11.000 m² maju, surmata 550 ja vigastada 1650 inimest. Kaalult sama kvantumi (20—30 tonni) mürkainete (fosgeen, yperiid) mahaviskamine samale pindalale — autori kalkulatsioonide järgi — sünnitaks

mitu korda vähemaid kaotusi, rääkimata veel sellest, et gaasipommide purustamisjõud on võrdlemisi väga väike. Keskmiselt iga tonn mürkaineid, mis visatakse õhust linna, surmab 2—3 inimest ja vigastab umbes 100 inimest, kelledest kaugelt suurem osa paraneb täiesti 8—15 päeva vältusel. Iga tonn purustavaid mürske sellevastu võib surmata 60—80 inimest ja vigastada kolm korda nii palju, kusjuures haavatud ei parane nii pea, või ei saa üldse terveks. Sellest autor teeb järelduse, et mürkained on üldiselt inimlikumaks võitlusevahendiks kui teised relvad.

4. C. Romano. Desarmeerimise probleem ajaloo valgustusel. Ajaloo andmeid desarmeerimise küsimuse tekkimise ja selle arenemise kohta möödunud ja käesoleva sajandi vältusel. 1815. a. Viini kongressi tegevust käsitlevates memuaarides üks tolleaja diplomaatidest kirjutab: „Suured sõnad „sotsiaalse korra rekonstruktsioonist“, „Euroopa poliitilise süsteemi regenereerimisest“, „rahust, mis baseerub õiglasel jõudude tasakaalul“ j.n.e. on väljamõeldud, et rahustada rahvaste ärevat meeleolu ja ümbritseda kongressi suuruse, auvääruse ja pühalikkuse aupaistusega; kuid kongressi tõsine eesmärk oli saagi jaotamine võitjate vahel. Need rohkem kui sada aastat tagasi öeldud sõnad näitavat, et desarmeerimise probleemi lahendamise alal polevat ideelisel kuigi palju edasi jõutud, kuna tänapäeva meeleolu vägagi tuletavat meele seda, mis valitses Viinis 1815. a.

5. D. Tsisalpina vabariigi sõjavägi 1796—1804. a. Ajalooline ülevaade küsimuse kohta.

6. G. Costa. Ratsaväerühmluurel. Huvitav taktikaline ülesanne ühes lahendusega.

7. L. Grosso. Telefon sidevahendina sõjaajal. Autor arvab, et telefonil — nagu kõikidel teistel sidevahenditel — on tõsiseid nõrku külgi. Sel põhjusel ta seab omale ülesandeks selgitada, kuidas pareerida neid nõrku külgi ning otstarbekamalt kasutada telefonisidest lahinguolukorras. Artiklis hulk huvitavaid jooniseid.

8. O. Tonelli di Fano. Maailmisõja keerises. Riigipööre ja sõjaline mäss Venemaal. Ajaloo andmeid selle küsimuse kohta.

9. D. Deambrosis. Euroopa sõjalised piirid. XI. Lõuna-Itaalia ja selle juure kuuluvate saarte funktsioon Vahemeres. Sõjageograafiline ülevaade; hulk ülevaatlikke ning huvitavaid jooniseid.

10. G. Zanghieri. Sõjaväeline perspektiivvisand. V. Täiendavad teadmised. Praktilis, hulga huvitavate joonistega illustreeritud näpunäiteid perspektiivvisandi valmistamise kohta.

11. Reservohvitseride elu. Mitmesugust. Sport. Välisriikide sõjavägedest. Bibliograafia.

V. K-ts.

N.-VENE.

VOENNÕI VESTNIK.

Nr. 5 — 1932.

Juhtartiklis — SSSR võitluses rahu eest — kaitstakse N.-Vene seisukohta Desarmeerimise konverentsil Genfis (lõppsihina nõuab täielikku desarmeerimist, esialgu aga progressiivset-portsionaalset relvade vähendamist, mõistetakse hukka rahvusvahelise armee moodustamist

— prantsuse ettepanek). Tuuakse ette prantsuse ja temaga olevate riikide (Poola, Rumeenia, Tšehhoslovakkia, Jugoslaavia, Belgia) sõjajõud, eelarved (budžetö), püssi, kuulipilduja ja suurtükiväe tulejõu kasvu j.n.e Samad andmed ka viie suurriigi (Ühendriigid, Inglismaa, Prantsus, Itaalia, Jaapani) kohta kokkuvõtuna, selgitades võrdlevate arvudega keemilise, bakterioloogiliste vahendite kasvu, õhu- ja merejõudude arengut j.n.e. Targu on jäetud mainimata, selgitamata ja võrdlemata samad SSSR küsimused. Rahuaate demonstreerimiseks leitakse, et SSSR läänepiiri riikidel on rahuaegne sõjavägi umbes võrdne N.-Vene omale (540 000 : 562 000) — ?? Lõpus meile juba tuntud resümee — punaarmee valmistoleku vajadus kapitalistlike riikide pealetungide vastu.

Järgmises artiklis selgitatakse suurtükiväe (75 mm ja 150 mm) ja kergete tankide koostöö põhimõtteid pealetungil. Tankid ründavad kaitsja suurtükiväe positsiooni ning jätkavad tegevust lõppülesande teostamiseks vastase sügavuses. Sellejuures suurtükivägi lühikeste ja mõjuvate tulelöökidega neutraliseerib vastase suurtükiväe tulepositsioonid (ei tule püüda hävitada — see nõuab palju lahingmoona ja aega). Koostöö peab sündima tabeli näol kokku seatud kava järgi. Et aga tegelik tegevus alati läheb lahku koostatud kavast, siis soovitatakse side pidamiseks kasutada lennukuid. Vastase pataride asukohad peavad olema aegsasti teada enne rünnakut. Tankide rünnakust ei tuleks loobuda siis, kui üldkontakti loomise ajast on õige lühike vaheaeg tankide tegevusse saatmiseni. Kuigi toetajal suurtükiväel puudub andmestik vastase kaitse objektidest, tuleb arvestada seda, et ka vastasel ei ole veel lõplikku kaitsesüsteemi.

Järgmises artiklis antakse kasulikke juhendeid õppuse korraldamiseks rügemendis suusastatud salga õigeks tegevuseks vastase seljataguses. Artikkel väärleb tähelepanu: 1) tegevuse üldpõhimõtete käsitlemise mõttes partisanisõja oludes ja 2) õppuse ettevalmistamise eeskujul mõttes. Viimase kohta paar sõna:

Teema: Suusastatud salga õine retk vastase lähemasse seljatagusesse tema juhatuse desorganiseerimise eesmärgiga. Retk on seatud üheaegse rünnakuga rindelt.

Õppuse põhieesmärk: liikumise tehnika ja vastase juhatuse tsentrumi haaramise tehnika tema lähemas seljataguses.

Õppuse juhatajale andis rügul järgmised juhendid: Pöörata tähelepanu täieliku saladuse katte all väljaspool teid kompassi abil liikumise ja äkiste kallal tungi tagamisele ja juhtimise tehnikale; peale selle õppuste teostamise aja ulatus, kuupäev ja raioon; salga koosseis: 1 pataljon ja 1 pion. jagu.

Saadud ülesande selgumisel õppuste juhataja tegi oma bloknooti järgmised märkmed, pidades silmas, et õppus kästi teostada öösi 8. II vastu:

- 1) 5. II töötada läbi õppuse kava (valida õppuse koht, märkida õppuse käigud, koosseis, vastase asend ja tegevus ja minimaalne side);
- 2) samal päeval sõita oma, vastase juhi ja neutraalse side ülemaga maastikule luureks ja õppuse kõigi küsimuste täpsustamiseks;
- 3) 6. II töötada läbi materjal (üld- ja eriolukord, õppuse kava j.n.e.;

4) 7. II pärast õppuse kava ettekandmist rügulile sõita vanekohtunikuga õppusekohale õppuse väljatöötamiseks järkude järele, instrueerides rügemendi vahekohtunikke;

5) 7. II kell 1600 anda salga juhile organisatsioonilised andmed ja üldolukord;

6) 7. II kell 2100 anda salga juhile eriolukord ja kell 2200 alata õppust. Artiklis lahendatakse tegevust igas järgus: 1) salga liikumine lähtekohast väljaspool teid kompassi abil kuni vastasega kokkupuute võimaluseni (liikumise tehnika); 2) liikumine vastasega kokkupõrke võimaluses (julgeolek, moondamine ja vastase lendposti haaramine); 3) vastase ründamine (otsuse võtmine, korralduste tegemine, hargnemise tehnika j.n.e.).

Järgmises artiklis käsitletakse õppuse korraldamist juhtkonnale maastikul — pataljoni tagala kaitsel. Käesolev õppus korraldatakse rügstabiilil juhitud, tema abilised: lahingukorra korraldaja, toidustamise juhataja ja vanem arst. Osavõtjad: patül, tema stabül ja stabüli abi, tagala juht, side rühm, kompülid ja rühmülid. Õppusel võetakse läbi konkreetset kõiki alad tagala teenistuse alal (toidustamine, lahingumoonaga varustamine, haavatute evakueerimine j.n.e.).

Järgmises artiklis M. Veremčuk toob vastuvaiteid Azarjevile gaasistatud raioonide keemilise luure alal.

Lahingu ujumise energetikas leitakse, et küljeli ujumine on kaitsevääs vastuvõetavam, mida soovitatakse eriti harrastada.

Normaal koolides tuleb suuremat rõhku panna kursantide õppusele, aga mitte komandöride (kaadri) õppusele, kuigi viimane on ka tähtis, et olla kvalifitseeritud komandöriks, kõneleb järgmine artikkel.

Keemiline ettevalmistus sõjakoolides. Siin ei olda rahul keemilise ettevalmistusega sõjakoolides, kust noored juhid tulevad välja piiratud teadmistega sellel alal. Rõhutatakse kõneall oleva ala tähtsuse tõstmist sõjakoolides.

Järgmised artiklid on pühendatud rohkem partei tegevuse valgustamiseks. Viimases artiklis refereeritakse Prantsuse jalaväe lahingueeskirja võrdlemisi põhjalikult ja kritiseerivalt.

—a—

Bibliograafia.

DR. M. KLANTE. — VOLGA JUUREST KUNI AMURINI.

Tshehhide leegion ja Vene kodusõda. (Von der Wolga zum Amur. Die tsechische Legion und der russische Bürgerkrieg). Ost-Europa Verlag, Berlin 1931. 346 lk. Hind 9 kr. (Kv. st. raamatukogu nr. 20540.)

Teos on koostatud tshehhi, prantsuse ja vene dokumentide ning asjaosaliste mälestiste andmeil ja valgustab mitmekülgset tshehhi leegioni organiseerimise põhjust ja selle võitlusi vene punastega. Kes on lugenud kindral Sahharovi teost „Tshehhi leegionid Siberis“, sellele on käesolev teos suureks täienduseks tshehhi leegionide ajaloo uurimiseks. Teose ajaloolist väärtust

suurendavad üle 30 väljavõtte tshehhi, prantsuse, inglise ja vene ametlikest dokumentidest. Teos jaguneb järgmiselt:

1. Tshehhi rahva iseteadvuse tõus kui leegioni alus.
 2. Venemaa slaavi politika Maailmasõjas.
 3. Leegioni organiseerimine.
 4. Marss Vaiksele ookeanile.
 5. Interventsioonisõda.
- Allikate nimestik ja lisad.

K. Kr.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Härra C. R. Pusta — meie saadik Pariisis — on lahkelt saatnud „Sõdur“i toimetusele tutvumiseks tema kaastöötamisel koostatud raamatu: L. VILLECOURT. L'ESTONIE. Raamatus, mis on antud välja P. Carnon'i ja M. Lhéritier'i poolt ja kirjastatud „Les Editions Rieder'ilt“, Paris 7, Place Saint-Sulpice 1932. a. sisaldab 123 lk. teksti, trükitud heal paberil, illustreeritud hulga kunstimaitseliselt valmistatud piltidega, vinjettidega ja ülevaatlikkude kaartidega. Raamatu kirjutamisest — peale autori — on võtnud osa rida nimekaid prantsuse ja eesti kirjanikke, nagu Antonia Martel, Louis de Blasy, M. Ein j.n.e.; sealjuures on ära kasutatud 30 mitmesugust allikat, milledest kaugelt suurem osa on pärit ajajärgust pärast Maailmasõda.

Raamatu sisu: I. Ajalugu. II. Pindala ja rahvas. III. Asutised. IV. Majanduslik aktiiviteet. V. Kirjandus ja kunst.

Saatesõnast, mis on kirjutatud A. Millerandilt ilmneb, et kõne all olev raamat seab omale eesmärgiks lähemalt tutvustada prantslasi Eesti maa ja rahvaga. Siinkohal peab otsekohe konstateerima, et selle ülesande ta täidab hea eduga. Raamat annab kokkuvõtliku, kuid samal ajal selge ülevaate meie tähtsamate eluavalduste kohta, kusjuures sündmused on kirjeldatud tõetruult ja sisus kasutatud statistilised ning muud andmed osutuvad küllalt värsketeks. Eriti piltlikult on toodud esile see osa raamatust, mis käsitleb meie ajalugu ja vabadusevõitlust. Peab siiski ära märkima, et siin tulevad ette mõningad ebatäpsused. Nii, näiteks, loeme lk. 30, et enamlased vallutasid Narva 28. novembril; tegelikult aga see sündis üks päev hiljem, s. o. 29. novembril. Edasi leiame (sama lk.), et 2. jaanuaril astus tegevusse löögarmee (armée de choc), et enamlasi maalt välja tõrjuda; senistel andmetel aga nimetatud kuupäev ei iseloomustu säärase sündmusega; võitlused enamlastega rindel algasid enne 2. jaanuari ja sõjategevuse kirjeldamisel sellel kuupäeval võiks jutt olla ainult harilikude täienduste saatmisest liinile, abiks võitlevatele osadele.*) Lõpuks, lugedes langesid puurustamise operatsiooni kirjeldust (samal lk.) saab mulje, et lätlased võtsid sellest osa jõult üheväärilise liitlasena; peab aga tähendama, et kuigi lätlaste sõjaline aktiiviteet Võnnu lahingus pole siamaani veel tarvilisel määral selgitamist leidnud, siis niipalju võib juba praegugi öelda, et selles otsustavas heitluses nad esinesid võrdlemisi tagasihoidlikult. Ka teistes peatükkides leidub üksikuid ebatäpsusi: nii, Eestimaa kaardil

(lk. 32 ja 33 vahel) puuduvad meie uuemad raudteed, mis kõik praegu töötavad ja lk. 27 toodud kaardil on Pärnu paigutatud Matsalu lahe äärde.

Loomulikult on need puudused teisejärgu tähtsusega ja ei vähenda kuigi palju seda suurt väärtust, mis raamat omab sidemete kõvendajana Eesti- ja Prantsusmaa vahel. Raamatu sisu on seevõrra huvitav ja hõlpsasti loetav, et teda võib julgesti soovitada ka meie lugejaskonnale, kes vähegi valdab meie sõbralikult suhtuva suure rahva keelt. L. Villecourt. L'ESTONIE võib omandada Kluge ja Ströhm'i raamatukauplusest, Tallinn, Pikk tän. 7. Hind umbes kr. 3,60. K.

Sport.

Sport Valga garnisonis.

5. mail s. a. korraldati Valga garnisoni väeosa vaheline porpaganda jooks. Jooksumaa 1,5 km.

Osavõtjaid oli:

2. Soomusrongide rügemendist — 53 kv.;
 3. üksikust jalaväepataljonist — 42 „ ja A.T.R.Soomusauto komp. nr. 2 — 9 „
- kokku — 104 kaitsev.

Punkte saavutasid väeosa järgmiselt:

2. Soomusrongide rügement — 119
3. üksik jalaväepataljon — 71
- A. T. R. Soomusauto komp. nr. 2 — 20

Punkte arvestati — I koht 20 punkti ja XX koht 1 punkt. I kohale tuli n.a.o. Aug. Pukk ajaga 9 m 0,2 sek. — 2. Soomusrongi rügemendist.

8. mail korraldati Valga garnisonis väeosa vaheline ja organisatsioonidevaheline läbi linna teatejooks 10×400 m.

Meeskondi esitati:

- 2. soomusrongi rügem. — 2 A ja B meesk.
- 3. üksik jalaväepataljon — 1.
- ÜENÜ Valga osakond — 2 A ja B meesk.

I kohale tuli 2. Soomusr. rüg. A meeskond, aeg — 10 min. 25,6 sek.

II kohale — 3. üks. jal. pataljoni meeskond ajaga 10 min. 30 sek.

III kohale — ÜENÜ Valga osak. A meeskond ajaga 10 min. 33 sek.

— nd —

Laskevõistlused.

8. mail s. a. peeti L. L. erivõistlusi vintpüssist laskmises Valga garnisonis. Lasti harilikest sõjaväe vintpüssidest ja sõjaväe täpsuspüss 1931. a. mudelist 300 m püsti vabal käelt 40 lasku normaalselt 10-ringilise märklaua pihta.

I kohale tuli ülekaalukalt leitn. A. Kukk — 2. soom. rong. rüg. — 300,9 punktiga; II — n. a. o. M. Ani — 2. soom. rong. rüg. — 287,64 punkti; III — n.-ltn. A. Kärsna — 3. ü. jalaväe pat. — 285,60 punkti; IV — veltv. V. Rapul — 3. ü. jalaväe pat. — 281,52 punkti; V — v. a. o. J. Kork — 3. ü. jalaväe pat. — 265,20 punkti.

On loota tagajärgede paranemist iseäranis sõjaväe täpsuspüssist (1931. a. mud.) laskmises, sest seni pole veel küllaldaselt suudetud nimetatud püsside käsitamisega harjuda. n. R.

*) 2. jaan. saadeti täiendusena liinile: 1. polgust 280 meest ja kalevlasi 127 meest.

Tallinna garnisoni murdmaajooks.

Garnisonis on kujunenud murdmaajooks iga aasta suurvõistluseks. Käesoleva aasta võistlus oli välja meelitanud 306 osavõtjat, mis näitab, et selle ala vastu ei ole huvi kadunud, vaid on tõusmas (möödunud aastal oli 274 võistlejat).

Jooks algas Nõmmelt Mustamäe nõlvakult ja lõppes Falgi aias — maa pikkus umbes 5,5 km.

Tehnilised tagajärjed: 1) kprl. Kiili, K. — sidepataljon, 2) aspr. Prööm, R. — sõjakool, 3) aspr. Pärn, O. — sõjakool.

Võistluseks oli välja pandud „Vaba Maa“ rändkarikas. Punkte väeosadele arvestati esimese 50 kohale tulijatest. Eelmised aastad võitis karika K. Ü. O. Allohvitseridekool, kuna käesoleval aastal omandas selle Sõjakool 287 punktiga, mis oli ainult kahe punkti võrra parem Allohvitseridekooli omast. Individuaal auhindu jagati välja 25 tükkki. —Y.

Sport Viljandi garnisonis.

Kevade tülles on Viljandi kaitsevääeosades aland spordialal suvine hooaeg.

Viljandis puuduvad täiesti igasugused võimalused tubaseks spordiks ajateenijatele kaitsevääelastele, kuna kaadrile õnnestus tarvitamiseks saada võimalik kohalikus poeglaste gümnaasiumis üheks tunniks nädalas. Sellest ei piisa spordiharrastajale. Talvel selle vastu pakub Viljandi mitmekesine ja huviküllane murdmaastik häid võimalusi talispordiks — suusatamiseks, missugust sporti ka harrastati suure innuga kuni lumemelamiseni.

Palju enam huvi pakub ajateenijale suvine sport, kus iga mees võib, eriti jooksude ajal, proovida oma füüsilist vastupidavust ja tugeva põllutööga karastatud jõudu.

Käesoleval kevadel algas suvispordi hooaeg 24. aprillil Noorseppade Spordiühingu algatusel korraldatud murdmaa jooksuga ümber Viljandi järve. Osa võttis sellest 22 kaitsevääelast ja ainult 2 vanameistrit. Noorseppade Spordiühingust. Jooksutee pikkus oli umbes 12 km, maastik vaheldumisi soine ja mägine. Jooksu võitis ootamatult ja tuli Viljandi murdmaajooksu meistriks 1932. a. 5. srtv. gr. noor Jüri Rosenblatt — ajaga 47 min. 11 sek

28. aprillil korraldas garnisoni spordikomisjon murdmaa massijooksu garnisoni kaitsevääelastele. Jooksutee pikkus oli umbes 4,5 km. Nimetatud jooks kandis individuaaliloomu ja temast osa-

võtt oli vaba kõigil kaitsevääelastel. Võistlustest osavõtt oli rekordarvuline, kuna lähtel rivistus 85-meheline võistlejaspere. Võistlejad tundsid üksteise võimeid enne jooksu vähe. Selline jooks tavaliselt avastab uusi häid jooksjaid, kes oma võimeid senini isegi ei tunne. Seepärast seegi võistlus osutus väga pinevaks ja konkurent-sirikkaks.

Esimestele 3 kohale tulid järgmised kaitsevääelased: 1) kapral Peeter Kruusmann, 5. srtv. gr. — ajaga 15 min. 17,2 sek. 2) Noor Leo Jürgens, Sakala üks. jal. pat. 3) noor Joh. Puis, 5. srtv. gr.

Viieteistkümmne jooksja jooksuaeg ei ületanud 16 min. missugune aeg tuleb lugeda väga heaks kui arvata seda, et jooksumaa oli raskelt läbitav. Jooksu lõpetasid kõik jooksust osavõtjad. Spordikomisjoni poolt anti esimestele kohtadele tulijatele auhindu.

Kolmas tänavune jooksuvõistlus toimus 1. mail. Noorseppade ja kaitsevääeosade vahel korraldati propaganda teatejooks kesklinna tänavail.

Seega on Viljandi garnisonis läbi tehtud tugev proov jooksude ajal. On selgunud jooksjad, kellelt võib loota tagajärgi eeltulevatel kaitsevääelistel võistlustel. A—gi.

Murdmaajooks Pärnu garnisonis.

Pärnu garnisoni spordikomisjon avas 28. aprillil s. a. suvispordi hooaja spordiilmas traditsiooniliseks saanud murdmaajooksuga, milline nii meeleolult kui ka massilise võistlejate hulgalt pakkus kena pildi, andes tunnistust spordi väärlisest hindamisest ja õhutamisest kohalikkudes väeosades.

Võistlejaid oli kokku 107, jooksumaa pikkus 4 km. „Vaba Maa“ Pärnu väljaande toimetaja hra A. Jürvetsoni poolt väljapandud väärtusliku rändauhinna kompanitevaheliseks võistluseks evis esmakordselt 9. üksiku jalaväepataljoni 1. kompani 74 punktiga.

Üksikvõistlejatest tulid kohtadele ja evisid auhindadeks väärtuslikud asjad: a) kaader: 1) n. a. o. H. Alla (6. pat.) — 13:37,8, 2) n. ltn. K. Kerjan (9. pat.), 3) n. a. o. A. Seli (6. pat.); b) ajateenijatest: 1) Noor F. Rulle (6. pat.) — 13:42,6, 2) noor A. Busch (9. p.) 13:45,2, 3) noor S. Vaher (9. pat.).

Murdmaajooksu vastu tundsid suurt huvi ka pataljoniülema kolonel V. Trossi ja kolonelleitnant A. Lõhmus, kes isiklikult jälgisid võistlust algusest lõpuni. E—dt.

SISUSTIK: Soome kaitsejõud. — Ed. Laaman. Suur Maailmasõda. — J. V. Till. Meie ratsaväest ja tema tähtsusest. — K. M. Raskekuulipildujate kasutamine lahingus. — N. Rg. Suurtükiväe-eeskirja I osa ilmumise puhul. — J. V. Kompani juhtimine pealetungi lahingus RKKA maksvate töekspidamiste kohaselt. — E. Miido. Vastase kursinurga ja kiiruse määramise meetod sektandi, kaugusemõõtja ja kompassi abil. — E. Lk. Lühike kokkuvõte „Rekvisitsiooni ja sundkasutamise-seaduse“ kava põhimõtete kohta. — n. Mõtteid Sõjaväe Majanduseühisuse reorganiseerimise vajadusest ja võimalusest. — Kaitsevää elu. — Sõjaväelisi teateid välisriigest. — Sõjakirjandust j. m.

Vastutav toimetaja kol. A. TRAKSMANN.

Kõnetr.: Kaitsevää nr. 40.

Tegev toimetaja major A. LAATS.

Kõnetr.: Kaitsevää nr. 163.

Väljaandja: „Sõdur“ Tallinn, Toomkooli 7.

Toimetus ja talitus:

Toompeal, Toomkooli tän. nr. 7. Kõnetr.:

Kaitsevää nr. 163.

„SÕDUR“ TELLIMISE HIND: Aastas 6 kr. — poolesaastas 3 kr. — veerandaastas 1 kr. 50 snt.

ILMUSID TRÜKIST

KAITSEVÄGEDE STAABI VI OSAKONNA
VÄLJAANDEL

LAHINGUEESKIRI (LE)	Hind Kr.	—85
PIONERIEESKIRI I osa	„ „	1.25
SUURTÜKIVÄE EESKIRI		
I osa	„ „	—75
II KAITSEVÄE SPORDI-		
KALENDER	„ „	1.10
D. Buxhoevden: LÖHKE-		
AINED III osa	„ „	1.60
SIDE - EESKIRI I osa.		
2 parandatud trükk .	„ „	—75
GARNISONI MÄÄRUS-		
TIK I—III. Teine trükk	„ „	—75

MÜÜGIL „SÕDURI“ TALITUSES,
TALLINN, TOOMKOOLI 7.

Metsanduse propaganda päevade puhul soovitame

Prof. OSKAR DANIEL:

Metsanduse põhjooned

- S I S U K S:
1. Pinnas ja tema metsakasvatustlised omadused.
 2. Kliima.
 3. Puude elulised omadused.
 4. Puuliikide metsakasvatustlikud omadused.
 5. Metsa uuendamine ja kasutamine.
 6. Puiestu kasvatamine.
 7. Metsakaitse.
 8. Metsa takseerimine ja hindamine.
 9. Metsakasutus.

Hind 35 senti.

Müügil „SÕDUR’i“ talituses, Toomkooli tän. 7.

Ilmus trükist kaitseliidu peastaabi väljaandel

Kolonelleitnant August Balder:

Sealik lahingus

Jao-, rühma- ja kompanipealiku lahingtegevuse käsiraamat.

Hind 1 kroon.

Müügil „Sõduri“ talituses Toomkooli 7, Tallinn.